

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE OLAĞANÜSTÜ HAL UYGULAMA VE TEDBİRLERİ

İnsan Hakları Ortak Platformu

Hazırlayan
Feray Salman

insan
hakları
ortak
platformu

ESHİD
HİD
HYD
İHD
İHGD
UAÖ TÜRKİYE

TÜRKİYE'DE OLAĞANÜSTÜ HAL UYGULAMA VE TEDBİRLERİ

İnsan Hakları Ortak Platformu

Hazırlayan
Feray Salman

Aralık 2020

Türkiye’de Olağanüstü Hal Uygulama ve Tedbirleri 2016-2018

Aralık 2020

İnsan Hakları Ortak Platformu

KAPASİTE GELİŞTİRME DERNEĞİ

Tunus Caddesi 87/8 Kavaklıdere/ANKARA
Telefon/Faks: +90 (312) 468 84 60

E-posta: kaged@kaged.org.tr
Web: www.kaged.org.tr

Hazırlayan

Feray Salman

Grafik Tasarım ve Basım

BULUŞ Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic., Ankara
Tel: (312) 222 44 06 • Faks: (312) 222 44 07
www.bulustasarim.com.tr

Bu yayın, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, Merkezi Finans ve İhale Birimi yöneticiliğinde KAGED ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından yürütülen “Örgütlenme Özgürlüğü ve Katılım Hakkının Daha Fazla Geliştirilmesi İçin Sivil Toplum Örgütleri ve Sivil Ağların Kapasitesinin Geliştirilmesi” projesi kapsamında yayınlanmıştır. Avrupa Birliği ve Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	7
1. OLAĞANÜSTÜ HAL İLANI VE YÖNETİMİ	11
1.1. OHAL Koordinasyonu.....	11
1.2. Temel Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanması.....	11
1.3. OHAL Uzatma Kararları.....	12
1.4. OHAL Kararnameleri.....	13
1.5. OHAL Kararnamelerinin Kapsamı.....	15
1.6. OHAL Kararnamelerinin Norm Denetimi.....	17
1.7. OHAL Döneminin Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmaları Tarafından İncelenmesi.....	18
1.7.1. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu.....	18
1.7.2. Avrupa Konseyi İşkenceye Karşı Komite(AKİKK).....	20
1.7.3. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri.....	21
1.7.4. BM İnsan Hakları Konseyi Tematik Raportörleri ve Çalışma Grupları.....	21
1.8. OHAL Döneminde Giderim Mekanizmaları.....	22
1.8.1. İdare Mahkemelerine Başvurular.....	22
1.8.2. Danıştay’a Yapılan Başvurular.....	22
1.8.3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvurular.....	23
1.8.4. Anayasa Mahkemesine Başvurular.....	23
1.8.5. Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu.....	24
2. OHAL DÖNEMİNDE SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMALAR (GEÇİCİ VE KALICI TEDBİRLER)	31
2.1. OHAL Döneminde Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler.....	31
2.1.1. OHAL Dönemi ile Sınırlı Düzenleme ve Tedbirler.....	31
2.1.2. OHAL Dönemi ile Sınırlı Olmayan Düzenleme ve Tedbirler.....	33
2.2. Gözaltı İşlemleri.....	34
2.3. Tutuklama İşlemleri.....	35
2.4. Denetimli Serbestlik.....	36
2.5. OHAL Döneminde Cumhuriyet Savcılıkları Tarafından Yürütülen Soruşturmalar.....	36
2.6. OHAL Döneminde Yürütülen Kovuşturmalar.....	40
2.7. OHAL döneminde BM Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubuna Yapılan Şikayetler.....	43
3. OHAL DÖNEMİNDE CEZAEVLERİ	47
3.1. Ceza ve Tutukevleri Kapasite ve Nüfus.....	47
3.2. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları.....	49
3.3. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu.....	49
3.4. Avrupa Konseyi İşkenceye Karşı Komite’nin Ziyaretleri.....	49
4. OHAL DÖNEMİNDE İHRAÇLAR	53
4.1. TBMM, Bakanlıklar ve Bağlı ve İlişkili Kurumlardan İhraçlar.....	55
4.2. Üniversitelerden İhraçlar.....	64
4.2.1. İhraç Kararı Veren Üniversiteler.....	64
4.2.2. Kapatılan Vakıf Üniversiteleri.....	67
4.2.3. Yurtdışında Öğrenim Gören ve Bursu İptal Edilen Öğrenciler.....	67
4.2.4. Ek Düzenlemeler.....	67

4.3. Yargı Kurumlarından İhraçlar	68
4.3.1. Anayasa Mahkemesinden İhraçlar	68
4.3.2. HÂKİM ve Savcılar Yüksek Kurulu Tarafından Gerçekleştirilen İhraçlar	69
4.3.3. İhraç Edilen Askeri Mahkeme Üyeleri	70
5. KURUM/KURULUŞ KAPATMA TEDBİRLERİ	73
5.1. Özel Sektör Kuruluşları	73
5.1.1. Özel Sağlık Kuruluşları	73
5.1.2. Özel Eğitim Kuruluşları	73
5.1.3. Kayıyum Atanan Şirketler/Ticari Kuruluşlar	75
6. KAPATILAN MEDYA KURULUŞLARI (YAZILI, GÖRSEL VE İŞİTSEL BASIN-YAYIN KURULUŞLARI)	79
6.1. Kapatılan Haber Ajansları	80
6.2. Kapatılan Gazeteler	80
6.3. Kapatılan Dergiler	82
6.4. Kapatılan Radyolar	83
6.5. Kapatılan Yayınevi ve Dağıtım Şirketleri	83
6.6. Kapatılan Televizyon Kanalları	84
6.7. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) Devredilen Medya Kuruluşları	85
7. KAPATILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE SENDİKALAR	89
7.1. Kapatılan Dernekler	89
7.2. Kapatılan Vakıflar	92
7.3. Kapatılan Sendikalar	96
8. YEREL YÖNETİMLERE YÖNELİK TEDBİRLER	99
8.1. Kalıcı Mevzuat değişikliği	99
8.2. Kayyum Uygulamaları	100
8.3. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Görüşleri	103
9. OHAL DÖNEMİNDE YASAKLANAN TOPLANTI VE GÖSTERİLER	107
9.1. Genel Yasaklama ve İzinler	107
9.2. LGBTİ+ Örgütlerinin Faaliyetlerine Yönelik Yasaklar	108
10. OHAL KARARNAMELERİ İLE MEVCUT MEVZUATTA YAPILAN KALICI DÜZENLEMELER (LİSTE)	111
Tablolar	
Tablo 1: Medeni ve Siyasi Haklar BM Sözleşmesinin Kısıtlama Getirilen Maddeleri	12
Tablo 2: OHAL Uzatma Kararları	13
Tablo 3: OHAL Kararnameleri ve TBMM denetimi	14
Tablo 4: OHAL Kararnamelerinde Kamu Personeline Yönelik İhraç Kararı Alma Yetkisi verilen Organlar	15
Tablo 5: OHAL Kararnameleri ile Kişilere ve Kurumlara Yönelik Alınan Tedbirler	16
Tablo 6: OHAL İşlemlerini İnceleme Komisyonu Yapısı	25
Tablo 7: OHAL inceleme Komisyonu Kararları (19.01.2018-17.08.2018)	27
Tablo 8: OHAL döneminde soruşturma ve kovuşturma işlemlerine dayanak oluşturan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu maddeleri ve öngörülen cezalar	37
Tablo 9: Millete ve Devlete Karşı Suçlar (TCK Md. 302-339) temelinde tamamlanan soruşturmaların sonuçları	38

Tablo 10: OHAL döneminde Terörle Mücadele Yasas kapsamında karara varılan soruşturmalar.....	40
Tablo 11: OHAL kapsamında davalara bakacak özel yetkili ihtisas mahkemeleri.....	40
Tablo 12: BM Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubu Başvurularına Yönelik Kararlar Listesi....	43
Tablo 13: TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun OHAL döneminde gerçekleştirdiği Ceza ve Tutukevleri Ziyaretleri.....	49
Tablo 14: Avupa Konseyi' İşkenceye Karşı Komite'nin Ziyaretleri.....	50
Tablo 15: OHAL Döneminde Gerçekleştirilen İhraçlar	54
Tablo 16: TBMM İhraçları.....	55
Tablo 17: Başbakanlık ve bağlı birimlerinden ihraçlar	55
Tablo 18: Adalet Bakanlığı ihraçları.....	56
Tablo 19: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İhraçları.....	56
Tablo 20: Avrupa Birliği Bakanlığı İhraçları.....	56
Tablo 21: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İhraçları.....	56
Tablo 22: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İhraçları.....	57
Tablo 23: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İhraçları	57
Tablo 24: Dışişleri Bakanlığı İhraçları	58
Tablo 25: Ekonomi Bakanlığı İhraçları	58
Tablo 26: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İhraçları	58
Tablo 27: Gençlik ve Spor Bakanlığı İhraçları	59
Tablo 28: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İhraçları.....	59
Tablo 29: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İhraçları	59
Tablo 30: İçişleri Bakanlığı İhraçları.....	60
Tablo 31: Kalkınma Bakanlığı İhraçları	60
Tablo 32: Kültür Bakanlığı İhraçları	60
Tablo 33: Maliye Bakanlığı İhraçları.....	61
Tablo 34: Milli Eğitim Bakanlığı İhraçları.....	61
Tablo 35: Milli Savunma Bakanlığı İhraçları	61
Tablo 36: Türk Silahlı Kuvvetleri İhraçları	62
Tablo 37: Orman ve Su İşleri Bakanlığı İhraçları.....	62
Tablo 38: Sağlık Bakanlığı İhraçları	62
Tablo 39: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İhraçları	62
Tablo 40: Yargı Kurumları İhraçları (Hakim ve savcılar hariç).....	63
Tablo 41: Diğer Kamu Kuruluşları İhraçları	63
Tablo 42: YÖK İhraçları.....	64
Tablo 43: İhraç Kararları Alan Üniversiteler	65
Tablo 44: Kapatılan Vakıf Üniversitelerinin Akademik Kadroları	67
Tablo 45: Askeri ve Sivil Yargı İhraçları.....	68
Tablo 46: HSYK tarafından İtirazlara Verilen Kararlar.....	70
Tablo 47: Kapatılan Vakıf Üniversiteleri.....	74
Tablo 48: Medya Kuruluşlarına Uygulanan Tedbir Kararları (20 Temmuz 2016-18 Temmuz 2018).....	79
Tablo 49: Kapatılan Görsel, İşitsel ve Yazılı Medya Kuruluşları Özet Tablosu	80
Tablo 50: Kapatılan Haber Ajansları.....	80
Tablo 51: Kapatılan gazeteler.....	81
Tablo 52: Kapatılan dergiler	82
Tablo 53: Kapatılan Radyolar	83
Tablo 54: Kapatılan Yayın ve dağıtım şirketleri	84
Tablo 55: Kapatılan televizyonlar.....	85
Tablo 56: Kapatma kararı devam eden vakıflar.....	92

Tablo 57: Kapatılan sendikalar	96
Tablo 58: Kayyum atanan belediyeler	100
Tablo 59: Ohal Kararnameleri Üzerinde Diğer Ohal Kararnameleri İle Yapılan Değişiklikler	111
Tablo 60: Askerlik ve Askerlik Kurumu İle İlgili Düzenlemeler	111
Tablo 61: İç Güvenlik ve İç İşleri İle İlgili Düzenlemeler	113
Tablo 62: Eğitim Alanı İle İlgili Düzenlemeler	115
Tablo 63: Adalet Alanında Yapılan Değişiklikler	115
Tablo 64: Ekonomi, Ticaret, Maliye Alanı İle İlgili Düzenlemeler	116
Tablo 65: Sağlık Alanı İle İlgili Düzenlemeler	117
Tablo 66: Çalışma Hayatı İle İlgili Düzenlemeler	117
Tablo 67: Medya Alanında Düzenlemeler	117
Tablo 68: Diğer Çeşitli Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler	118

Şekiller

Şekil 1: OHAL işlemlerini inceleme komisyonu karar alma süreci	26
Şekil 2: 17 Ekim 2016-15 Temmuz 2018 Döneminde Gözaltına Alınanlar (İçişleri Bakanlığı verilerine göre)	35
Şekil 3: OHAL döneminde tutuklanarak ceza infaz kurumlarına yerleştirilenler	36
Şekil 4: TCK Md. 314 temelinde açılan soruşturmaların yıllara göre dağılımı (2009-2018)	39
Şekil 5: OHAL döneminde TCK Millete ve Devlete Karşı Suçlar temelinde açılan davaların yıllara göre dağılımı	42
Şekil 6: TMY Kapsamında sonuçlandırılan davaların kararlara ve yıllara göre dağılımı ..	42
Şekil 7: Ceza İnfaz Kurumlarında Tutulanların Statülerine Göre Dağılımı	47
Şekil 8: Ceza İnfaz Kurumlarının Kapasite ve Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı	48
Şekil 9: OHAL Kararnamelerinin Ekli Listeleri ile İhraç Edilenler	53
Şekil 10: İhraç edilen akademisyenlerin üniversitelere dağılımı	65
Şekil 11: HSYK tarafından ihraç edilen yargı mensuplarının cinsiyete ve kurumlara göre dağılımı	69

GİRİŞ

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminin ardından Hükümet bütün ülkeyi kapsayacak biçimde 20 Temmuz 2016 tarihinde Olağanüstü Hal ilan edilmesine ilişkin karar aldı. İki yıl süren ve 18 Temmuz 2018 tarihinde kaldırılan Olağanüstü Hal uygulaması döneminde, mevcut hükümetin aldığı kararlar ve hayata geçirdiği tedbirler, demokratik bir düzenin temellerini sarsacak yapısal sorunlar yarattı. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Yükümlülüklerin ve Taahhütlerin Yerine Getirilmesi Komitesi (İzleme Komitesi) tarafından sunulan *“Demokratik Kurumların İşleyişine İlişkin Raporun” kabul edilmesinin ardından, Parlamenterler Meclisi 25 Nisan 2017 tarihinde 2156 sayılı kararı ile Türkiye ile ilgili denetim prosedürünü yeniden açmaya karar verdi.*¹

Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve uluslararası ve ulusal insan hakları örgütlerinin raporlarına ve tavsiyelerine karşın, hukukun üstünlüğü ilkesinin temel taşlarının oynatıldığı, insan hakları ve özgürlüklerinin kısıtlandığı, demokratik değerlerin yıpratıldığı bu dönem, Türkiye’nin otoriterleşme eğilimlerinin güçlendirildiği bir dönem olarak tarihteki yerini aldı.

Olağanüstü Hal şartları altında yapılan Anayasa değişiklikleri, otoriter bir rejimin hâkim kılınmasını sağlayacak altyapıyı güçlendirdi. Türkiye’nin yönetim biçimini değiştiren, yürütmeyi ve yürütmenin başını olağanüstü yetkilerle donatan, yasama organının işlevlerini ve etkisini zayıflatan, daha da önemlisi yargının yürütmenin kontrolü altına alınmasını sağlayan Anayasa değişiklikleri, yine OHAL dönemi içinde 16 Nisan 2018 tarihli referandumla ve daha sonra 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan “Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Seçimleri” kalıcı hale getirildi.

OHAL sonrası dönemin inşası, denetim dışı keyfi uygulamalarla muhalefet yapma hakkının kriminalize edilmesi, sivil toplumun sessizleştirilmesine ve zayıflatılmasına yönelik tedbirler ve yüzlerce yasada yapılan binlerce kalıcı değişiklik yapıldı. Olağanüstü Hal’in ilanı ile ilgili ve gerekli olmayan pek çok düzenleme Anayasa Mahkemesi’nin de kendi içtihadını yok sayması sonucunda bu değişiklikler yeni bir düzenin oluşturulmasının temel taşlarını oluşturdu.

OHAL döneminde herhangi bir yargı kararına dayanmaksızın alınan kararların ve uygulanan tedbirlerin ortaya çıkardığı haksızlıkları giderecek etkili mekanizmaların olmamasının yanı sıra, bu tür kararları alan ve uygulayanların “sorumsuz” kılınması, ayrıca cezasızlığı güçlendirmiş olmasının yanı sıra, mağduriyetlerin derinleşerek devam etmesine yol açtı.

Olağanüstü Hal’in kaldırılmasının hemen ardından TBMM tarafından 25 Temmuz 2018 tarihinde kabul edilen 7145 sayılı torba yasa² ile Olağanüstü Hal döneminde uygulanan bazı tedbirlerin üç sene boyunca uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yapıldı.

İnsan Hakları Ortak Platformu sekreteryası tarafından hazırlanan bu rapor, OHAL’in sadece resmi olarak sürdürüldüğü dönemi kapsamaktadır. OHAL’de başlayan ancak OHAL kaldırıldıktan sonra da devam eden yargı süreçleri, komisyon kararları dip notlarda sağlanmıştır. OHAL’in kaldırılmasının ardından bir buçuk yıl sonra Kovid 19 küresel salgını ile karşı karşıya kalan Türkiye’de salgınla mücadele araçlarının niteliği ve uygulamalar 2016-2018 döneminde gerçekleştirilen yapısal değişimlerin artık bir olağanüstü hal ilanına gerek bırakmayacak bir zemin oluşturduğunu ortaya çıkardı. Sonuç olarak OHAL hukuken kaldırılmış olsa da fiili OHAL kalıcı kılındı. Bu nedenle, 2016-2018 döneminin kayıt altına alınması, bugünün ve geleceğin inşasında önemli bir veri kaynağı olması niteliğini taşıyor.

İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) Yönetim Kurulu

1 İlk kez 1996 yılında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin denetim sürecine alınan Türkiye, 2004 yılında denetim sonrası diyalog sürecine girmişti. AKPM’nin denetim mekanizmasıyla, bu süreçteki ülkelerin Avrupa standartlarında demokrasi, insan hakları ve hukuk devletiyle ne derece uyumlu oldukları izlenmekte ve tavsiye kararları alınmaktadır.

2 Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazetede Yayınlanma Tarihi: 31.07.2018

BÖLÜM 1

OLAĞANÜSTÜ HAL İLANI VE YÖNETİMİ

1. OLAĞANÜSTÜ HAL İLANI VE YÖNETİMİ

15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminin ardından Hükümet, Milli Güvenlik Kurulunun 20.07.2016 ve 498 sayılı tavsiye kararına³ uyarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 120. Maddesinin verdiği yetkiyle⁴ 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’nun 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında 20 Temmuz 2016 tarihinde tüm ülkeyi kapsayacak şekilde üç ay süreyle Olağanüstü Hal (OHAL) ilan etti. OHAL Resmi olarak 21 Temmuz 2016 tarihinde 01:00 saatinde uygulamaya girdi.

1.1. OHAL Koordinasyonu

OHAL’in yönetimi açısından ilgili mevzuatta öngörülen görevleri koordine etmek üzere 23 Temmuz 2016 tarihinde 2016/17 sayılı bir Başbakanlık Genelgesi⁵ yayınlandı ve Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu oluşturuldu. Başbakanın başkanlığında oluşturulan Kurulda Adalet Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Maliye Bakanı Milli Eğitim Bakanı, Milli Savunma Bakanı ve Başbakanlık Müsteşarı yer aldı. Genelgede Kurul tarafından alınan kararların; tüm bakanlık, kurum ve kuruluşlar tarafından süratle uygulamaya konulup gecikmeksizin sonuçlandırılacağı ve Olağanüstü Hal uygulamasının illerdeki koordinasyonunun il valileri tarafından yerine getirileceği belirtildi.

08.03.1984 tarihli ve 18335 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Olağanüstü Hal Kurulu ve Büroların kuruluş ve Görevleri ile Yükümlülüklerin Karşılığının Tespiti ve Ödenmesi Hakkındaki Yönetmelik ve yönetmelikte yapılan değişiklikler⁶ kapsamında 81 il ve İlçede Olağanüstü Hal Büroları oluşturuldu.

1.2. Temel Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanması

Anayasanın 15. Maddesinde, olağanüstü hallerde milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi kaydıyla durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının kısmen ya da tamamen kısıtlanabileceği, bu durumlarda Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabileceğine ilişkin istisna hükmüne dayanarak Bakanlar Kurulu OHAL ilanının hemen ardından 13 temel hak ve özgürlüğün kullanımına kısıtlama getirdi.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Medeni ve Siyasal Haklar Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin tarafı olarak hükümet, 21 Temmuz 2016 tarihinde Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin ilgili mekanizmalarını bilgilendirdi. Türkiye Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği’ne yükümlü olduğu sözleşmelerin hangi maddelerinde kısıtlamaya gideceğini

3 MGK, 20 Temmuz 2016 toplantısı, açıklama, bkz. <https://www.mgk.gov.tr/index.php/20-temmuz-2016-tarihli-toplantı>

4 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, “MADDE 120- Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hâl ilân edebilir.” (2017 yılında referandum sonucu kabul edilen Anayasa Değişiklikleriyle ile bu madde kaldırılarak Olağanüstü Hal ilan etme yetkisi ve süresi 109.cu madde de yeniden düzenlendi.)

5 Resmi Gazete, 24 Temmuz 2016, Sayı: 29780

6 “Olağanüstü Hal Kurulu ve Bürolarının Kuruluş ve Görevleri ile Yükümlülüklerinin Karşılığının Tespit ve Ödenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” Bakanlar Kurulu Kararı No:2016/9066, Resmî Gazete, 23 Temmuz 2016.

açıkça yazmış olmasına karşın Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine sadece genel bir beyan verilmekle yetinildi.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilen ve kullanımında kısıtlama yapılacağı bildirilen hak ve özgürlükler Türkiye’nin 2002 yılında onayladığı Medeni ve Siyasi Haklar BM Sözleşmesinin 2(3), 9, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 21, 22, 25, 26 ve 27. Maddelerini içerdi. (Bkz. Tablo 1)

Tablo 1: Medeni ve Siyasi Haklar BM Sözleşmesinin Kısıtlama Getirilen Maddeleri

Maddeler	Haklar
Madde 2(3)	Sözleşmenin İç Hukuka Uygulanması ve Ayrımcılık Yasağı
Madde 9	Özgürlük ve güvenlik hakkı
Madde 10	Tutulanların hakları
Madde 12	Seyahat özgürlüğü
Madde 13	Yabancıların sınır dışı edilmelerine karşı usuli güvenceler
Madde 14	Adil yargılanma hakkı
Madde 17	Mahremiyet hakkı
Madde 19	İfade özgürlüğü
Madde 21	Toplanma özgürlüğü
Madde 22	Örgütlenme özgürlüğü
Madde 25	Siyasal haklar
Madde 26	Hukuk önünde eşitlik
Madde 27	Azınlıkların korunması

1.3. OHAL Uzatma Kararları

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’na⁷ dayanarak ilk üç aydan sonra OHAL Bakanlar Kurulu tarafından her biri üç ay olmak üzere 7 kez uzatıldı. Bu kararlar TBMM Genel Kurulunda oy çokluğu ile kabul edildi. (Bkz. Tablo 2)

7 2935 Sayılı Olağanüstü Hal Kanunu; Madde 3 – “(b) (...) Olağanüstü hâl kararı Resmî Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağrılır. Meclis, olağanüstü hal süresini değiştirebilir. Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, her defasında dört ayı geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir. Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince ilanından sonra; süreyi uzatmaya, kapsamını değiştirmeye veya olağanüstü hali kaldırmaya ilişkin hususlarda da karar almadan önce Milli Güvenlik Kurulunun görüşünü alır. (...)”

Tablo 2: OHAL Uzatma Kararları

	OHAL Dönemleri	Bakanlar Kurulu Kararı Tarih/ No	TBMM Genel Kurul Oturumu Tarih/No
1. Üç ay	21.07.2016-18.10.2016	1116 sayı / 20.07.2016	21.07.2016 / 117. Birleşim
2. Üç ay	19.10.2016-18.01.2017	1130 sayı / 11.10.2016	11.10.2016 / 5. Birleşim
3. Üç ay	19.01.2017-18.04.2017	1134 sayı / 3.01.2017	3.01.2017 / 49 Nolu Birleşim
4. Üç ay	19.04.2017-18.07.2017	1139 sayı / 18.04.2017	18.04.2017 / 84 No.lu Birleşim
5. Üç ay	19.07.2017-18.10.2017	1154 sayı / 17.07.2017	17.07.2017 / 112 No.lu Birleşim
6. Üç ay	19.10.2017-18.01.2018	1165 sayı / 17.07.2017	17.10.2017 / 9 No.lu Birleşim
7. Üç ay	19.01.2018-18.04.2018	1175 sayı / 17.01.2018	18.01.2018 / 51 Nolu Birleşim
8. Üç ay	19.04.2018-18.07.2018	/4.06.2018	31.10.2018 / 12 Nolu Birleşim

1.4. OHAL Kararnameleri

24 ay süren OHAL döneminde Hükümet, Anayasanın 121. Maddesinin üçüncü fıkrasında verilen yetkiye dayanarak çıkardığı 32 Kanun Hükmünde Kararname (*bundan sonra OHAL Kararnamesi*) yayımlandı. Anayasa’nın 121. Maddesinde ayrıca bu kararnamelerin Resmî Gazetede yayımlandığı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) onayına sunulacağını ve TBMM İç Tüzüğü’nün belirlediği süre ve usulde görüşüleceğini hüküm altına almıştır.

TBMM İç Tüzüğü’nün 128. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca Resmî Gazetede yayınlanan Olağanüstü Hal ile ilgili Kanun Hükmünde Kararnamelerin aynı gün TBMM Başkanlığına sunulmasının ardından ivedilikle görüşülmesi ve en geç 30 gün içinde karar bağlanması, ikinci fıkrasında da ilgili komisyonlarda en geç 20 gün içinde görüşmeleri tamamlanmayan KHK’ların Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınacağı düzenlenmiş olmasına rağmen bu usullere çoğunlukla uyulmamıştır.

Yayımlanan 32 OHAL Kararnamesinin sadece birinde Komisyonun toplanmış, diğer 31 OHAL Kararnamesi ise görüşülmediği için doğrudan Genel Kurula gönderilmiştir. 2016 yılında çıkarılan 12 KHK’nın 5’i (667, 668,669,671,674) Resmî Gazetede yayımlandıktan 3 ay sonra 2016 yılı içinde, diğer 7 KHK (670, 672,673, 675,676,677,678) Resmî Gazetede yayımlandıktan 14-16 ay sonra 2018 yılı içinde, 2017 yılında çıkarılan 18 KHK (679 – 696), Resmî Gazetede yayımlandıktan 13 ay sonra 2018 yılı içinde TBMM Genel Kurulunda görüşüldü ve kanunlaştırıldı. 2018 yılında çıkarılan 697 sayılı KHK bir ay içinde, OHAL’in son kararnamesi olan 701 sayılı KHK da 3 ay sonra TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kanunlaştı. (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3: OHAL Kararnameleri ve TBMM denetimi

KHK No.	Resmi Gazetede Yayınlanma Tarihi	TBMM'ye gönderilme	TBMM Başkanlığı tarafından Komisyona gönderilme	Komisyonlardan Çıkış	Komisyon Raporu	Genel Kurulda Görüşme	Resmi Gazetede Kanun olarak Yayınlanma tarihi	Kanun No:
667	23.07.2016	23.07.2016	25.07.2016	15.08.2016	Yok	18.10.2016	29.10.2016	6749
668	27.07.2016	27.07.2016	29.07.2016	19.08.2016	Yok	8.11.2016	24.11.2016	6755
669	31.07.2016	31.07.2016	5.08.2016	4.10.2016	Yok	9.11.2016	24.11.2016	6756
670	17.08.2016	17.08.2016	18.08.2016	17.10.2016	Yok	8.02.2018	8.03.2018	7091
671	17.08.2016	17.08.2016	18.08.2016	17.10.2016	Yok	9.11.2016	24.11.2016	6757
672	1.09.2016	1.09.2016	1.10.2016	22.10.2016	Yok	6.02.2018	8.03.2018	7080
673	1.09.2016	1.09.2016	1.10.2016	22.10.2016	Yok	6.02.2018	8.03.2018	7081
674	1.09.2016	1.09.2016	1.10.2016	22.10.2016	Yok	10.11.2016	24.11.2016	6758
675	29.10.2016	31.10.2016	3.11.2016	24.11.2016	Yok	06.02.2018	8.03.2018	7082
676	29.10.2016	31.10.2016	3.11.2016	24.11.2016	Yok	01.02.2018	8.03.2018	7070
677	22.11.2016	22.11.2016	28.11.2016	19.12.2016	Yok	06.02.2018	8.03.2018	7083
678	22.11.2016	22.11.2016	28.11.2016	19.12.2016	Yok	01.02.2018	8.03.2018	7071
679	6.01.2017	6.01.2017	16.01.2017	6.02.2017	Yok	6.02.2018	8.03.2018	7084
680	6.01.2017	6.01.2017	16.01.2017	6.02.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7072
681	6.01.2017	6.01.2017	16.01.2017	6.02.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7073
682	23.01.2017	23.01.2017	27.01.2017	17.02.2017	Yok	31.01.2018	8.03.2018	7068
683	23.01.2017	23.01.2017	27.01.2017	17.02.2017	Yok	06.02.2018	8.03.2018	7085
684	23.01.2017	23.01.2017	27.01.2017	17.02.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7074
685	23.01.2017	23.01.2017	27.01.2017	17.02.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7075
686	7.02.2017	8.02.2017	15.02.2017	8.03.2017	Yok	6.02.2018	8.03.2018	7086
687	9.02.2017	9.02.2017	15.02.2017	8.03.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7076
688	20.03.2017	29.03.2017	17.04.2017	8.05.2017	Yok	07.02.2018	8.03.2018	7087
689	29.04.2017	29.04.2017	8.05.2017	29.05.2017	Yok	7.02.2018	8.03.2018	7088
690	29.04.2017	29.04.2017	8.05.2017	29.05.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7077
691	22.06.2017	22.06.2017	30.06.2017	4.10.2017	Yok	31.01.2018	8.03.2018	7069
692	14.07.2017	14.07.2017	18.07.2017	12.10.2017	Yok	7.02.2018	8.03.2018	7089
693	25.08.2017	25.08.2017	1.10.2017	23.10.2017	Yok	7.02.2018	8.03.2018	7090
694	25.08.2017	25.08.2017	1.10.2017	23.10.2017	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7078
695	24.12.2017	24.12.2017	5.01.2018	26.01.2018	Yok	08.02.2018	8.03.2018	7092
696	24.12.2017	24.12.2017	5.01.2018	26.01.2018	Yok	1.02.2018	8.03.2018	7079
697	12.01.2018	12.01.2018	16.01.2018	31.01.2018	Var	13.02.2018	8.03.2018	7098
701	08.07.2018	08.07.2018	17.07.2018	13.10.2018	Yok	31.10.2018	3.11.2018	7150

1.5. OHAL Kararnamelerinin Kapsamı

OHAL ilanının hemen ardından 23 Temmuz 2016 tarihinde yayınlanan 667 sayılı ilk OHAL Kararnamesi ile bazı kurum ve kuruluşlara ilişkin kapatma kararlarının yanı sıra yargı mensupları, kamu görevlileri hakkında alınacak tedbirlerin hangi makamlarca alınacağı, hangi haklarından mahrum kalacaklarına ve OHAL kapsamında yürütülecek soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde uygulanacak tedbirlere ilişkin kuralları içerdi. Ayrıca, Kararnamede tanımlanan görevleri yerine getirenlerin bu görevleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluk taşımayacakları, kendileri hakkında tedbir kararı alınanlar bakımından da dava açılrsa dahi yürütmenin durdurulmasına karar verilemeyeceği de hükme bağlandı.

Daha sonra yayınlanan kararnamelerde OHAL sürecinde uygulanacak tedbirlerin OHAL süresi ile sınırlı olmadığı görüldü. (Bkz. Tablo 4 ve 5)

Tablo 4: OHAL Kararnamelerinde Kamu Personeline Yönelik İhraç Kararı Alma Yetkisi verilen Organlar

	Hakkında Tedbir Kararı Uygulanacak olan kamu görevlileri	Tedbir Kararının alacak olan organ	Karar Usulü
YARGI	Anayasa Mahkemesi Üyeleri	Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu	Salt çoğunluk
	Yargıtay Daire Başkanı ve Üyeleri	Yargıtay 1. Başkanlık Kurulu	
	Danıştay Daire Başkanı ve Üyeleri	Danıştay Başkanlık Kurulu	
	Hakim ve Savcılar (Adli ve İdari yargı)	Hakim ve Savcılar Genel Kurulu	
	Sayıştay Meslek Mensupları	Komisyon: Başkan: Sayıştay Başkanı Üyeler: Başkan Yardımcıları, Sayıştay Başkanı tarafından belirlenecek bir daire başkanı ve bir üye	
TSK	TSK Personel Kanununa tabi personel	İlgili Kuvvet Komutanı	Genelkurmay Başkanı'nın teklifi ile Milli Savunma Bakanı'nın onayı
	Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa tabi personel	Jandarma Genel Komutanının teklifi	İçişleri Bakanı'nın onayı
	Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa tabi personel	Sahil Güvenlik Komutanının teklifi	İçişleri Bakanı'nın onayı

Tablo 4 devam

	Hakkında Tedbir Kararı Uygulanacak olan kamu görevlileri	Tedbir Kararının alacak olan organ	Karar Usulü
YÜRÜTME	Mahalli idareler personeli	Valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine	İçişleri Bakanı’nın onayı
	Bakanlık ve ilgili veya ilişkili olmayan kurumlarda her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel	Birim amirinin teklifi üzerine	Atamaya yetkili amirin onayı
	657 sayılı Devlet Memurları Kanunu dışındaki diğer mevzuata tabi her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel	İlgili kurum veya kuruluşun en üst yöneticisi başkanlığında bağlı, ilgili veya ilişkili bakan tarafından oluşturulan kurulun teklifi üzerine	İlgili Bakan onayı
	2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanununa tabi personel	Yüksek Öğretim Kurulu Başkanının teklifi üzerine	Yüksek Öğretim Kurulu’nun kararı

Tablo 5: OHAL Kararnameleri ile Kişilere ve Kurumlara Yönelik Alınan Tedbirler

KHK	Tarih	Kamu Görevinden ihraç	Yurtdışı Bursların Kesilmesi	Rütbelerin Geri alınması	Madalyaların geri alınması	Kuruluşların Kapatılma
667	23.07.2016					X
668	27.07.2016	X				X
669	31.07.2016	X				
670	17.08.2016	X				
671	17.08.2016					
672	01.09.2016	X				
673	01.09.2016		X			
674	01.09.2016					
675	29.10.2016	X	X	X		X
676	29.10.2016					
677	22.11.2016	X				X
678	22.11.2016					
679	06.01.2017	X		X		X
680	06.01.2017					
681	06.01.2017					
682	23.01.2017					

Tablo 5 devam

KHK	Tarih	Kamu Görevinden İhraç	Yurtdışı Bursların Kesilmesi	Rütbelerin Geri alınması	Madalyaların geri alınması	Kuruluşların Kapatılma
683	23.01.2017	X				X
684	23.01.2017					
685	23.01.2017					
686	07.02.2017	X	X	X		
687	09.02.2017					
688	29.03.2017					
689	29.04.2017	X	X			X
690	29.04.2017					
691	22.06.2017					
692	14.07.2017	X	X	X	X	
693	25.08.2017	X		X		X
694	25.08.2017					
695	24.12.2017	X	X	X		
696	24.12.2017					
697	12.01.2018	X		X		X
701	8.07.2018	X	X	X		X

OHAL Kararnameleri ile en az 154 kanunda binin üzerinde değişiklik yapıldı. Bu değişiklikler, OHAL kararnamelerinin kanun haline gelmesiyle mevzuata kalıcı olarak işendi. (Bkz. Bölüm 10.) Bu değişikliklerden biri de OHAL döneminde ve OHAL kalktıktan sonra da uygulanan 657 sayılı Devlet memurları Kanununda yapılan değişiklik oldu.

676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname nin 74.ncü maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun devlet memurluğuna alınma şartlarını düzenleyen 48’inci maddesinde değişiklik yapılarak ek madde getirildi ve “güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak” şartı memurluğa alınmada ek şart olarak maddeye yerleştirildi. OHAL döneminde yaygın olarak yeni kamu personeli adayları için uygulanan bu madde, Anayasa Mahkemesi tarafından 24.07.2019 tarihinde iptal edildi ve 29 Kasım 2019 tarihinde Resmî Gazetede yayınlandı.

1.6. OHAL Kararnamelerinin Norm Denetimi

OHAL kararnamelerinin Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri ilk olarak 668, 669, 670 ve 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin Anayasa’nın Başlangıç, ile 2., 6., 7., 8., 11., 91. ve 121. maddelerine aykırılığını ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleri ile 2016 yılının Eylül ayında Anayasa Mahkemesine başvurdu.

Anayasa Mahkemesi bu başvuruları “Anayasa’nın 121. maddesi uyarınca çıkarılan dava konusu KHK hükümlerinin, Anayasa’nın 148. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “... olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.” hükmü karşısında, esasa geçilerek yargısal denetiminin yapılmasının mümkün olmadığı ve iptal taleplerinin yetkisizlik nedeniyle reddedilmesi gerektiği” gerekçesiyle reddetti.

Kanun Hükmünde Kararnemelerin TBMM de onaylandıktan sonra kanun haline gelmesinin ardından 25 kanunun iptali ile ilgili olarak 127 Milletvekili Anayasa Mahkemesine başvurdu. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu yaptığı inceleme sonucu bu kanunların şekil bakımından Anayasa’ya aykırı olmadığına kararına vardı.⁸ Esastan incelemeye yönelik başvurular ise OHAL kaldırıldıktan bir yıl sonra 2019 ve 2020 yıllarında sonuçlandırıldı.⁹

Önceki içtihadını değiştirerek, Anayasa’nın 148. maddesini OHAL KHK’lerinin hiçbir biçimde AYM tarafından incelenemeyeceğine karar veren AYM’nin yeni içtihadı OHAL rejimini tamamen denetimsiz bir rejim olarak uygulanmasına zemin hazırlamıştır. OHAL KHK’lerin yasa haline getirilmesi, OHAL tedbirlerinin olağan dönemde de geçerli olması, yani olağanüstü halin sürekli hale gelmesi gibi bir sonuç doğurmuştur.

AYM, OHAL KHK’leri yasaladıktan sonra açılan iptal davalarında norm denetimi gerçekleştirmiştir. Yasalaşan OHAL KHK’leri ile ilgili verilen kararlarda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin iki ayrı rejimin geçerli olduğuna ilişkin bir içtihat oluşturmuştur. Buna göre, kural eğer OHAL süresi ile sınırlı ve olağanüstü hali ortaya çıkaran durumu önlemeye dönük tedbir niteliğindeyse Anayasa’nın 15. Maddesi; olağanüstü hali ortaya çıkaran sebeple ilgisi görülmeyen ya da olağanüstü hal süresini aşan bir nitelik taşıyorsa Anayasa’nın 13. Maddesi bakımından denetlenmesi gerekmektedir. Kuralın olağan dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimini düzenleyen 13. Maddeye aykırı olması, olağanüstü hallerde sınırlama rejimini belirleyen 15. Maddeye uygunsa, OHAL süresinde kuralın uygulanmasının hukuka aykırı olması sonucunu yaratmayacaktır. Dolayısıyla OHAL tedbiri olarak uygulanıp tüketilmiş kurallar bakımından, olağan dönemde anayasaya aykırı olsa da bu olağanüstü hal uygulamasını hukuka aykırı hale getirmeyecektir. Bununla birlikte bu içtihadın yarattığı boşluk, OHAL döneminde uygulanıp tüketilmemiş, devam etmekte olan durumlara hangi rejimin uygulanacağına ilişkindir.

Örneğin OHAL döneminde yürütmeyi durdurma kararının verilmesinin yasaklanması bir OHAL tedbidir. Olağan dönem için anayasa aykırıdır. Bu tedbir OHAL döneminde uygulanıp tüketilmiştir. Bununla birlikte OHAL’de en yaygın olarak uygulanan ve OHAL süresinde tüketilmemiş sonuçları OHAL sonrasında da devam eden ihraç ve kapatma tedbirleri bakımından durumun ne olacağı belirsizdir. AYM’nin yasalaşan OHAL KHK’lerine ilişkin kurduğu rejim bakımından burada bir boşluğun olmaması; OHAL tedbirlerinden sonuçları OHAL sonrasında da devam edenlerin Anayasa’nın hakkı tanımlayan ilgili maddesi ve olağan dönemde hakların sınırlama rejimini düzenleyen 13. Maddesine göre denetlenmesi gerekir.

1.7. OHAL Döneminin Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmaları Tarafından İncelenmesi

1.7.1. AVRUPA KONSEYİ VENEDİK KOMİSYONU

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) İzleme Komitesi Başkanlığının talebi üzerine Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu, OHAL döneminde aşağıda listelenen 6 görüş yayınladı.

1. 15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 ilâ 676 Sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnemeleri Hakkında Görüş, Venedik Komisyonu tarafından 109. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilmiştir (Venedik, 9-10 Aralık 2016)] CDL-AD(2016)037 Turkish 12/12/2016 - Public

8 Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlar 29 ve 30 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

9 Bkz. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme-gundemi/genel-kurul/24-temmuz-2019-genel-kurul-gundemi-ve-sonuclari/>

2. Sulh Ceza Hâkimliklerinin Görev, Yetki ve İşleyişleri Hakkında Görüş, Venedik Komisyonu tarafından 110. Genel Kurul Toplantısında kabul edilmiştir (Venedik, 10-11 Mart 2017) CDL-AD(2017)004 Turkish 13/03/2017 - Public
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi Tarafından 21 Ocak 2017 Tarihinde Kabul Edilen ve 16 Nisan 2017 Tarihinde Referanduma Sunulacak Olan Anayasa Değişikliği Teklifi Hakkında Görüş, Venedik Komisyonu tarafından 110. Genel Kurul Toplantısında kabul edilmiştir (Venedik, 10-11 Mart 2017) CDL-AD(2017)005 Turkish 13/03/2017 - Public
4. Medya Özgürlüğüne Dair Olağanüstü Hal Kararnamelerinde Yeralan Tedbirlere Dair Görüş, Venedik Komisyonu tarafından 110. Genel Kurul Toplantısında kabul edilmiştir (Venedik, 10-11 Mart 2017) CDL-AD(2017)007 English 13/03/2017 - Public
5. Türkiye’de Yerel Demokrasinin Uygulanmasına dair 1 Eylül 2016 tarihli 674 sayılı Olağanüstü Hal Kararnamesi Hükümleri Hakkında Görüş, Venedik Komisyonu Tarafından 112. Genel Kurul Toplantısında kabul edilmiştir (Venedik, 6-7 Ekim 2017) CDL-AD(2017)021 - Public
6. Türkiye - Demokratik Seçimler Konseyi’nin 64. toplantısında kabul edilen ve Mart ve Nisan 2018’de kabul edilen seçim mevzuatında ve ilgili “uyum yasalarında” yapılan değişikliklere ilişkin Venedik Komisyonu ve AGİT’nin Ortak Görüşü Turkey¹⁰

15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 ilâ 676 Sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükümünde Kararnameleri Hakkında Görüş- 9-10 Aralık 2016

Sonuç Bölümü

- “Olağanüstü Hal ilan edilmesini müteakiben iki ayı aşkın bir süredir Hükümetin, Meclis veya Anayasa Mahkemesi kontrolü olmaksızın tek başına yasama erkini kullanmasına fiilen (de facto) izin verilmiştir;
- Hükümet, geçici bir olağanüstü halin dışına çıkan kalıcı tedbirler almıştır. Kamu görevlileri sadece görevden uzaklaştırılmamış, görevden alınmış, kurum ve kuruluşlar tasfiye edilmiş, mallarına ise geçici olarak Devlet idaresi altına alınmak yerine el konmuştur. Ayrıca Hükümet mevzuatta, normal şartlarda olağanüstü halin dışında olağan yasama sürecinden geçmesi gereken bir takım yapısal değişiklikler yapmıştır;
- Hükümet, olağanüstü hâl yetkilerini kişilerin şahsına yönelik (ad hominem) mevzuatlarla uygulamıştır. Özellikle on binlerce kamu görevlisi, olağanüstü hâl kanun hükümünde kararnamelerine iliştilmiş listelerden yola çıkarak görevden alınmıştır. Söz konusu toplu görevden almalar, bireye indirgenmemiştir. Yani her bir bireyle ilgili doğrulanabilir kanıtlardan bahsedilmemiş ve bunlar kararlarda belirtilmemiştir;
- Kanun hükümünde kararnamelerle veya bunlara dayanarak görevden alınan kamu görevlilerinin idari yasal süreçlerindeki temel haklarına saygı gösterilmemiştir;
- Güleni cemaatiyle veya “terörist” kabul edilen diğer örgütlerle bağlantılı oldukları iddiasıyla toplu görevden alma kararları alınmıştır ancak bu kavram, kabaca tanımlanmış ve bu gibi örgütlerle anlamlı bir bağlantı olmasına gerek görmemiştir (örneğin kamu görevlisinin sadakatine yönelik objektif olarak ciddi şüpheler uyandıracak bağlantılar);
- Görevden almalarla ilintili tedbirlerin bazıları, görevden alınan kamu görevlilerinin aile fertlerini de haksız yere cezalandırmıştır;

10 Joint Opinion of the Venice Commission and ODIHR on Amendments to the electoral legislation and related “harmonisation laws” adopted in March and April 2018, adopted by the Council for Democratic Elections at its 64th meeting (Venice, 13 December 2018) and by the Venice Commission at its 117th Plenary Session (Venice, 14 and 15 December 2018) CDL-AD(2018)031 English 17/12/2018 - Public

- Ceza muhakeme usulü açısından, yargı denetimi olmaksızın duruşma öncesi gözaltı süresinin 30 güne uzatılması son derece sorunlu olup şüphelilerin ancak aleyhlerinde “makul şüpheyeye” dayanarak tutuklanmaları emri verilebilir ve ancak güvenlik risklerinin ikna edici şekilde kendini gösterdiği zamanlarda, sadece çok kısıtlı bir süre boyunca ve son olarak da yargı denetimine tabi olarak münferit vakalarda istisnai durumlarda avukatla görüşme hakkı kısıtlanabilir;
- Hükümet, tutuklulara kötü muameleye karşı koruyan hayati güvencelerini de ortadan kaldırmış olup bu da kötü muamele ihtimalini artırmaktadır;
- Anayasa Mahkemesinin soyut ve somut (in abstracto ve in concreto) olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin anayasaya uygunluğunu inceleyip incelemeyeceği belirli değildir. Venedik Komisyonu, Anayasa Mahkemesinin böyle bir yetkisi olması gerektiğini düşünmektedir;
- Kanun hükmünde kararnamelere ilişitirilen “listelere” göre toplu görevden almaların (ve benzeri tedbirler) binlerce insanı görevden alınmalarıyla ilgili yargı denetiminden keyfi olarak mahrum bıraktığı görülmektedir.”

1.7.2. AVRUPA KONSEYİ İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE(AKİKK)

OHAL döneminde AKİKK üç ziyaret gerçekleştirdi.¹¹ Bu ziyaretlerin sonucunda Komite tarafından hazırlanan raporlar hükümete sunuldu. Hükümet OHAL döneminde bu ziyaret raporlarının yayınlanmasına izin vermedi.

1. 29 Ağustos-6 Eylül 2016 Tarihleri arasında yapılan Ad Hoc Ziyaret

AKİKK, askeri darbe girişimiyle bağlantılı olarak gözaltına alınan kişilere yönelik muamele ve tutukluluk koşullarının incelenmesi amacıyla 29 Ağustos-6 Eylül 2016 tarihleri arasında Ankara, İstanbul ve İzmir bölgelerindeki çeşitli cezaevleri ve polis kurumlarında tutulan kişilerle görüşme gerçekleştirdi.¹² Ziyaret edilen yerler arasında, geçici alıkoyma yeri olarak kullanılan Başkent Voleybol Salonu, Sincan F Tipi Cezaevi (1 ve 2), L tipi cezaevi (1. Ve 2), Kadın Kapalı cezaevi, İstanbul Silivri Cezaevi, ve Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi, İzmir’de F Tipi cezaevi yer aldı. Bu ziyarete ilişkin olarak hazırladığı raporu 2016 yılının Kasım ayında hükümet yetkilileri ile paylaştı. Hükümet, bu raporun kamuoyuna açıklanmasını sağlayacak onayı vermedi.

2. 10 Mayıs – 12 Mayıs 2017 Tarihleri Arasında Yapılan Periyodik Ziyaret

OHAL döneminde gerçekleştirilen ikinci ziyaretin temel amacı, daha önceki ziyaretlerden sonra Komite tarafından iletilen tavsiyelerin uygulanması konusunda Türk makamları tarafından alınan tedbirleri gözden geçirmektir. Bu bağlamda, polis nezaretinde bulunan kişilerin ve yabancılar kanunu uyarınca gözaltına alınan yabancıların maruz kaldığı muamele ve alıkonulma koşullarının yanı sıra ülkenin farklı bölgelerinde yer alan çeşitli cezaevlerindeki duruma da bakıldı. Ayrıca heyet, ilk kez kronik somatik ve/veya akıl hastalığı bulunan mahpus için iki özel (R tipi) cezaevini ziyaret etti.

3. 4 Nisan 2018 – 13 Nisan 2018 Tarihleri Arasında Yapılan Ad Hoc Ziyaret

Psikiyatri hastaneleri ve sosyal yardım kurumlarında bulunan kişilerin tedavi ve yaşam koşullarını inceleme amacıyla gerçekleştirilen ziyarette Adana Ruh Sağlığı Hastanesi,

11 The CPT and Turkey (coe.int)

12 The CPT and Turkey (coe.int)

Elazığ Ruh Sağlığı Hastanesi, Manisa Ruh Sağlığı Hastanesi, Adana Şehir Hastanesi (Yüksek Güvenlikli Adli Koğuş), Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hastanesi (Psikiyatri Bölümü), Ata Köşkü Canev Özel Bakım Merkezi (Adana), Şereflikoçhisar Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara ve İnci Yaşam Engelliler Özel Bakım Merkezinde(Mersin) incelemeler yapıldı.

1.7.3. AVRUPA KONSEYİ İNSAN HAKLARI KOMİSERİ

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muiznieks, OHAL döneminde Türkiye’yi yakından izledi ve ziyarette bulundu. Ziyaretlerinin sonucunda raporlarını yayınladı.

1. Türkiye’de Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlerin İnsan Haklarına Etkilerine İlişkin Memorandum¹³

27-29 Eylül 2016 tarihleri arasında Komiserin Türkiye ziyaretinin ardından 7 Ekim 2016 tarihinde yayınlandı.

2. İfade Ve Medya Özgürlüğü Hatırlatmasına İlişkin Türkiye’nin Gözlemleri¹⁴

“İlk adım, mevcut olağanüstü halin kaldırılması ve bunun yol açtığı ifade özgürlüğü ve özellikle medya özgürlüğü ve akademik özgürlüğün sayısız kabul edilemez ihlalini tersine çevirmek. Buna ek olarak, Türk makamları, yasa ve uygulamayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin içtihatlarıyla uyumlu hale getirmek için Ceza Yasasını ve Terörle Mücadele Yasasını tamamen elden geçirmelidir. Bu eksikliklerin ötesinde, hâkim ve savcıların kanunları Türkiye’de sürekli olarak ifade özgürlüğünü ve basın özgürlüğünü baltalayacak şekilde yorumlayıp uyguladığı yargı kültürünün değiştirilmesi çok önemlidir.”

1.7.4. BM İNSAN HAKLARI KONSEYİ TEMATİK RAPORTÖRLERİ VE ÇALIŞMA GRUPLARI

- İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalarla ilgili Özel Raportörü** Nils Melzer, Hükümetin daveti üzerine 27 Kasım- 2 Aralık 2016 tarihleri arasında Türkiye’yi ziyaret etti. Ziyaret Raporu 18 Aralık 2017 yılında yayınlandı (A/HRC/37/50/Add.1). Hükümet bu rapora yanıt Verdi 21 Aralık 2017.
- 14-18 Kasım 2016 tarihleri arasında **düşünce ve ifade özgürlüğü hakkının geliştirilmesi ve korunmasına ilişkin Özel Raportör**, Hükümet’in daveti üzerine Türkiye’ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Raportörün Raporu, 21 Haziran 2017 tarihinde yayınlandı. Hükümet bu rapora yanıt verdi. (7 Haziran 2017)
- Örgütlenme özgürlüğü raportörünün** 2017 yılında yaptığı ziyaret talebi karşılanmadı.
- Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu** 15 Kasım 2016 tarihinde Türkiye’ye bir takip ziyareti talebi gönderdi, yanıt verilmemesi nedeniyle talebini 8 Kasım 2017 tarihinde tekrarladı. Bireysel şikâyet sistemine sahip olan Çalışma Grubuna, sayısız başvuru yapıldı. OHAL dönemindeki gözaltı ve tutuklama süreçleri ile ilgili olarak Çalışma Grubu toplam 17 Görüş bildirdi.¹⁵

13 Result details (coe.int)

14 Result details (coe.int)

15 Bkz. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/WGADIndex.aspx>

1.8. OHAL Döneminde Giderim Mekanizmaları

OHAL Kararnameleri ile kişilere ve kurumlara yönelik alınan tedbirlere karşı itiraz usulü 673 sayılı OHAL Kararnamesinde yer aldı. Kararnamenin 10. Maddesi ile 667 Sayılı OHAL Kararnamesinin 3. Maddesine "Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır." cümlesi eklenerek kararlara itiraz edilebilmesinin yolları açıldı.

OHAL döneminde özellikle kamu görevinden ihraç edilenler için olağan düzenin giderim mekanizmaları herhangi bir sonuç üretmedi. İdare mahkemeleri, Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi başvuruları reddetti.

1.8.1. İDARE MAHKEMELERİNE BAŞVURULAR

İdare Mahkemeleri, ihraçlarla ilgili yapılan itiraz başvurularını, KHK'ların bir yasama tasarrufu olduğu gerekçesiyle idari davaya konu edilemeyeceğine ilişkin kararlar vermiştir.

"KHK'nın yürürlüğe girdiği tarihi itibarıyla ekli listelerde isimleri bulunan kişilerin kamu görevinden başka bir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacağı hükmüne yer verilmiş olup, bu KHK uyarınca da davacının görevine son verilmesi üzerine bakılmakta olan dava açılmıştır. İptal davalarında güdülen amaç, idari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetlenmesi olduğundan, dava konusu edilen işlemin idari davaya konu olabilecek nitelik arz etmesi zorunludur. Oysa davaya konu edilen bir "Yasama Tasarrufu" olup Kanun hükmündedir. Dolayısıyla ortada başkaca bir işlem bulunmadığı için ve dava konusu KHK'nın da vasfı bulunmadığından idari davaya konu edilemeyeceği tartışmasızdır".¹⁶

1.8.2. DANIŞTAY'A YAPILAN BAŞVURULAR

Danıştay Beşinci Dairesi, ihraç edilenlerin yaptığı başvuruları geri çevirerek bu tür uyuşmazlıkların idare mahkemelerinin görev alanına girdiğine hükmetmiştir.¹⁷ Bu kararlarda OHAL KHK'ları ile yapılan işlemlerin kanun gücünde olduğu da özel olarak belirtilmiştir.

ÖZET : *Davacı hakkında, 667 sayılı KHK Md.3/1 hükmüne dayanılarak, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu'nun kararıyla, "FETÖ/PDY örgütü ile iltisak ve irtibatlarının olduğu sabit görüldüğü" gerekçesiyle "MESLEKTE KALMASININ UYGUN OLMADIĞINA" ve "MESLEKTEN ÇIKARILMASINA" karar verilmiştir. KHK'nın 3. ve 4. maddelerinde öngörülen meslekten veya kamu görevinden çıkarma; adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütleri ile milli güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen diğer yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan, geçici olmayan ve nihai sonuç doğuran "olağanüstü tedbir" niteliğindedir. Bu durumda, davacı hakkındaki Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu'nun kararının disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan ve yargı denetimine tabi bir disiplin cezası olan meslekten çıkarma cezası niteliğinde olmadığı dikkate alındığında, 6087 S.K. Kanununun 33. Maddesi'nde yer alan hüküm uyarınca, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülebilecek bir uyuşmazlık bulunmadığından, idari yargıda genel görevli yargı yeri olan idare mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁸*

16 İstanbul 9. İdare Mahkemesi (Esas No: 2016/2199; Karar No: 2016/1981 – 06.12.2016)

17 Danıştay Beşinci Dairesi, 4.10.2016 günlü, (i) E: 2016/8196, K:2016/4066; (ii) E:2016/8136, K: 2016/4076 ve (iii) E:2016/7983, K:2016/4079 sayılı kararları.

18 Danıştay Beşinci Dairesi, 4.10.2016 günlü, (i) E: 2016/8196; K:2016/4066; sayılı karar.

1.8.3. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BAŞVURULAR

İç hukuk yollarının kapalı olması nedeniyle 2016 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular Mahkeme tarafından oy birliği ile kabul edilemez bulundu. Kabul edilemezlik kararının kesin olduğu başvurular, iç hukuk yollarının tüketilmemesi, İdare Mahkemesine ve/veya Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun denenmeden AİHM’ne gidildiği gerekçesi ile verildi.

AİHM’ne yapılan ilk başvurulara verilen “kabul edilemezlik” kararları (Mercan/Türkiye Başvurusu (Başvuru No: 56511/2016)¹⁹, Zihni/Türkiye Başvurusu (Başvuru No: 59061/2016)²⁰, Çatal/Türkiye Başvurusu (Başvuru No: 2873/17)²¹, Köksal/Türkiye Başvurusu (Başvuru No: 70478/16)²² daha sonra yapılan başvurular için emsal oluşturdu.

Mahkemenin 2017 yılı raporunda yer alan bilgiye göre, OHAL tedbirlerine maruz kalanlar tarafından Mahkemeye 27.000 başvuru yapılmış ve bu başvuruların hepsi Anayasa Mahkemesine ya da 2017 yılı başında oluşturulan OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna başvurulmadan geldiği için kabul edilemez bulunmuştur.²³

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, OHAL Kararnamelerine dayanarak gerçekleştirilen işten çıkarma ile ilgili ilk kararını 15 Aralık 2020 tarihinde verdi. (Pişkin/Türkiye Kararı - Başvuru no. 33399/18)²⁴ Ankara Kalkınma Ajansında çalışırken, 12 Ağustos 2016 tarihinde “667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 4 § 1 (g) maddesi uyarınca” iş sözleşmesinin iptal edildiği kendisine tebliğ edilen Pişkin, iç hukuk süreçlerini tükettikten (İş Mahkemesi, Bölge İdare Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi) sonra 6 Temmuz 2018 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur. Başvuranın ihraç edilmesi ile sonuçlanan karar verme sürecinde keyfiliğe karşı güvencelerin bulunup bulunmadığını ve başvuranın usuli güvencelerden yararlanıp yararlanmadığı ve özellikle yeterli yargı denetimine erişiminin olup olmadığı ve yetkililerin özverili ve hızlı bir şekilde hareket edip etmediğini inceleyen Mahkeme Sözleşmenin 6 § 1 maddesi ve 8. Maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

1.8.4. ANAYASA MAHKEMESİNE BAŞVURULAR

Kamu görevinden ihraç edilenler haklarının ihlal edildikleri sebebiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulundular.

Anayasa Mahkemesinin ilk kararı ihraç edilen iki hâkim konusunda oldu. Mahkeme başvuru hakimlerin Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanarak “iç hukuk yollarının tüketilmemesi” gerekçesiyle başvurularının kabul edilemez olduğuna karar verdi.

“27. 685 sayılı KHK’da, 667 sayılı KHK’nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenlerin kararın kesinleşmesinden itibaren altmış gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya dava açabilecekleri ve bu kişilerden daha önce dava açmış olanların idare mahkemelerinde derdest olan veya karar verilen dosyalarının Danıştaya gönderileceği hükme bağlanmıştır.

19 [http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{"itemid":\["003-5549956-6992608"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{)

20 [http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{"itemid":\["003-5571723-7028417"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{)

21 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["Zihni"\],"itemid":\["001-172247"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

22 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"%22fulltext%22:\[%22Zihni%22\],%22itemid%22:\[%22001-174629%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

23 Annual Report 2017, sayfa.8 Bkz. https://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2017_ENG.pdf

24 Kararın Türkçe çevirisi için bkz. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"%22fulltext%22:\[%22\%22CASE%20OF%20PI%20C5%209EKIN%20v.%20TURKEY%20-%20\[Turkish%20Translation\]%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice%22%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-210243%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Böylelikle 667 sayılı KHK’nın 3. maddesi kapsamında meslekten çıkarılan yargı mensuplarının bu karara karşı Danıştay’da dava açabilecekleri açıkça belirtilmiş ve anılan uyuşmazlıkların çözümünde idari yargıda hangi yargı yerinin görevli olduğuna yönelik uygulamada yaşanan tereddütler giderilmiştir. Daha önce açılan davalar yönünden de geçiş hükümleri ihdas edilmiştir.

28. Buna göre 685 sayılı KHK ile belirginleştirilen dava yolunun başvuru durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz, etkili bir yargı yolu olduğu ve bu başvuru yolu tüketilmeden başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun “ikincillik niteliği” ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.”²⁵

Anayasa Mahkemesi 4 Ağustos 2017 tarihinde yaptığı duyuruda, “OHAL KHK’ları ile doğrudan yapılan işlemler ve OHAL kapsamında yapılan idari işlemler hakkındaki başvurulara ilişkin olarak, toplam 70.771 başvuru, 685 sayılı KHK’nın 1. maddesiyle kurulan Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna (Komisyon) ve/veya idari yargı yollarına başvurulmaksızın bireysel başvuru yapıldığı için başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuş” olduğunu ve bu kararların başvuru sahiplerine tebliğ edildiğini belirtti.²⁶ Mahkeme aynı duyuruda “OHAL KHK’ları ile doğrudan yapılan işlemlere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunan başvuru sahiplerinin, Komisyona başvuru usulünü düzenleyen kurallara uygun olarak kendi durumlarını değerlendirip -gerek duymaları hâlinde- Komisyona başvuru yapmaları gerekmektedir” tavsiyesi yer aldı.

1.8.5. OLAĞANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİNİ İNCELEME KOMİSYONU

Avrupa İnsan hakları Mahkemesine yapılan başvuruların yoğunluğu ve hacmi karşısında Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği tarafından Türkiye’ye “geçici bir çözüm” olarak yapılan “kamu görevlilerinin görevden alınmalarıyla ve ilintili diğer tedbirlerle ilgili münferit vakaların incelenmesinden sorumlu özel bir geçici kurul oluşturulması” teklifi, Venedik Komisyonu tarafından da önerilmişti.

“220. Venedik Komisyonu, sorunun boyutu göz önünde bulundurulduğunda görevden alınmış tüm kamu görevlilerinin mahkemeye başvuru haklarının tamamen derhal yeniden devreye sokulmasının imkânsız olmasa bile zor olabileceğini anlayışla karşılamaktadır. Dolayısıyla geçici (ad hoc) bir çözüme ihtiyaç duyulabilir.

221. Anayasa Mahkemesinin, olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin anayasaya uygunluğunu değerlendirme yetkisini sınırlamaksızın Venedik Komisyonu Türk resmi makamlarını diğer seçenekleri gözden geçirmeye davet etmektedir – örneğin kamu görevlilerinin görevden alınmalarıyla ve ilintili diğer tedbirlerle ilgili münferit vakaların incelenmesinden sorumlu özel bir geçici kurul oluşturulması gibi. Türk resmi makamlarına Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği tarafından benzeri terimlerde bir teklif yapılmış olup Venedik Komisyonu, başvurulacak yolun bu olduğuna inanmaktadır.

222. Böyle bir kurulun esas amacı, tüm vakalara kişiye özgü muamele etmesi olacaktır. Bu kurulun, hukuk kurallarının temel ilkelerine saygılı olması, özel kantlarla incelemesi ve gerekçeli kararlar vermesi gerekecektir. Bu kurul bağımsız ve tarafsız olmalı ve durumu öncesine döndürebilmek (status quo ante) ve/veya uygun olan yerlerde tazminat verebilmek için yeterli derecede yetkili kılınmalıdır. Kanun da böyle bir geçici kurulun kararlarının sonradan

25 Murat Hikmet Çakmakçı Başvuru No.2016/35094; Karar tarihi: 15.02.2017 - 9 Mart 2017 tarih ve 30002 sayılı Resmi Gazete

26 Ohal Kanun Hükmünde Kararnameleri ile Yapılan İşlemler ve Ohal Kapsamında Yapılan İdari İşlemlere Yönelik Bireysel Başvurular Hakkında Basın Duyurusu | Anayasa Mahkemesi

yargı denetimine tabi tutulmasına imkân tanınmalıdır. Tazminat sınırları ve biçimleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uygun olarak özel bir olağanüstü hâl sonrası mevzuatla Meclis tarafından belirlenebilir.

223. Olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerine dayanarak tasfiye edilmiş tüzel kişilikler ise sayıca az olduklarından davaları olağan usule uygun olarak mahkemelerde incelenebilir.”²⁷

Olağanüstü hal kapsamında, “terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak” amacıyla bir İnceleme Komisyonunun oluşturulması 23 Ocak 2017 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 685 sayılı KHK ile hüküm altına alındı.

Ancak bu Komisyon, Venedik Komisyonu tarafından önerilen “bağımsız ve tarafsız” bir komisyon olmaktan son derece uzak kaldı. Komisyon üyeleri, ihraç kararlarını veren kurumların atadıkları üyelerden oluşturuldu. (Bkz. Tablo 5)

Kararnamenin Geçici 1. Maddesi ile Komisyonun ilk üyelerinin Resmî Gazetede yayınlandığı tarihten itibaren bir ay içinde seçileceğine ilişkin düzenleme yapılmış olmasına rağmen Komisyon üyeleri, Kararnamenin tarihinden yaklaşık 6 ay sonra belirlendi.

Tablo 6: OHAL İşlemlerini İnceleme Komisyonu Yapısı

Atama Yapan Organ	Üye Sayısı	Üye Niteliği
Başbakan	3	Kamu personeli
Adalet Bakanı	1	Adalet Bakanlığının merkez teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından seçilir
İçişleri Bakanı	1	Mülki idare amirleri sınıfına mensup personel arasından seçilir
Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu	2	Yargıtay’da ve Danıştay’da görev yapan tetkik hâkimleri arasından seçilir

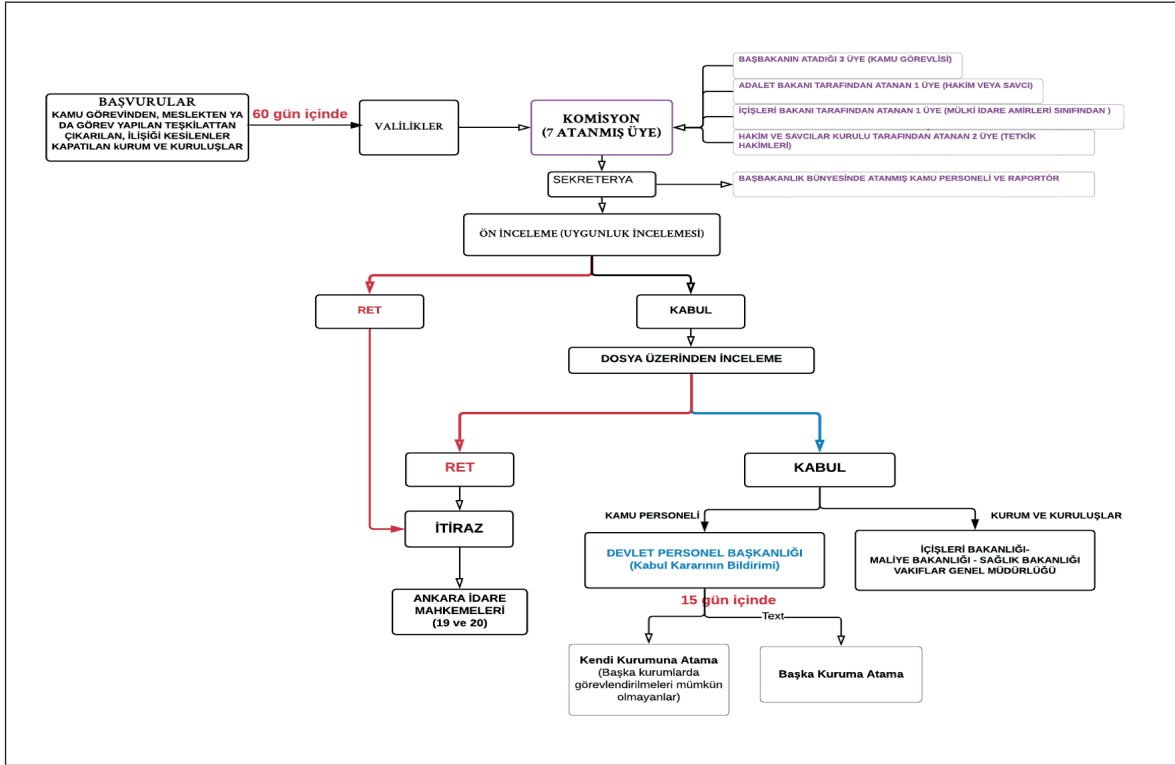
OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılacak başvurulara ve Komisyonun çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Başbakanlık tarafından belirlenerek 12/07/2017 tarihli ve 30122 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayınlandı. Komisyona yapılacak başvuruların alınmaya başlanacağı ilk tarih Başbakanlık tarafından 17 Temmuz 2017 olarak ilan edildi²⁸.

27 15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 ila 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş, Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu),Görüş No: 865 / 2016, Yayın tarihi: 12 Aralık 2016.

28 Komisyonun görev süresi 7075 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesi gereğince, Cumhurbaşkanı kararı ile 23 Ocak 2019 tarihinden itibaren 1 yıl süreyle uzatıldı.

Şekil 1: OHAL işlemlerini inceleme komisyonu karar alma süreci

Olağanüstü Hâl kapsamında doğrudan kanun hükmünde kararnameler ile haklarında işlem tesis edilen kişi ve kuruluşların Komisyona başvuruları 685 sayılı KHK'nın 2. Maddesinde yer aldı.

- Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenler (hakim ve savcılar hariç)
- Öğrencilikle ilişkisi kesilenler.
- Kapatılan dernekler, vakıflar, sendika, federasyon ve konfederasyonlar, özel Sağlık kuruluşları, özel öğretim kurumları, vakıf yüksek öğretim kurumları, özel radyo ve televizyon kuruluşları, gazete ve dergiler, haber ajansları, yayınevleri ve dağıtım kanalları.
- Rütbeleri alınan emekli personel
- Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenleme yapılan birinci fıkra kapsamına girmeyen gerçek veya tüzel kişiler

Maddenin 3. Fıkrasında, olağanüstü hâl kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerde yer alan ilave tedbirler ile kanun yollarının açık olduğu işlemler hakkında ayrıca başvuru yapılamayacağı da belirtildi

Komisyon Başvurular

OHAL'in sona erdiği 18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla Komisyona yapılan başvuru sayısı 118.660 oldu. Bu başvuruların ancak 30.000'i hakkında karar verildi. Dosya üzerinden yapılan değerlendirmeler sonucunda sadece 1900 kamu görevlisi için olumlu karar verildi. Geri kalan 28.100 başvuru rereddedildi. (Bkz. Tablo 7)²⁹

29 Bkz. <https://ohalkomisyonu.tccb.gov.tr/>

İtirazları kabul edilen kamu görevlilerinin isimleri OHAL Kararnamelerinin ihraç kararlarını yayınladığı listelerden silinmesi doğrultusunda bir işlem yapılmadı.

Tablo 7: OHAL inceleme Komisyonu Kararları (19.01.2018-17.08.2018)

Açıklama tarihi	Toplam Başvuru (Kümülatif)	İncelenen Toplam Dosya	Kabul Kararları	Kabul/toplamlar karar (%)	Ret Kararları	Ret/Toplam Karar (%)
19.01.2018	104.789	920	40	4,35%	880	95,65%
28.02.2018	107.076	3596	60	1,67%	3.536	98,33%
13.04.2018	108.660	5.494	210	3,82%	5.284	96,18%
17.05.2018	108.905	5.000	350	7,00%	4.650	93,00%
22.06.2018	108.905	4.490	640	14,25%	3.850	85,75%
17.08.2018	118.660	10.500	600	5,71%	9.900	94,29%
Toplam	118.660	30.000	1900	6,33%	28.100	93,66%

Bu raporun yayımlandığı Aralık 2020 sonu itibarıyla Komisyona yapılan başvuru sayısı 701 nolu OHAL kararnamesi ile ihraç edilenlerin de başvurusuyla 126.630’a ulaştı. 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla Komisyon, toplam 112.310 başvuruya ilişkin karar verdi. Bakılan dosyaların %89’unu reddeden Komisyon’un itirazı kabul ettiği dosya sayısı 13.170 ile sınırlı kaldı. 2020 yılı sonu itibarıyla açılan dernek, vakıf, öğrenci yurdu, televizyon kanalı, gazete sayısı sadece 61 oldu.³⁰

Komisyonun Kabul Kararlarının Uygulanması (Madde 10)

Kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerden, istisnai durumlar dışında³¹ kalanların atamalarının daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve unvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara Devlet Personel Başkanlığı tarafından ikamet ettikleri il dikkate alınarak on beş gün içinde yapılacağı; yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanların atamalarında, yöneticilik görevinden önce buldukları kadro ve pozisyon unvanlarının dikkate alınacağı Kararnamenin 10. Maddesinde hüküm altına alındı.

685 sayılı OHAL İnceleme Komisyonunun kuruluşu ile ilgili KHK’ya 694 sayılı OHAL Kararnamesi ile bir ek yapılarak, Komisyonda başvuruları sonuçlandırılarak kamu görevine iade kararı alınması halinde YÖK tarafından “kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğrenim kurumu haricinde tespit edilecek ve Ankara, İstanbul ve İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulmuş yükseköğrenim kurumlarına öncelik vererek atamalarının yapılacağı hükme bağlandı. (694 sayılı KH, Madde 198).

Komisyon’un Ret Kararlarına Karşı İtiraz Yolları

685 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11. Maddesine göre, Komisyonun ret kararlarına karşı Ankara’da belirlenecek bir idare mahkemesine iptal davası açma hakkı tesis edildi.

30 Komisyonun görev süresi, 25.12.2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2020/562 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 7075 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca bir yıl süreyle uzatıldı.

31 Statüleri, unvanları ve yürüttükleri görevler itibarıyla başka kurumlarda görevlendirilmeleri mümkün olmayan kişiler

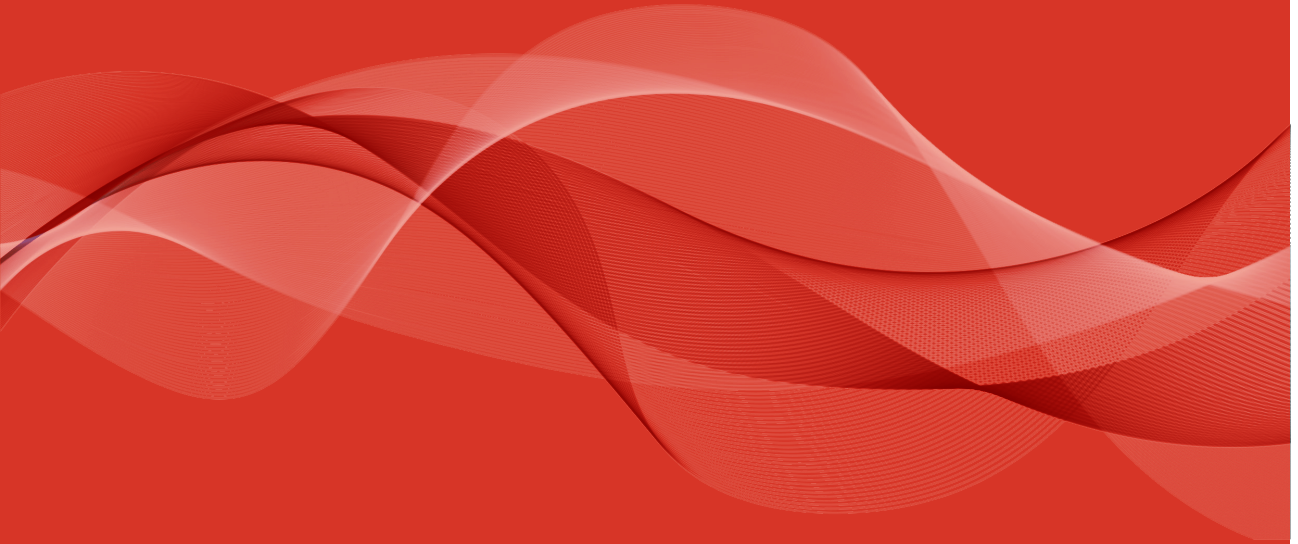

Hâkim ve Savcılar Kurulu tarafından Ankara’da münhasıran itiraz başvurularına bakacak olan yeni idare mahkemeleri kuruldu. 4 Mart 2019 tarihi itibarıyla bu mahkemelerin sayısı 5’e çıkarıldı (Ankara 19, 20, 21, 22 ve 24. İdare Mahkemeleri)³²

32 Bazı yer idari yargı hâkimlerinin müstemir yetkilerinin yeniden belirlenmesine ilişkin Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 14/02/2019 tarihli ve 159 sayılı kararının eki. https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/%C5%9Eubat%202019_B%C4%B0M%20ve%20%C4%B0lk%20Derece%20Yetki_KARAR_14_02_2019_159.pdf

BÖLÜM 2

OHAL DÖNEMİNDE SORUŞTURMA VE
KOVUŞTURMALAR (GEÇİCİ VE KALICI TEDBİRLER)

2. OHAL DÖNEMİNDE SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMALAR (GEÇİCİ VE KALICI TEDBİRLER)

Olağanüstü halin ilanından hemen sonra Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterlerine yapılan bildirimde yer alan insan hakları yükümlülüklerinde azaltmayı öngören “derogasyon” listesinin içinde BM Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesinin Özgürlük ve Güvenlik Hakkını düzenleyen 9. Maddesi ile Tutulanların haklarını düzenleyen 10. Madde, Seyahat özgürlüğünü düzenleyen 12. madde yer aldı (Bkz. Bölüm 1.2).

- OHAL döneminde çıkarılan kararnamelerde OHAL süresi ile kısıtlı olmak üzere yapılan mevzuat düzenlemeleri, Sözleşmenin 9. Ve 10. Ve 12. maddelerinde tanımlanan hakların çoğunu kullanılamaz hale getirdi.
- Haklarında soruşturma ve kovuşturma yürütülen kişilerin pasaportlarının iptali genel bir hüküm olarak OHAL kararnamelerinde yer aldı.
- Bu dönemde “ihtisas” mahkemeleri adı altında özel yetkili mahkemeler oluşturuldu ve OHAL kararnamelerinde tanımlanan TCK maddeleri ve Terörle Mücadele Yasası temelinde açılan davalar bu mahkemelerde görüldü.
- İki yıllık OHAL döneminde 5275 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “Millete ve Devlete Karşı Suçlar” adı altında tanımlanan maddeleri temelinde 1.228.920 kişi, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu temelinde 127.606 kişi olmak üzere toplam 1.356.526 kişiye soruşturma açıldı.
- İki yıllık OHAL dönemindeki yoğun tutuklama kararları ceza ve tutukevlerinde aşırı kalabalıklık sorununu da beraberinde getirdi.

2.1. OHAL Döneminde Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler

OHAL Kararnamelerinde, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde OHAL dönemi ile sınırlı olan ve olmayan yasal mevzuat düzenlemeleri ve tedbirlerini tanımlandı.

2.1.1. OHAL DÖNEMİ İLE SINIRLI DÜZENLEME VE TEDBİRLER

Gözaltında Tutulma Süresi:

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununun (CMK) 91. Maddesinde düzenlenen 24 saatlik gözaltı süresi, 667 sayılı OHAL Kararnamesi³³ ile 30 güne çıkartıldı.

Yaklaşık 6 ay süren bu uygulama, Avrupa Konseyinin uyarılarıyla 23 Ocak 2017 tarihli 684 sayılı OHAL Kararnamesi ile değiştirilerek³⁴ gözaltı süresi 7 güne düşürüldü. Ayrıca Cumhuriyet Savcısına, delillerin toplanmasındaki güçlük ve şüpheli sayısının çokluğu gerekçeleriyle bu süreyi yazılı olarak 7 gün daha uzatma yetkisi de sağlandı. Ancak, 684 sayılı OHAL Kararnamesine geçici bir madde eklenerek, kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce TCK’nın Devlete Karşı Suçlar bölümü ve TMY kapsamına gire suçlarda gözaltına alınanların gözaltı süresi 30 gün olarak muhafaza edildi.³⁵

33 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde XX;

34 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 11; 23.01.2017

35 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Geçici Madde 1; 23.01.2017

OHAL’in kaldırılmasından bir hafta sonra TBMM Genel Kurulundan geçirilen 7145 sayılı torba yasada³⁶ Terörle Mücadele Kanunu’na eklenen Geçici 19. Maddenin (a) fıkrasında “5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından” toplu suçlarda dört günlük gözaltı süresinin iki kez uzatılabileceği hükme bağlanarak (4+4+4) gözaltı süresi 12 güne çıkarıldı.

Gözaltında avukatla görüşme hakkı:

28 Temmuz 2016 tarihli 668 sayılı KHK ile Cumhuriyet Savcılarının gözaltına alınan kişilerin avukatlara erişimini sınırlama yetkisi 5 güne kadar çıkarıldı³⁷.

Bu kısıtlama, 684 sayılı OHAL Kararnamesi ile kaldırıldı.³⁸

Tutukluların Avukatları ile Görüşmesi:

676 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. Maddesinin (d) bendi ile tutukluların avukatları ile görüşmelerine “toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürülmesi, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirilmesi, bunlara emir ve talimat verilmesi veya yorumlarıyla gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletilmesi ihtimalinin varlığı halinde, Cumhuriyet Savcısı’nın kararıyla,” aşağıda belirtilen kısıtlamaların konulabileceği hükme bağlandı.

- Görüşmelerin teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilmesi,
- Tutuklu ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli bulundurulması,
- Tutuklunun avukatına veya avukatın tutukluya verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tutukları kayıtlara el konulması,
- Görüşmelerin gün ve saatlerinin sınırlandırılması,
- Tutuklunun yaptığı görüşmenin, belirtilen amaçla yapıldığının anlaşılması hâlinde, görüşmeye derhal son verilmesi,
- Tutuklu hakkında, tutanak tutulması hâlinde, Cumhuriyet Savcısı’nın istemiyle tutuklunun avukatlarıyla görüşmesinin Sulh Ceza Hâkimliği tarafından yasaklanması ve Barodan yeni bir avukat görevlendirilmesinin istenmesi. Baro tarafından bildirilen avukatın değiştirilmesinin Cumhuriyet Savcısı tarafından istenebilmesi

Tutukluların Yakınları ile Görüşmesi ve Haberleşmesi:

667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6.maddesinde tutukluların yakınları ile görüşme ve haberleşmesi düzenlendi. Buna göre tutuklu kişi,

- Belgelendirilmesi koşuluyla sadece eşi, ikinci dereceye kadar kan ve birinci derece kayın hısımları ile vasisi veya Kayyum tarafından ziyaret edilebilme,
- Adalet Bakanlığı ile Cumhuriyet başsavcılığının da kendi yetkilerini kullanabilmesi
- Tutuklular telefonla haberleşme hakkından ancak on beş günde bir ve bu bentte sayılan kişilerle sınırlı olarak on dakikayı geçmemek üzere faydalanabilmesi

36 7145 sayılı “Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, TBMM Kabul tarihi 25.07.2018; RG. 31.07.2018; Madde 13.

37 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 3(m), 27.07.2016

38 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 11; 23.01.2017

Tutukluluğa İtirazın incelenme süresi:

CMK’nın 268(2) maddesinde düzenlenen tutukluluğa itirazın incelenmesi süresi 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılan düzenleme ile 3 günden 10 güne çıkarıldı³⁹. Ayrıca tahliye taleplerinin “dosya üzerinden karara varılacağı” da hükme bağlandı.

2.1.2. OHAL DÖNEMİ İLE SINIRLI OLMAYAN DÜZENLEME VE TEDBİRLER

Tutukluluk Süresi:

694 sayılı KHK ile “Tutuklulukta Geçecek Süre” başlıklı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun (CMK) 102. Maddesinin 2. Fıkrasında kalıcı bir değişiklik yapılarak tutukluluk süreleri uzatıldı⁴⁰.

Bu değişikliğe göre, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren işlerde 2 yıl olan azami tutukluluk süresi 3 yıl daha, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda ise tutukluluk süresi 5 yıl daha uzatılarak 7 yıla çıkması olanaklı hale getirildi.

Hükümlülerin Avukat ile Görüşmesi

676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Savunma Haklarının Kullanılması, Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü üst başlığı altında “Avukat ve noterle görüşme hakkını” düzenleyen 59. Maddesine ek düzenlemeler getirildi⁴¹. Buna göre, Türk Ceza Kanununun 220.nci maddesinde ve İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanların avukatları ile görüşmelerinde, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürüldüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirildiğine, bu örgütlere emir ve talimat verildiğine veya yorumları ile gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletildiğine ilişkin bilgi, bulgu veya belge elde edilmesi hâlinde,

- Cumhuriyet başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, üç ay süreyle; görüşmeler teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilecek, hükümlü ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli görüşmede hazır bulundurulabilecek, hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tuttukları kayıtlara el konulabilecek veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir (59(5)).
- İnfaz hakimliği hükümlünün; kurallara uyumunu, toplum veya ceza infaz kurumu bakımından arz ettiği tehlikeyi ve rehabilitasyon çalışmalarındaki gelişimini değerlendirerek, kararda belirttiği süreyi üç aydan fazla olmamak üzere müteaddit defa uzatabileceği gibi kısaltılmasına veya sonlandırılmasına da karar verebilecek. (59(6))
- Beşinci fıkra kapsamına giren hükümlünün yaptığı görüşmenin, aynı fıkrada belirtilen amaca yönelik yapıldığının anlaşılması hâlinde, görüşmeye derhal son verilebilecek.
- Hükümlü hakkında, yedinci fıkra uyarınca tutanak tutulması hâlinde, Cumhuriyet

39 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 3(ç), 27.07.2016

40 694 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 141;

41 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Madde 6, 3.10.2016

başsavcılığının istemiyle hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi infaz hâkimince altı ay süreyle yasaklanabilecek (59(7)).

Tutukluluğa İtiraz

696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 93. Maddesinde Ceza Muhakemeleri Kanununun “Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri” üst başlıklı 104. Maddesinde değişiklik yapıldı. Bu değişiklikle mahkeme tarafından verilen “tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine” ilişkin kararlara itiraz etme yetkisi sağlandı.⁴²

“Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri”

Madde 104 – (1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Bu kararlara itiraz edilebilir.”

Tutuklu ve Hükümlülerin İadesi ya da Takas Edilmesi:

694 sayılı KHK ile 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun Maddesine bir fıkra eklendi. Bu fıkraya göre “Türk vatandaşları hariç olmak üzere tutuklu veya hükümlü bulunanlar; ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması kaydıyla, milli güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ya da hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir”. (Madde 74)

Tutuklu ve Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumu Dışında Giysi Zorunluluğu:

696 Sayılı KHK ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununa ek bir madde getirilerek hükümlü ve tutukluların duruşmaya sevk nedeniyle dışarıya çıkarılmaları durumunda tek tip giysi giyme (tulum) zorunluluğu getirildi. Giysilerin renkleri TCK’da tanımlanan suç türlerine göre ayrıştırıldı. Kadınlar bakımından tulum zorunlu tutulmadı.

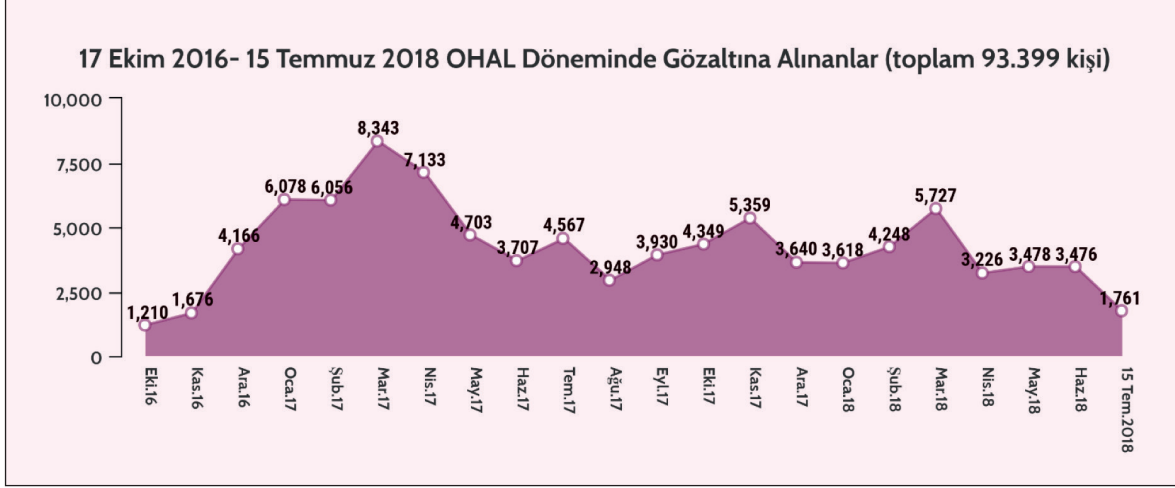
2.2. Gözaltı İşlemleri

15 Temmuz 2016 darbe girişimin ardından hızla başlayan gözaltı süreçlerine ilişkin olarak Ekim 2016 ortasına kadar sistematik olarak toplanmış sayısal bir veriye ulaşmak olanaklı olmadı.

42 Bu değişikliğin en yakın örneklerinden birini 31 Ocak 2018 tarihinde İstanbul 38. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Taner Kılıç hakkında mahkeme tarafından verilen tutukluluğun adli kontrol şartıyla kaldırılması kararına Cumhuriyet Savcısının itiraz etmesi oluşturdu.

Şekil 2: 17 Ekim 2016-15 Temmuz 2018 Döneminde Gözaltına Alınanlar (İçişleri Bakanlığı verilerine göre)

İçişleri Bakanlığı tarafından 17 Ekim 2016 tarihinden itibaren düzenli olarak yayınlanan haftalık bilgilendirme notlarından derlediğimiz istatistiki verilere göre, 17 Ekim 2016 – 15 Temmuz 2018 tarihleri arasında yürütülen “Terörle Mücadele” operasyonlarında 93.399 kişi için gözaltı işlemi uygulandığı tespit edilmiştir⁴³. İçişleri Bakanlığı, gözaltına alınanların %59,87’sini (55.921 kişi) “FETÖ/PDY”, %29,18’ini (27.256 kişi) “PKK/PYD”, %7,68’ini (7172 kişi) “DEAŞ” ve %1,38’ini (1.289 kişi) “Sol örgütler” adı altında rapor ettiği tespit edilmiştir.

İçişleri Bakanlığının Nisan 2017-Temmuz 2018 dönemine ilişkin “siber suçlar” başlığı altında verdiği bilgilerden derlediğimiz istatistiki verilere göre, “terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içerdiği” iddiasıyla toplam 45.415 sosyal medya hesabı incelemeye alındı ve tespit edilen 17.089 kişi hakkında işlem uygulandı.

2.3. Tutuklama İşlemleri

16 Temmuz 2016 tarihinden 30 Mayıs 2018 tarihine kadar, OHAL döneminde hakkında tutuklama kararı verilerek tutukevlerine konulan ve farkı sürelerle ceza infaz kurumlarında alıkonulan kişi sayısı o dönemde yayınlanan UYAP verilerine göre en az 247.960 kişi oldu.

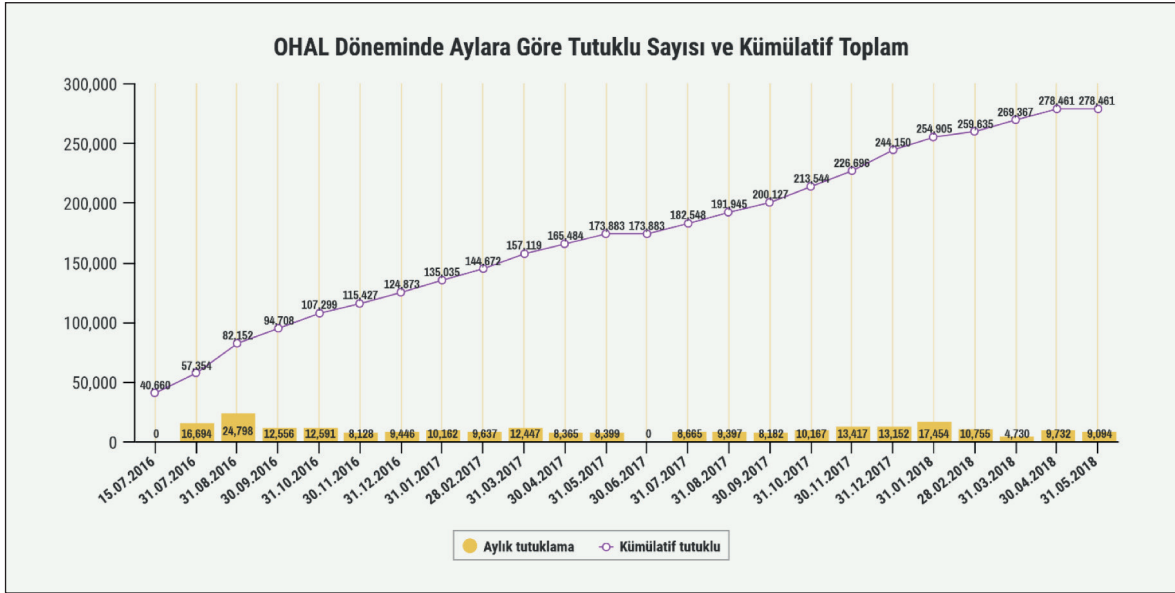
⁴⁴ Bu tarihten sonra UYAP’ta ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü verilerinin yayınlanması durduruldu.

⁴³ Bu rakam “terörle mücadele” adı altında yürütülen operasyonlarda gözaltına alınan kişi sayısını içermektedir. Uyuşturucu ile mücadele ve insan kaçakçılığı ile mücadele adı altında yürütülen operasyonlarda gözaltına alınan kişi sayısı dahil edilmemiştir.

⁴⁴ Bu rakama uyap verilerine dayanarak günlük tutuklu giriş istatistikleri toplanarak ulaşılmıştır. Tutukluluk nedenlerine göre ayrıştırma yapılmasını sağlayacak bir veri mevcut değildir. <http://istatistikler.uyap.gov.tr/>

Şekil 3: OHAL döneminde tutuklanarak ceza infaz kurumlarına yerleştirilenler

2.4. Denetimli Serbestlik

OHAL döneminde, denetimli serbestlik uygulamaları içinde en çok adli kontrol uygulamaları yer aldı. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı istatistiklere göre adli kontrole tabi tutulan kişi sayısı Temmuz 2016'da 102429 kişi iken OHAL'in sona erdiği Temmuz 2018'de 375.204 kişi oldu.⁴⁵

2.5. OHAL Döneminde Cumhuriyet Savcılıkları Tarafından Yürütülen Soruşturmalar

OHAL döneminde soruşturma ve kovuşturma işlemleri, OHAL ilanının hemen ardından 23 Temmuz 2016 tarihinde yayınlanan 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. Maddesinde ve 27 Temmuz 2016 tarihinde yayınlanan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. Maddesinde **olağanüstü halin devamı süresince** 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Milletle ve Devlete Karşı Suçlar başlıklı İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçları ve toplu işlenen suçları kapsadı. TCK'nin "Milletle ve Devlete Karşı Suçlar" başlığı altında yer alan maddelerde tanımlanan suçlar ve bu suçlara yönelik cezalar için Bkz. Tablo.8.

a) Türk Ceza Kanununun "Milletle ve Devlete" karşı suçlar kapsamında açılan soruşturmalar

Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan yıllık Adalet İstatistiklerinden elde edilen bilgilere göre Olağanüstü Halin uygulandığı iki yıllık dönem içerisinde 5275 sayılı TCK'nin 302 ila 339. maddeleri temelinde Cumhuriyet Savcılıkları 1.228.920 kişiye yönelik açılan soruşturmaları tamamladı (2016 yılında 230.405 soruşturma, 2017 yılında 536.427 soruşturma, 2018 yılında 462.088 soruşturma).

45 <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/>

Tablo 8: OHAL döneminde soruşturma ve kovuşturma işlemlerine dayanak oluşturan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu maddeleri ve öngörülen cezalar

Millete ve Devlete Karşı Suçlar	Suçun Cezası	
4. Bölüm: Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar	Madde 302: Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak	Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
	Madde 303: Düşmanla işbirliği yapmak	Müebbet hapis cezası
	Madde 304: Devlete karşı savaşa tahrik	20 yıla kadar hapis cezası
	Madde 305: Temel millî yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama	3 yıldan 10 yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası
	Madde 306: Yabancı devlet aleyhine asker toplama	5 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası
	Madde 307: Askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma	6 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası
	Madde 308: Düşman devlete maddi ve mali yardım	5 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası
5. Bölüm: Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar	Madde 309: Anayasayı ihlal	Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
	Madde 310: Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı	Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
	Madde 311: Yasama organına karşı suç	Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
	Madde 312: Hükûmete karşı suç	Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
	Madde 313: Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan	onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası
	Madde 314: Silâhlı örgüt	1)10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası 2)5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası
	Madde 315: Silâh sağlama	10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası
Madde 316: Suç için anlaşma	3 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası	
6. Bölüm: Milli Savunmaya Karşı Suçlar	Madde 317: Askerî komutanlıkların gasbı	Müebbet hapis cezası
	Madde 320: Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma	3 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası
	Madde 321: Savaş zamanında emirlere uymama	1 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası
	Madde 322: Savaş zamanında yükümlülükler	3 yıldan 10 yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası

Tablo 8 devam

Millete ve Devlete Karşı Suçlar	Suçun Cezası
Madde 326: Devletin güvenliğine ilişkin belgeler	8 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası
Madde 327: Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme	3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası
Madde 328: Siyasal veya askerî casusluk	15 yıldan 20 yıla kadar hapis cezası
Madde 329: Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama	5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası
Madde 330: Gizli kalması gereken bilgileri açıklama	Müebbet hapis cezası
7. Bölüm: Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk	Madde 331: Uluslararası casusluk 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası
	Madde 333: Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik 5 yıldan 10 yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası
	Madde 334: Yasaklanan bilgileri temin 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası
	Madde 335: Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini 8 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası
	Madde 336: Yasalanan Bilgileri Açıklama 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası
	Madde 337: Yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama 10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası
	Madde 338: Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası
	Madde 339: Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma Bir yıldan 5 yıla kadar hapis cezası

Tablo 9: Millete ve Devlete Karşı Suçlar (TCK Md. 302-339) temelinde tamamlanan soruşturmaların sonuçları

TCK Madde	2016			2017			2018		
	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer
Md. 302	756	2378	3741	1155	1858	3474	1249	1014	3063
Md. 309	566	6096	29430	2001	20388	14407	3092	2614	2209
Md. 310	27	640	1155	117	946	689	53	175	53
Md. 311	117	2968	7871	195	9469	2704	334	473	315
Md. 312	220	2869	10612	1084	11213	4061	548	700	523
Md. 313	19	96	2529	55	769	1001	170	281	138

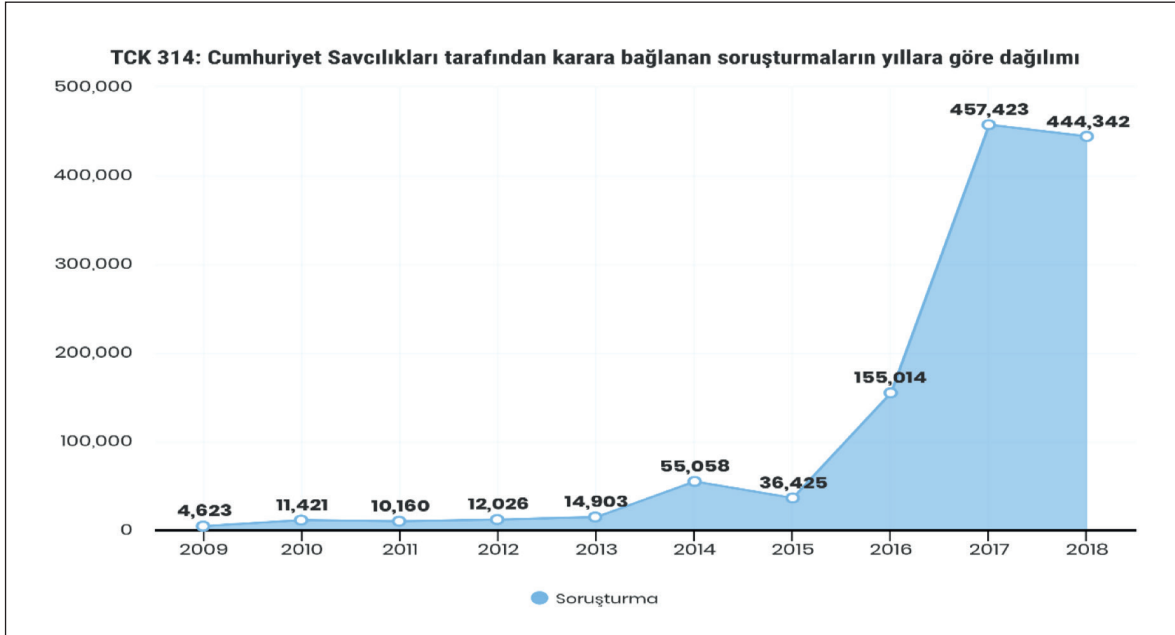

Tablo 9 devam

TCK Madde	2016			2017			2018		
	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer	KYOK	Kamu davası Açılması	Diğer
Md. 314	13531	34595	106777	65308	133505	258424	145419	85888	212836
Md. 315	72	142	224	60	172	247	60	64	91
Md. 316	11	143	197	18	29	23	2	2	20
Md. 317-339	267	745	1487	227	339	2222	129	237	122
Toplam	15586	50672	164021	70220	180581	285258	151056	91448	219366

Cumhuriyet Savcılıkları tarafından 2016 -2018 yılları arasında açılan toplam soruşturmanın %85,9'unu (1.056.779 soruşturma) TCK'da "silahlı örgüte üyelik" suçunu düzenleyen 314. Madde oluşturdu.

Şekil 4: TCK Md. 314 temelinde açılan soruşturmanın yıllara göre dağılımı (2009-2018)

OHAL döneminde TCK 220. Maddesinin 7. Fıkrası sıklıkla soruşturma ve kovuşturmalarda kullanıldı⁴⁶. Bu madde kapsamında, 2016-2018 döneminde toplam 75.376 kişiye açılan soruşturma tamamlandı. Tamamlanan soruşturmanın %19,6'sı takipsizlik, %41'i kamu davası açılması ve geri kalanı yetkisizlik, görevsizlik kararlarıyla sonuçlandı.

46 İnsan hakları savunucularına yönelik açılan "Büyükada" davası bunun örneklerinden birini oluşturmaktadır.

2016 yılında TCK’nın 220. Maddesi temelinde 23.889 soruşturma tamamlandı. Bu soruşturmanın 4781’i için kovuşturmaya yer yok kararı, 9672’si için ise kamu davası açılmasına karar verildi. 2017 yılında karara bağlanan 24.304 soruşturmanın 5254’ü kovuşturmaya yer yok kararı, 9821’i kamu davası açılması kararlarıyla sonuçlandırıldı. 2018 yılında ise, karara bağlanan 27283 soruşturmanın 4774’ü için kovuşturmaya yer yok kararı verilirken, 12190’ı için kamu davası açılması kararı verildi.

Adalet istatistikleri 220. Maddenin fıkralarına ilişkin veri sağlamadığı için bu sayıların ne kadarının 220/7 için olduğunu ayırt etmek olanaklı olmadı.

b) Terörle Mücadele Yasasına Göre açılan soruşturmalar

Ayrıntılı dökümlerine erişmenin olanaklı olmadığı istatistiki verilere göre Terörle Mücadele Yasası kapsamında OHAL dönemini kapsayan 2016, 2017 ve 2018 yıllarında toplam 127.606 kişiye açılan soruşturmalar tamamlanmıştır. Bu soruşturmanın %18’i Kovuşturmaya yer yok kararı, %44’ü için ise kamu davası açılması kararı verilmiştir.

Tablo 10: OHAL döneminde Terörle Mücadele Yasası kapsamında karara varılan soruşturmalar

TMY (genel)	Toplam	KYY	Kamu Davası	Diğer
2016	34220	5503	15441	13271
2017	47166	7579	23555	14267
2018	46220	10133	17077	19010
Toplam	127606	23215	56073	46548

2.6. OHAL Döneminde Yürütülen Kovuşturmalar

OHAL döneminde Ağır Ceza Mahkemelerinin görev alanına giren bir kısım suçlarda ihtisaslaşmaya gidilmesine ilişkin Hâkim ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 12.02.2015 tarihli ve 224 sayılı kararına dayanarak 45 ağır ceza mahkemesi ihtisas mahkemesi olarak belirlendi.

Tablo 11: OHAL kapsamında davalara bakacak özel yetkili ihtisas mahkemeleri

il	İhtisas Mahkemeleri	Karar Tarihi	HSK Karar No	il	İhtisas Mahkemeleri	Karar Tarihi	HSK Karar No
Ankara	Ankara 21. Ağır Ceza	24.05.2017	777	İzmir	İzmir 16	31.05.2017	827
Ankara	Ankara 22. Ağır Ceza	24.05.2017	777	İzmir	İzmir 17	2.08.2017	1069
Ankara	Ankara 23. Ağır Ceza	24.05.2017	777	İzmir	İzmir 18. Ağır Ceza	30.11.2017	1688
Ankara	Ankara 24. Ağır Ceza	24.05.2017	777	K.Maraş	K. Maraş 4	30.11.2017	1688
Ankara	Ankara 25. Ağır Ceza	2.08.2017	1069	Kocaeli	Kocaeli 6. Ağır Ceza	30.11.2017	1688
Ankara	Ankara 26. Ağır Ceza	2.11.2017	1501	Konya	Konya 10. Ağır Ceza	30.11.2017	1688

Tablo 11 devam

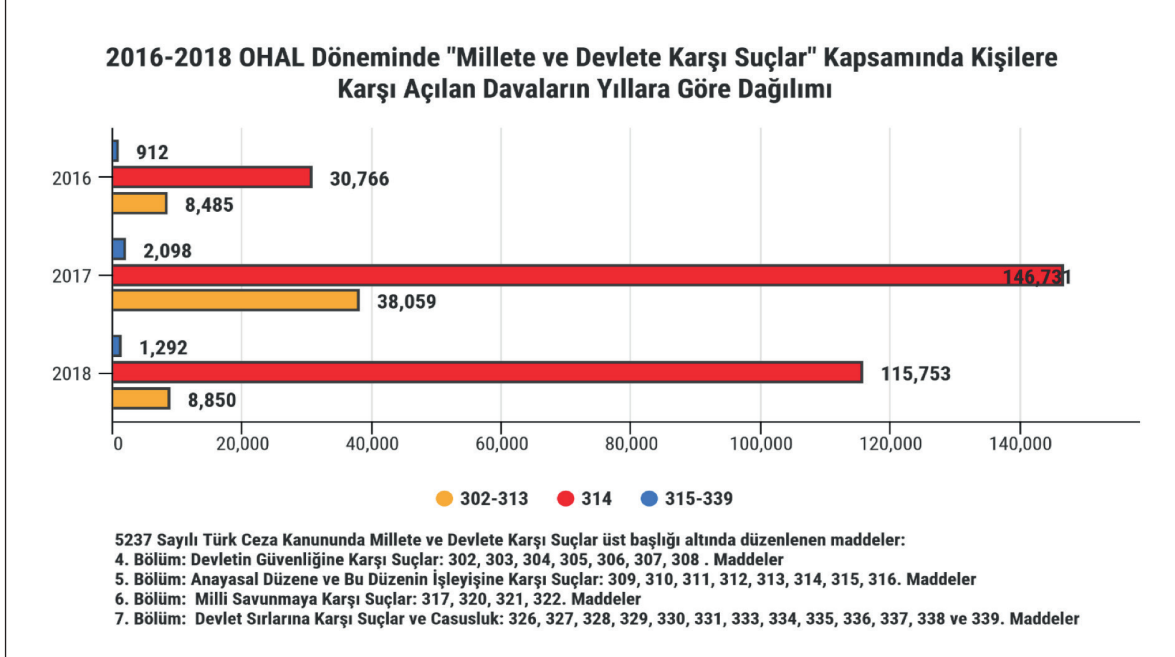
İl	İhtisas Mahkemeleri	Karar Tarihi	HSK Karar No	İl	İhtisas Mahkemeleri	Karar Tarihi	HSK Karar No
Ankara	Ankara 27. Ağır Ceza	2.11.2017	1501	Konya	Konya 9. Ağır Ceza	31.05.2017	827
Ankara	Ankara 28. Ağır Ceza	2.11.2017	1501	Kütahya	Kütahya 3	31.05.2017	827
Diyarbakır	Diyarbakır 9. Ağır Ceza	31.05.2017	827	Manisa	Manisa 4. Ağır Ceza	30.11.2017	1688
Diyarbakır	Diyarbakır 10. Ağır Ceza	31.05.2017	827	Mardin	Mardin 4. Ağır Ceza	31.05.2017	827
Düzce	Düzce 1. Ağır Ceza	20.09.2017	1253	Mersin	Mersin 9. Ağır Ceza	20.09.2017	1253
Erzurum	Erzurum 4	2.11.2017	1501	Muğla	Muğla 3	31.05.2017	827
Gaziantep	Gaziantep 10. Ağır Ceza	31.05.2017	827	Sakarya	Sakarya 5. Ağır Ceza	31.05.2017	827
Gaziantep	Gaziantep 9. Ağır Ceza	31.05.2017	827	Samsun	Samsun 4	31.05.2017	827
Hakkari	Hakkari 3. Ağır Ceza	31.05.2017	827	Şanlıurfa	Ş. Urfa 6. Ağır Ceza	31.05.2017	827
İstanbul	İstanbul 28. Ağır Ceza	24.05.2017	777	Şırnak	Şırnak 3. Ağır Ceza	31.05.2017	827
İstanbul	İstanbul 29. Ağır Ceza	24.05.2017	777	Tekirdağ	Tekirdağ 3. Ağır Ceza	31.05.2017	827
İstanbul	İstanbul 30. Ağır Ceza	24.05.2017	777	Trabzon	Trabzon 3. Ağır Ceza	31.05.2017	827
İstanbul	İstanbul 32. Ağır Ceza	2.08.2017	1069	Tunceli	Tunceli 1. Ağır Ceza	30.11.2017	1688
İstanbul	İstanbul 33. Ağır Ceza	2.08.2017	1069	Uşak	Uşak 3. Ağır Ceza	30.11.2017	1688
İstanbul	İstanbul 34. Ağır Ceza	2.08.2017	1069	Van	Van 5. Ağır Ceza	2.08.2017	1069
İstanbul	İstanbul 35. Ağır Ceza	2.08.2017	1069				
İstanbul	İstanbul 36. Ağır Ceza	2.08.2017	1069				
İstanbul	İstanbul 37. Ağır Ceza	2.08.2017	1069				

668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen TCK maddeleri kapsamında 2016-2018 yılları arasında toplam olarak **352.946** kişiye dava açıldı (2016 yılında 40.163, 2017 yılında 186.888 ve 2018 yılında 125.825 kişi). TCK’nın silahlı örgüte üyelik suçunu düzenleyen 314. Maddesinden hakkında kamu davası açılan kişi (246.364 erkek ve 46.886 kadın davalı olmak üzere toplam 293.250 davalı) toplam davalıların %83’ünü oluşturdu.

2016-2018 döneminde 304.133 kişiye karşı açılan davalar sonuçlandırıldı. Sonuçlanan davalarda yargılananların %52’sine (158.827) mahkûmiyet, %15’ine (45.128) beraat, %2’sine (5514) Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı ve %31’ine de (94.664) “diğer” kararı verildi.

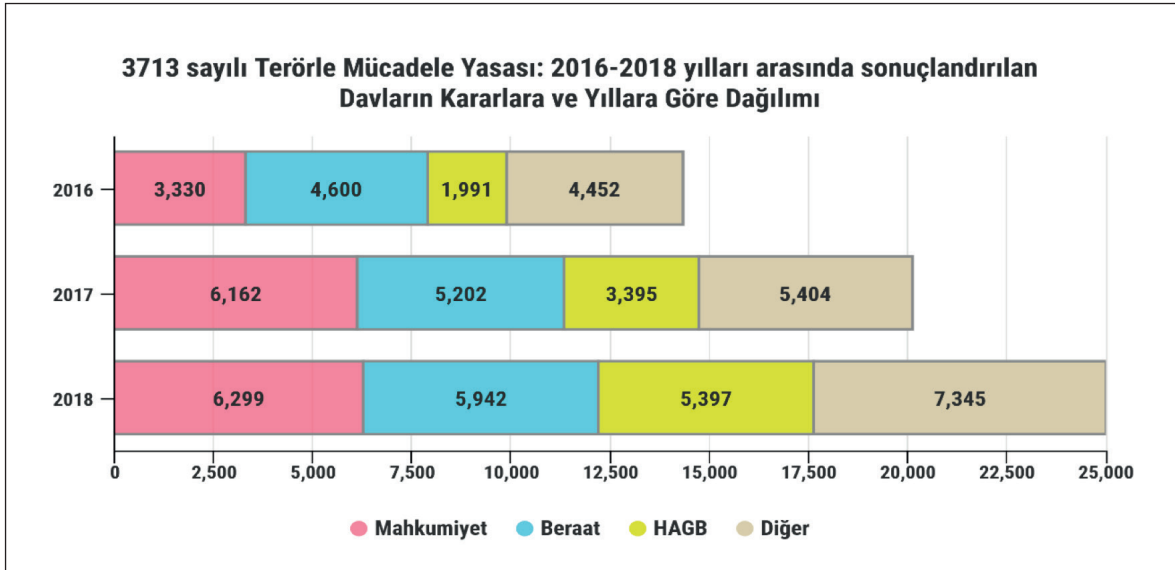
Şekil 5: OHAL döneminde TCK Millete ve Devlete Karşı Suçlar temelinde açılan davaların yıllara göre dağılımı

3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası kapsamında 2016-2018 yılları arasında 62.649 kişiye (2016 yılında 18172 kişi, 2017 yılında 24585 kişi, 2018 yılında 19892 kişi) karşı dava açıldı. Dava açılanların %16'sını kadınlar oluşturdu.

2016-2018 döneminde 3713 sayılı yasa kapsamında yargılanan toplam 59.519 kişinin davası sonuçlandırıldı. Davalıların %26'sı (15.744) beraat ederken, %27'si (15.791) için mahkûmiyet, %18'i (10.783) için Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) ve %29'u (17.201) için ise "diğer" kararlar verildi.

Şekil 6: TMY Kapsamında sonuçlandırılan davaların kararlara ve yıllara göre dağılımı

2.7. Ohal Döneminde Bm Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubuna Yapılan Şikayetler

OHAL döneminde Birleşmiş Milletler Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubuna bir dizi şikayet başvurusu yapıldı. Bu başvuruları inceleyen Çalışma Grubu 2017 ve 2018 yıllarında 9 görüş⁴⁷ açıkladı. En son 2006 yılında Türkiye’ye ziyarette bulunan Çalışma Grubu, 15 Kasım 2016 tarihinde takip ziyareti için izin başvurusunda bulunmuş olmasına rağmen bu başvuruya yanıt verilmedi.

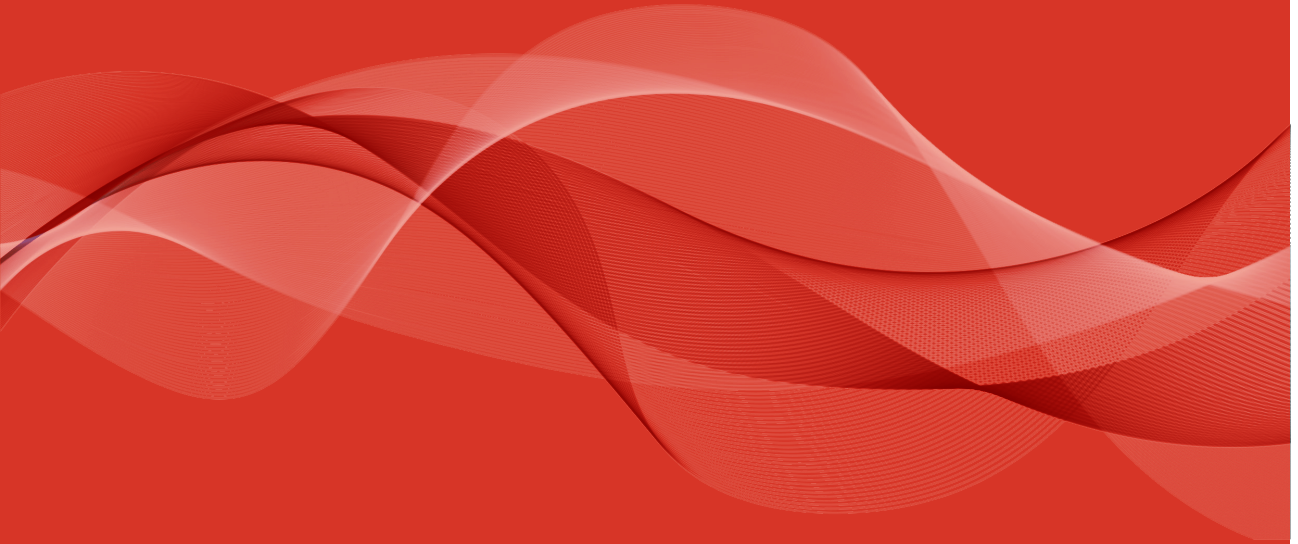
Tablo 12: BM Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubu Başvurularına Yönelik Kararlar Listesi

BM Keyfi Alıkonulma Çalışma Grubu Görüşleri	Erişim
Opinion 1/2017 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2017/1
Opinion 38/2017 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2017/38
Opinion 41/2017 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2017/41
Opinion 11/2018 (Pakistan and Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/11
Opinion 42/2018 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/42
Opinion 43/2018 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/43
Opinion 44/2018 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/44
Opinion 78/2018 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/78
Opinion 84/2018 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2018/84
Opinion 10/2019 (Azerbaijan and Turkey)	A/HRC/WGAD/2019/10
Opinion 53/2019 (Turkey)	A/HRC/WGAD/2019/53

47 Çalışma grubu, 2019 yılında da 2 görüş açıkladı.

BÖLÜM 3

OHAL DÖNEMİNDE CEZAEVLERİ

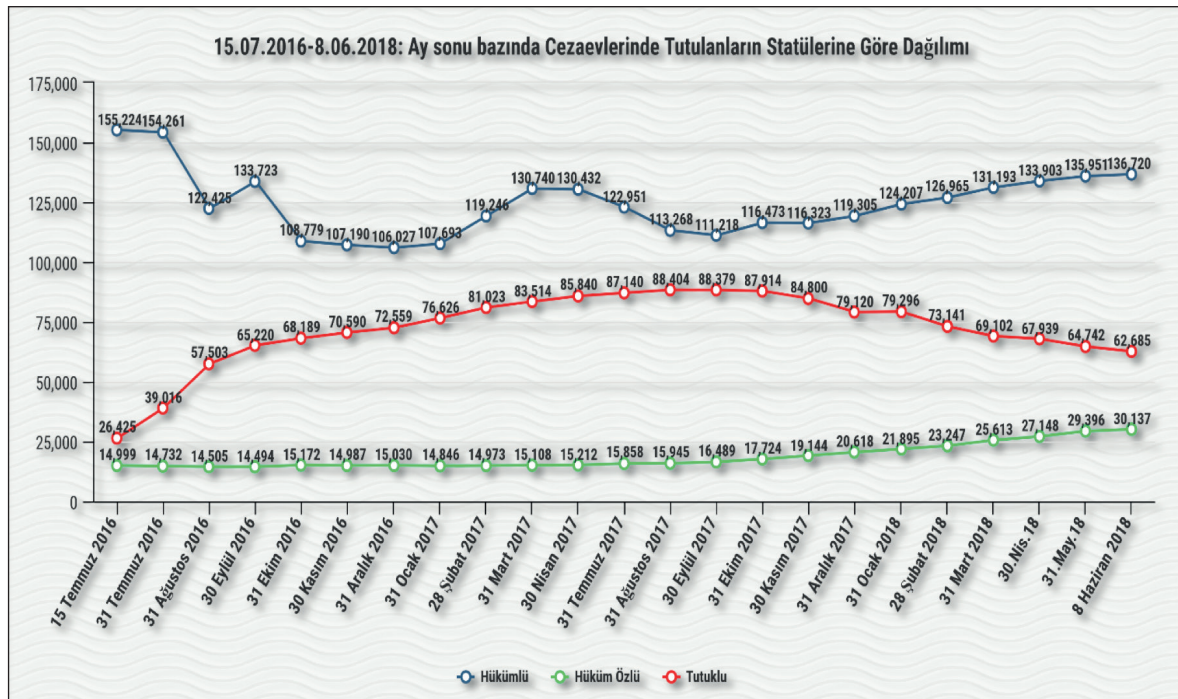

3. OHAL DÖNEMİNDE CEZAEVLERİ

İki yıllık OHAL dönemindeki yoğun tutuklama kararları ceza ve tutukevlerinde aşırı kalabalıklık sorununu da beraberinde getirdi.

Erişilebilen istatistikler kapsamında 8 Haziran 2018 tarihi itibarıyla ceza ve tutukevleri nüfusu 229.542 kişi oldu⁴⁸. Ceza ve Tutukevlerinde kalanların %59,6'sını (136.720) hakkındaki hüküm kesinleşmiş olanlar, %13,1'ini (30.137) yüksek mahkeme kararını bekleyen hükümlü tutuklular, %27,3'ünü (62.685 kişi) ise soruşturması/davasası devam eden tutuklular oluşturdu.

Şekil 7: Ceza İnfaz Kurumlarında Tutulanların Statülerine Göre Dağılımı

3.1. Ceza ve Tutukevleri Kapasite ve Nüfus

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün faaliyet raporlarına göre 2016 yılı sonu itibarıyla kapalı ceza infaz kurumu sayısı 382 olup toplam kapasitesi 190.861 kişidir.⁴⁹ Buna karşın 2016 yılı sonu itibarıyla TÜİK istatistiklerine göre nüfusu 200.727 kişiye ulaştı. 2017 yılı Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporunda yer alan bilgilere göre 2017 yılında 6.164 kapasiteli 12 yeni ceza infaz kurumu faaliyete geçirildi.⁵⁰ Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumları Genel Müdürlüğü'nün bilgilerine göre Türkiye'de 4 Ocak 2018 tarihi itibarıyla 386 ceza infaz kurumu⁵¹ bulunmakta olup toplam kapasitesi 208.830 kişiye ulaşmıştır.

48 Adalet Bakanlığı, web sitesi üzerinden kamusal alana açtığı ve gün bazında güncellenen UYAP istatistiklerinden ceza ve tutukevleri ile ilgili bölümü Haziran 2018 tarihinden bu yana yayınlamamaktadır. Bkz. <http://istatistikler.uyap.gov.tr/>

49 2016 Yılı Birim Faaliyet Raporu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Sh. 73, http://www.cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/20820191410332016_faliyet_raporu.pdf

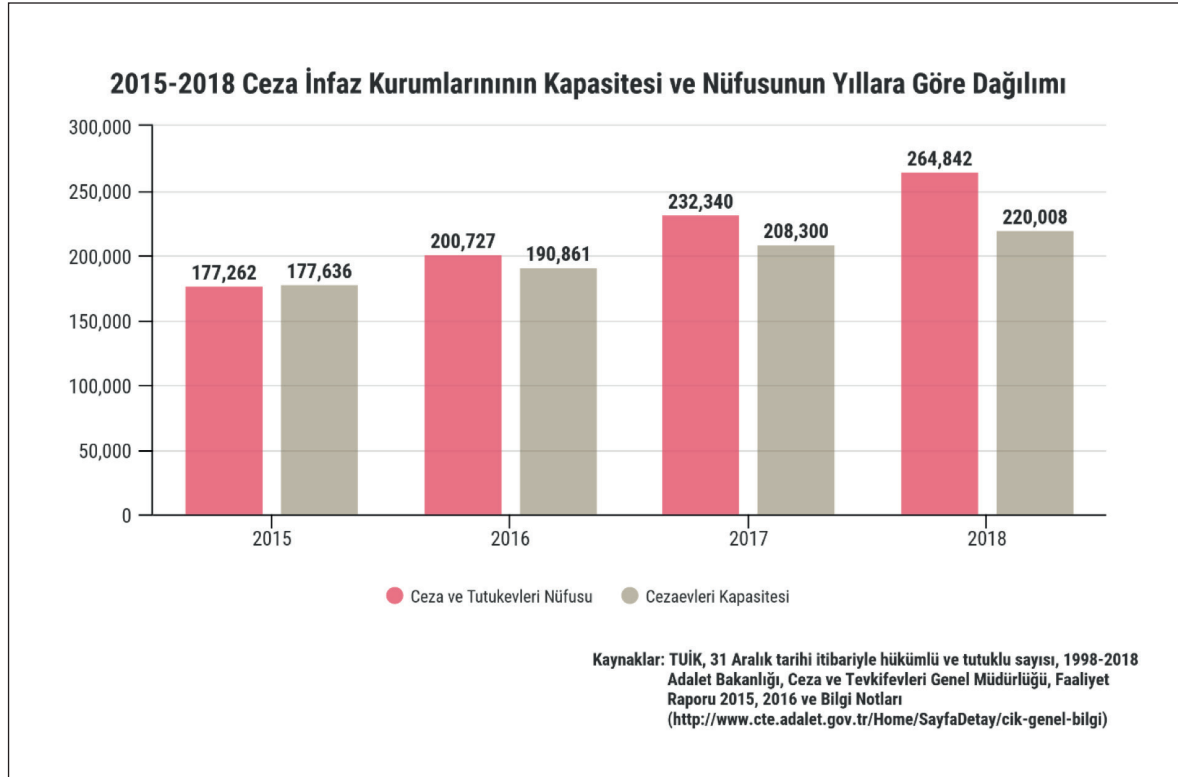
50 Sayfa 94, <http://www.adalet.gov.tr/Bakanlik/FaaliyetRaporu/pdf/rapor2017.pdf>

51 Bunların 291'i kapalı ceza infaz kurumu, 70'i açık ceza infaz kurumu, 4'ü çocuk Eğitimevi, 8'i kapalı ve 6'sı açık kadın ceza infaz kurumu ve 7 çocuk kapalı ceza infaz kurumudur. Bkz. <http://www.cte.adalet.gov.tr/>

TÜİK istatistiklerine göre 31 Aralık 2017 tarihinde ceza infaz kurumlarının nüfusu 232340’a ulaştı. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 23 Mart 2019 tarihli en son verilerine göre ceza infaz kurumlarının sayısı artırılarak toplam kapasitesi 220.008’e yükselmiştir. Türkiye istatistik Kurumu verilerine göre 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla Ceza ve tutukevleri nüfusu 264.832 kişiye ulaştı.⁵²

Şekil 8: Ceza İnfaz Kurumlarının Kapasite ve Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı

Cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık sorununu çözmek için bir yandan yeni ceza infaz kurumu yatırımı yapılırken diğer yandan 17 Ağustos 2016 tarihli 671 sayılı OHAL Kararnamesinin 32. Maddesinde yapılan bir değişiklikle cezaevlerinde bulunan ve 2016 yılından önce hüküm giymiş mahkumlar için denetimli serbestliğe geçme süresini kısaltıldı ve belirli suçlar için geçerli olmak üzere 44.800 hükümlü tahliye edildi.⁵³

Yapılan bu değişiklikler sonucunda; denetimli serbestliğe ayrılmak için gereken son 1 yıllık süre 2 yıla çıkarılarak, hükümlülerin cezalarının son 2 yılını denetimli serbestlik tedbiri altında geçirmeleri ve koşullu salıverilme süresindeki 2/3’lük oran yarısı olarak değiştirilerek belirli suçlar haricindeki⁵⁴ suçlar için geçerli olmak üzere bu hükümlülerin tahliye edilmeleri sağlandı.

52 Kaynak: Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2009-2018, TÜİK, Adalet istatistikleri, Erişim: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?method=temelist>

53 2016 Faaliyet Raporu, CTE Genel Müdürlüğü,

54 1/7/2016 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kasten öldürme suçları (madde 81, 82), üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar (madde 102, 103, 104, 105), özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar (madde 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu (madde 188) ve İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar hariç tutuldu.

3.2. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları

1 Eylül 2016 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan 673 Sayılı OHAL Kararnamesinin 3. Maddesi ile mevcut Cezaevi İzleme Komisyonlarının başkan ve üyelerinin üyelikleri sona erdirildi ve 10 gün içinde yeniden seçimlerin yapılacağı bildirildi.

28996 Sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Yönetmeliğinin 11. Maddesi, Adalet Bakanlığına "(...)güvenliğine ilişkin hususlar müstesna olmak üzere, her yıl bir önceki yıla ait izleme kurullarınca düzenlenen raporların sayısını, konularını, yerine getirilen ve getirilmeyen önerileri ve gerekçelerini bir rapor ile kamuoyuna açıklama" görevi vermiş olmakla birlikte, bu kurulların Olağanüstü Hal Döneminde gerçekleştirdikleri faaliyetlere, tespit ettikleri sorunlara, hangi sorunların çözüme ulaştırıldığına dair kamuoyuna açıklanmış herhangi bir rapor bulunmamaktadır.⁵⁵

3.3. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu’nun ceza infaz ve tutukevlerine gerçekleştirdiği ziyaretlere ilişkin raporlarda bu kurullara yapılan şikayetlerin içeriği konusunda kısıtlı bir bilgiye sahip olmak mümkün olmuştur. 20 ayı aşkın bir süredir devam eden OHAL döneminde Komisyon, ikisi geri gönderme merkezlerine, 12’si açık ve kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere 14 merkeze ilişkin ziyarette bulunmuş ve raporlarını hazırlamıştır⁵⁶. Raporların çoğunluğunda muhalefet şerhleri bulunmaktadır.

Tablo 13: TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun OHAL döneminde gerçekleştirdiği Ceza ve Tutukevleri Ziyaretleri

İnceleme tarihi	İnceleme Yapılan Kurum
19 Ocak 2018	Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
17 Kasım 2017	Maltepe Açık ve 2 No’lu L Tipi Kapalı İnfaz Kurumları
27 Ekim 2017	Muğla Açık ve Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları
24-25 Ekim 2017	İzmir ve Aydın’da bulunan Geri Gönderme merkezleri
9 Şubat 2017	Bursa H Tipi Kapalı İnfaz Kurumu
8 Şubat 2017	Balıkesir L Tipi Kapalı İnfaz Kurumu
25 Kasım 2016	İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları
27 Ekim 2016	Eskişehir H ve T Tipi Kapalı İnfaz Kurumu

3.4. Avrupa Konseyi İşkenceye Karşı Komite’nin Ziyaretleri

Avrupa Konseyi İşkenceye Karşı Komitesi, 29 Ağustos-6 Eylül 2016 tarihleri arasında ve 10-23 Mayıs 2017 tarihleri arasında olmak üzere iki inceleme ziyaretinde bulundu. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi’nin

55 Adalet Bakanlığı Yıllık Faaliyet Raporlarında bu konu, raporların dağıtımının yapıldığı ibaresiyle yer almakta, raporların içeriği ve bulguları konusunda herhangi bir bilgi verilmemektedir.

56 Raporlara erişmek için: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/rapor_donem26.htm

11. Maddesi uyarınca⁵⁷, ilgili devlet makamları yayınlanmasını talep edene kadar ziyaretle ilgili rapor gizli kalmaktadır. OHAL döneminde hükümet bu raporların yayınlanmasına izin vermedi. 2016 yılında yapılan ziyaretin raporu halen kamusal alana açık değil. 2017 raporu ise OHAL kaldırıldıktan ancak 2 yıl sonra 5 Ağustos 2020 tarihinde kamusal hale geldi.

Tablo 14:

İnceleme tarihi	İnceleme Yapılan Kurum	Raporun Hükümete sunulduğu tarih
29 Ağustos-6 Eylül 2016⁵⁸	Ankara Emniyet Müdürlüğü (Terörle mücadele Şubesi, Asayiş Şubesi, Organize Suçlar birimi, Başkent Voleybol Salonu- Geçici alıkoyma yeri) Gölbaşı Emniyet Müdürlüğü Ankara Sincan (1 ve 2 nolu F tipi cezaevleri, 1 ve 2 nolu L tip Kapalı Cezaevi) İstanbul Silivri (3, 4, 7 ve 8 nolu cezaevleri) İzmir 1 Nolu F Tipi Cezaevi	Komite raporunu Kasım 2016 da hükümete sundu. Raporun yayınlanması için hükümetin onayı bekleniyor
10-23 Mayıs 2017⁵⁹	Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü (Terörle Mücadele Şubesi, Organize Suçlar Şubesi, Asayiş Şubesi, Geçici alıkoyma mekanı olarak kullanılan spor salonu) Batman Emniyet Müdürlüğü (Terörle Mücadele Şubesi), Batman Jandarma Komutanlığı Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü (Terörle Mücadele Şubesi) İstanbul Emniyet Müdürlüğü (Terörle Mücadele Şubesi), Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü, Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü, Şişli İlçe Emniyet Müdürlüğü, Bakırköy Kadın Cezaevi ve Metris 1 Nolu T-tipi cezaevi Siirt Emniyet Müdürlüğü (Organize Suçlar ve Asayiş Şubeleri), Yeni Mahalle Polis Karakolu, Siirt E-tipi cezaevi Trabzon Emniyet Müdürlüğü, Çarşı Polis Karakolu, Gülbahar Hatun Polis Karakolu Trabzon E-tipi cezaevi İstanbul- Binkılıç Geri Gönderme Merkezi, İstanbul- Atatürk Havalimanı (ülkeye giriş izni verilmeyen yolcuların odaları ve sığınmacıların tutulduğu transit bölgedeki yeni mekanlar) İzmir-Harmandalı Geri Gönderme Merkezi, Işıkkent Geri Gönderme Merkezi Batman M-tipi cezaevi Diyarbakır D- tipi cezaevi, Diyarbakır E- tipi cezaevi İstanbul-Metris R- tipi cezaevi (zihinsel sorunu olan mahpuslar) İzmir-Menemen R-type Prison (özel bakıma ihtiyacı olan mahpuslar)	Komite, ziyaret ardından gözlemlerini hükümete sundu. Rapor 5 Ağustos 2020 tarihinde açıklandı.

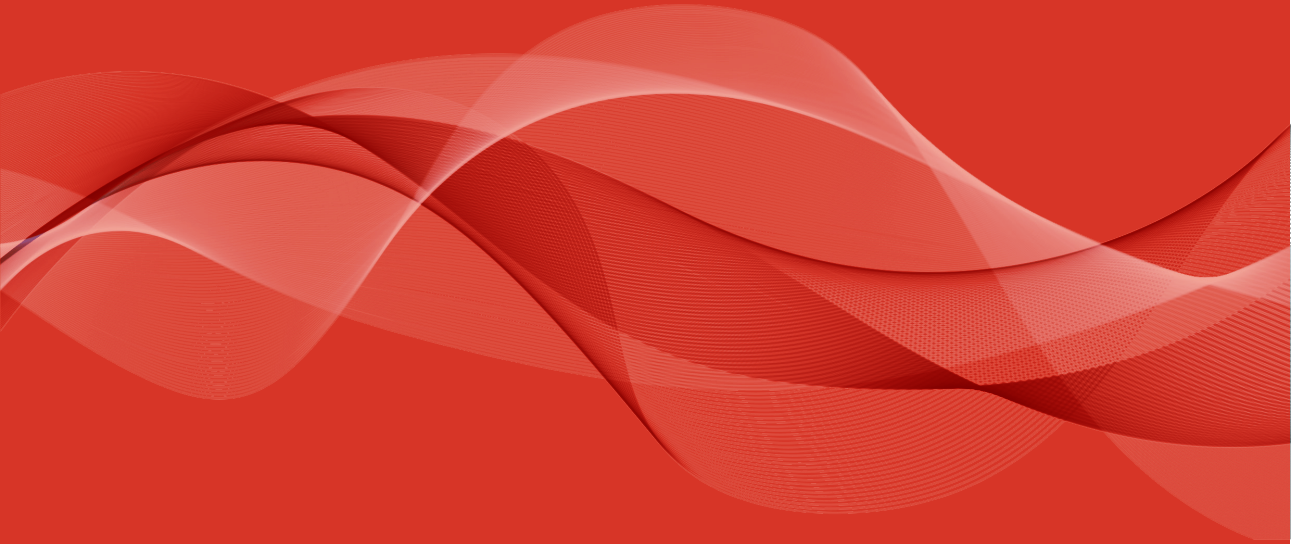
57 Bkz. https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/07/29/IskenceninOnlenmesiSozlesmesi_AK.pdf

58 Bkz. <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-visits-turk-1>

59 Bkz. <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/cpt-carries-out-periodic-visit-to-turkey>

BÖLÜM 4

OHAL DÖNEMİNDE İHRAÇLAR

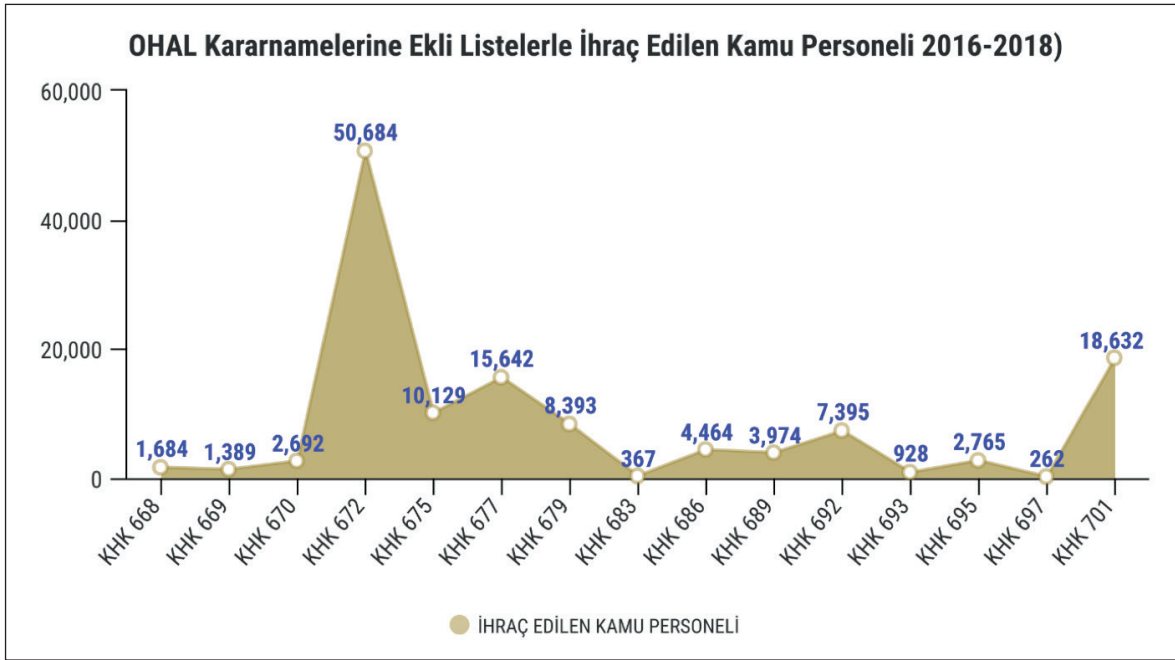
4. OHAL DÖNEMİNDE İHRAÇLAR

İhraç edilerek “meslekten çıkarma ve ömür boyu kamu görevinde yer almama” OHAL döneminin en ağır tedbirlerinin başında geldi. Bir yandan OHAL Kararnamelerine eklenen ve daha sonra kanun haline gelen listeler yoluyla ihraç işlemi devam ederken, diğer yandan da bir dizi kuruma hakim ve savcılar ihraç etme yetkisi tanıyan komisyonlar oluşturuldu.

OHAL döneminde 23.233 kadın, 110.791 erkek olmak üzere toplam 134.024 çalışan ihraç edilerek ömür boyu kamu kurumlarında ve ilişkili işlerde çalışma yasağı getirildi. İhraç edilenlerin kurumlarına yaptıkları itirazlar sonucu sadece 3.981 çalışan (882’si kadın, 3.099’u erkek) için ihraç kararı kaldırıldı. OHAL sona erdiğinde 130.043 kişi (22.351’i kadın, 107.692’si erkek) için ihraç kararı devam etti. (Bkz. Tablo 15)

İhraç edilenlerin 129.400’ü OHAL kararnameleri ile, 4279’u Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu kararlarıyla, 344 çalışan ise kendi kurumlarının yetkilendirilmiş organları ile ihraç edildi.

Şekil 9: OHAL Kararnamelerinin Ekli Listeleri ile İhraç Edilenler

Bir daha kamu kurumlarında çalışmamak üzere ihraç edilen kamu görevlilerine yönelik olarak uygulanacak tedbirler, yine ihraç kararnamelerinde yer aldı. Bu tedbirlerin listesi aşağıda sıralanmıştır.

- Silah ruhsatlarının iptali.,
- Hususi damgalı pasaportların iptali.
- Kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmeleri.
- Kamu hizmetinde doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri.
- Uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermesi.
- Pilot lisanslarının iptali.
- Özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamamaları.

Tablo 15: OHAL Döneminde Gerçekleştirilen İhraçlar

	A. İHRAÇ				B. İADE				C. İHRAÇ KARARI DEVAM EDEN/C=A-B			
	ERKEK	KADIN	TOPLAM		ERKEK	KADIN	TOPLAM		ERKEK	KADIN	TOPLAM	
Kamu Kurumları	69	20	89		3	4	7		66	16	82	
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı (İdari Kadrolar)												
Başbakanlık ve Bağlı Kurumlar	3747	977	4724		271	80	351		3476	897	4373	
Adalet Bakanlığı	5876	1344	7220		170	56	226		5706	1288	6994	
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	401	204	605		11	8	19		390	196	586	
Avrupa Birliği Bakanlığı	16	4	20		0	0	0		16	4	20	
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	464	72	536		17	2	19		447	70	517	
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	1141	263	1404		75	25	100		1066	238	1304	
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	404	78	482		36	3	39		368	75	443	
Dışişleri Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	371	110	481		1	1	2		370	109	479	
Ekonomi Bakanlığı	67	15	82		3	1	4		64	14	78	
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	909	75	984		85	5	90		824	70	894	
Gençlik ve Spor Bakanlığı	407	104	511		12	3	15		395	101	496	
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	1002	113	1115		58	12	70		944	101	1045	
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	367	64	431		19	3	22		348	61	409	
İçişleri Bakanlığı	40059	1822	41881		741	47	788		39318	1775	41093	
Kalkınma Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	194	52	246		6	0	6		188	52	240	
Kültür ve Turizm Bakanlığı	199	49	248		22	16	38		177	33	210	
Maliye Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	2055	603	2658		137	41	178		1918	562	2480	
Millî Eğitim Bakanlığı	23360	11033	34393		430	256	686		22930	10777	33707	
Millî Savunma Bakanlığı	119	56	175		2	2	4		117	54	171	
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	541	53	594		30	3	33		511	50	561	
Sağlık Bakanlığı	4462	3293	7755		257	199	456		4205	3094	7299	
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Bağlı Kuruluşlar	1077	102	1179		103	9	112		974	93	1067	
Yargı Kurumları (İdari Kadrolar)	413	105	518		6	2	8		407	103	510	
Yargı Kurumları (Hakim ve Savcı)	3402	877	4279		115	51	166		3287	826	4113	
Yargı Kurumları (Anayasa Mahkemesi Üyeleri)	41	0	41		0	0	0		41	0	41	
Askeri Yargı Üyeleri	196	0	196		4	4	8		192	0	192	
Türk Silahlı Kuvvetleri	13346	171	13517		340	1	341		13006	170	13176	
Kamu Denetçiliği Kurumu	21	0	21		12	0	12		9	0	9	
Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	1	0	1		0	0	0		1	0	1	
Millî İstihbarat Teşkilatı	87		87						87		87	
Ölçme Seçme Yerleştirme Başkanlığı	8	7	15		0	0	0		8	7	15	
Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü	9	1	10		0	0	0		9	1	10	
Yüksek Seçim Kurulu	14	4	18		0	0	0		14	4	18	
Üniversite Akademik Kadroları	4905	1176	6081		133	52	185		4772	1124	5896	
Üniversite İdari Kadroları	1041	386	1427		0	0	0		1041	386	1427	
Genel Toplam	110791	23233	134024		3099	882	3981		107692	22351	130043	

4.1. TBMM, Bakanlıklar ve Bağlı ve İlişkili Kurumlardan İhraçlar

Tablo 16: TBMM İhraçları

Kamu Kurumları	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI									
Başkan Yardımcısı	3	1	4	0	0	0	3	1	4
Müşavir	5	0	5	0	0	0	5	0	5
Yasama Uzmanı	31	6	37	2	1	3	29	5	34
Diğer Memurlar	31	12	43	1	3	4	30	9	39
Toplam	70	19	89	3	4	7	67	15	82

Tablo 17: Başbakanlık ve bağlı birimlerinden ihraçlar

Başbakanlık ve Bağlı Kurumlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başbakanlık Merkez Teşkilatı	287	26	313	2	0	2	285	26	311
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	91	10	101	6	0	6	85	10	95
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu	7	3	10	0	0	0	7	3	10
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	128	22	150	0	0	0	128	22	150
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	34	13	47	2	2	4	32	11	43
Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı	95	9	104	2	0	2	93	9	102
Diyanet İşleri Başkanlığı	2591	739	3330	243	79	322	2348	660	3008
Radio ve Televizyon Üst Kurulu	25	6	31	1	0	1	24	6	30
Sermaye Piyasası Kurulu	52	9	61	0	0	0	52	9	61
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığı	13	2	15	1	0	1	12	2	14
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı	15	0	15	1	0	1	14	0	14
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	11	3	14	1	1	2	10	2	12
Türkiye Kalkınma Bankası	15	7	22	1	0	1	14	7	21
Türkiye Radyo Televizyon Kurumu	411	61	472	6	1	7	405	60	465

Tablo 17 devam

Başbakanlık ve Bağlı Kurumlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Vakıflar Genel Müdürlüğü	28	4	32	1	0	1	27	4	31
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	7	0	7	1	0	1	6	0	6
Toplam	3810	914	4724	268	83	351	3542	831	4373

Tablo 18: Adalet Bakanlığı İhraçları

Adalet Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	6083	1134	7217	173	53	226	5910	1081	6991
Adalet Akademisi	3	0	3	0	0	0	3	0	3
Toplam	6086	1134	7220	173	53	226	5913	1081	6994

Tablo 19: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İhraçları

Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	401	204	605	11	8	19	390	196	586
Toplam	401	204	605	11	8	19	390	196	586

Tablo 20: Avrupa Birliği Bakanlığı İhraçları

Avrupa Birliği Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	7	3	10	0	0	0	7	3	10
Akreditasyon Kurulu	6	0	6	0	0	0	6	0	6
AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı	3	1	4	0	0	0	3	1	4
Toplam	16	4	20	0	0	0	16	4	20

Tablo 21: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İhraçları

Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	94	25	119	9	1	10	85	24	109
KOSGEB	75	9	84	2	0	2	73	9	82

Tablo 21 devam

Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Türk Patent Enstitüsü	15	2	17	0	0	0	15	2	17
Türk Standartları Enstitüsü	58	6	64	2	0	2	56	6	62
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	222	30	252	4	1	5	218	29	247
Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü	9	1	10	0	0	0	9	1	10
Toplam	473	73	546	17	2	19	456	71	527

Tablo 22: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İhraçları

Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Çaşgem ve Merkez Teşkilatı)	87	7	94	6	0	6	81	7	88
Devlet Personel Başkanlığı	19	1	20	0	0	0	19	1	20
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı	760	181	941	67	22	89	693	159	852
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	275	74	349	4	1	5	271	73	344
Toplam	1141	263	1404	77	23	100	1064	240	1304

Tablo 23: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İhraçları

Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı	164	35	199	16	0	16	148	35	183
İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü	45	4	49	7	0	7	38	4	42
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	197	37	234	13	3	16	184	34	218
Toplam	406	76	482	36	3	39	370	73	443

Tablo 24: Dışişleri Bakanlığı İhraçları

Dışişleri Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Büyükelçi	2		2						2
Büyükelçilik Müsteşarı	8		8						8
Daimi Temsilcilik Müsteşarı	5	1	6						6
Konsolos	3		3						3
Muavin Konsolos	14	3	17						17
Ataşe	16	5	21						21
Diğer Personel	323	101	424	1	1	2	322	100	422
Toplam	371	110	481	1	1	2	370	109	479

Tablo 25: Ekonomi Bakanlığı İhraçları

Ekonomi Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	67	15	82	3	1	4	64	14	78
Toplam	67	15	82	3	1	4	64	14	78

Tablo 26: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İhraçları

Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	55	12	67	2	1	3	53	11	64
Boru Hatları ile Petrol Taşıma Aş Genel Müdürlüğü	56	1	57	2	0	2	54	1	55
Botaş International Limited Şirketi	17	0	17	1	0	1	16	0	16
Elektrik Üretim Aş Genel Müdürlüğü	151	6	157	19	0	19	132	6	138
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	57	13	70	2	0	2	55	13	68
Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	65	7	72	7	0	7	58	7	65
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	40	6	46	5	0	5	35	6	41
Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı	24	5	29	4	0	4	20	5	25
Türkiye Elektrik Dağıtım Aş Genel Müdürlüğü	24	2	26	0	0	0	24	2	26
Türkiye Elektrik İletim Aş Genel Müdürlüğü	195	11	206	24	1	25	171	10	181
Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Aş Genel Müdürlüğü	3	0	3	0	0	0	3	0	3

Tablo 26 devam

Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü	83	3	86	4	0	4	79	3	82
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü	86	7	93	5	1	6	81	6	87
Türkiye Petrolleri Petrol Dağıtım AŞ (TPPD)	8	1	9	6	0	6	2	1	3
Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü	42	1	43	4	0	4	38	1	39
Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü	3	0	3	2	0	2	1	0	1
Toplam	909	75	984	87	3	90	822	72	894

Tablo 27: Gençlik ve Spor Bakanlığı İhraçları

Gençlik Ve Spor Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	86	24	110	0	0	0	86	24	110
Spor Genel Müdürlüğü	206	17	223	8	1	9	198	16	214
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu	115	63	178	4	2	6	111	61	172
Toplam	407	104	511	12	3	15	395	101	496

Tablo 28: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İhraçları

Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	1002	113	1115	57	12	69	945	101	1046
Toplam	1002	113	1115	57	12	69	945	101	1046

Tablo 29: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İhraçları

Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	341	59	400	28	4	32	313	55	368
Rekabet Kurumu	26	5	31	0	0	0	26	5	31
Toplam	367	64	431	28	4	32	339	60	399

Tablo 30: İçişleri Bakanlığı İhraçları

İçişleri Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	917	112	1029	21	5	26	896	107	1003
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	40	21	61	3	0	3	37	21	58
Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı	7	5	12	0	0	0	7	5	12
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü	3674	545	4219	139	20	159	3535	525	4060
Emniyet Genel Müdürlüğü	31282	811	32093	475	20	495	30807	791	31598
Jandarma Genel Komutanlığı	4082	33	4115	108	2	110	3974	31	4005
Sahil Güvenlik	350	2	352	5	0	5	345	2	347
Toplam	40352	1529	41881	751	47	798	39601	1482	41083

Tablo 31: Kalkınma Bakanlığı İhraçları

Kalkınma Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kalkınma Bakanlığı	69	11	80	1	0	1	68	11	79
Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	9	3	12	0	0	0	9	3	12
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	1	0	1	0	0	0	1	0	1
İstanbul Kalkınma Ajansı	7	2	9	0	0	0	7	2	9
Türkiye İstatistik Kurumu	107	36	143	5	0	5	102	36	138
Toplam	194	52	246	6	0	6	188	52	240

Tablo 32: Kültür Bakanlığı İhraçları

Kültür Ve Turizm Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	199	49	248	23	14	37	176	35	211
Toplam	199	49	248	23	14	37	176	35	211

Tablo 33: Maliye Bakanlığı İhraçları

Maliye Bakanlığı ile Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Maliye Bakanlığı	1108	220	1328	67	15	82	1041	205	1246
Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü	22	6	28	1	1	2	21	5	26
Gayrimenkul Aş Genel Müdürlüğü (ÖİB)	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Gelir İdaresi Başkanlığı	878	372	1250	67	23	90	811	349	1160
Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu	9	0	9	0	0	0	9	0	9
Kamu İhale Kurumu	18	0	18	1	0	1	17	0	17
Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü	7	2	9	0	0	0	7	2	9
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	12	3	15	2	1	3	10	2	12
Toplam	2055	603	2658	138	40	178	1917	563	2480

Tablo 34: Milli Eğitim Bakanlığı İhraçları

Milli Eğitim Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	23805	10588	34393	449	228	677	23356	10360	33716
Toplam	23805	10588	34393	449	228	677	23356	10360	33716

Tablo 35: Milli Savunma Bakanlığı İhraçları

Milli Savunma Bakanlığı (MSB)	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
MSB Bakanlık Personeli	53	51	104	2	2	4	51	49	100
Makine Kimya Endüstrisi	30	1	31	0	0	0	30	1	31
Akaryakıt İkmal-Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığı	5	3	8	0	0	0	5	3	8
Savunma Sanayi Müsteşarlığı	30	2	32	0	0	0	30	2	32
Milli Savunma Bakanlığı Toplam	118	57	175	2	2	4	116	55	171

Tablo 36: Türk Silahlı Kuvvetleri İhraçları

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
TSK Personel	97	4	101	48	0	48	49	4	53
Kara Kuvvetleri Komutanlığı	6922	108	7030	162	0	162	6760	108	6868
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı	2370	30	2400	55	0	55	2315	30	2345
Hava Kuvvetleri Komutanlığı	3944	20	3964	78	0	78	3866	20	3886
Genel Kurmay Başkanlığı	15	7	22	0	0	0	15	7	22
Toplam	13348	169	13517	343	0	343	13005	169	13174

Tablo 37:Orman ve Suişleri Bakanlığı İhraçları

Orman Ve Su İşleri Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	541	53	594	29	4	33	512	49	561
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	541	53	594	29	4	33	512	49	561

Tablo 38: Sağlık Bakanlığı İhraçları

Sağlık Bakanlığı	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bakanlık	4494	3261	7755	266	190	456	4228	3071	7299
Sağlık Bakanlığı	4494	3261	7755	266	190	456	4228	3071	7299

Tablo 39: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İhraçları

Ulaştırma, Denizcilik Ve Haberleşme Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	81	6	87	12	0	12	69	6	75
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	196	32	228	2	1	3	194	31	225
Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müd.	142	9	151	30	4	34	112	5	117
Karayolları Genel Müdürlüğü	157	8	165	29	0	29	128	8	136
Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü	23	1	24	2	1	3	21	0	21
Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ Genel Müd.	178	24	202	2	1	3	176	23	199

Tablo 39 devam

Ulaştırma, Denizcilik Ve Haberleşme Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü	22	1	23	1	0	1	21	1	22
TCDD Genel Müd.	203	4	207	13	2	15	190	2	192
Türkiye Demiryolları Mak. San. Aş Genel Müd.	17	2	19	2	0	2	15	2	17
Türkiye Denizcilik İşletmeleri Aş Genel Müd.	2	0	2	0	0	0	2	0	2
Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii Aş	5	0	5	2	0	2	3	0	3
Türkiye Vagon Sanayii Aş Genel Müd.	7	0	7	2	0	2	5	0	5
TC Devlet Demiryolları Taimacılık	18	0	18	6	0	6	12	0	12
TÜRKSAT Aş Genel Müdürlüğü	40	1	41	0	0	0	40	1	41
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İle Bağlı, İlgili Kuruluşlar	1091	88	1179	103	9	112	988	79	1067

Tablo 40: Yargı Kurumları İhraçları (Hakim ve savcılar hariç)

Yargı Kurumları	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu (idari personel)	17	5	22	0	0	0	17	5	22
Yargıtay Başkanlığı (idari personel)	170	66	236	4	0	4	166	66	232
Danıştay Başkanlığı	69	28	97	1	2	3	68	26	94
Sayıştay Başkanlığı	157	6	163	1	0	1	156	6	162
Yargı Kurumları Toplam	413	105	518	6	2	8	407	103	510

Tablo 41: Diğer Kamu Kuruluşları İhraçları

Diğer Kamu Kuruluşları	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Ölçme, Seçme Yerleştirme Başkanlığı (ÖSYM)	8	7	15	0	0	0	8	7	15

Tablo 41 devam

Diğer Kamu Kuruluşları	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yüksek Seçim Kurulu	14	4	18	0	0	0	14	4	18
Kamu Denetçiliği Kurumu	21		21	12		12	9	0	9
Milli İstihbarat Teşkilatı	87		87			0	87	0	87
Diğer Kamu Kuruluşları Toplam	131	11	142	12	0	12	119	11	130

4.2. Üniversitelerden İhraçlar

Üniversitelerin idari ve akademik kadrolarından ihraçlar ilk olarak 1 Eylül 2016 tarihli 672 sayılı OHAL Kararnamesi ile başladı. Daha sonra 675, 677, 679, 689, 692, 693, 695, 697 ve 701 sayılı OHAL Kararnameleri ile devam etti. 9 OHAL Kararnamesi ile üniversitelerin akademik ve idari kadrolarından 1.560’ı kadın, 5948’i erkek olmak üzere toplam 7508 çalışan ihraç edildi. İhraç kararları üniversite rektörlüklerinin tavsiyesi ile Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından gerçekleştirildi. OHAL döneminde sadece 52’si kadın, 133’ü erkek olmak üzere 185 akademisyen hakkındaki ihraç kararı kaldırılırken, idari kadrolardan ihraç edilen hiçbir çalışan göreve iade edilmedi. (Bkz. Tablo 42)

Tablo 42: YÖK İhraçları

Yüksek Öğrenim Kurumu	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
YÖK-Akademisyen	4907	1174	6081	133	52	185	4773	1123	5896
YÖK-İdari Personel	1041	386	1427	0	0	0	1041	386	1427
Yüksek Öğrenim Kurumu Toplam	5948	1560	7508	134	51	185	5814	1509	7323

Olağanüstü Hal’in kaldırıldığı 18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla ihraç kararı devam eden 5896 akademisyenin;

- 415’i 11 Ocak 2016 tarihinde yayınlanan “Barış Bildirisine” imza atan akademisyenlerden oluştu. Bildiriye imza atan 9 akademisyenin ihraç kararı kaldırıldı.⁶⁰
- %19’unu (1122) kadın akademisyenler oluşturdu,
- %22’si (1335) Tıp Fakültelerinden ihraç edildi
- %50’si ihraç işlemi uygulayan üniversitelerin 20’sinde çalışıyordu.

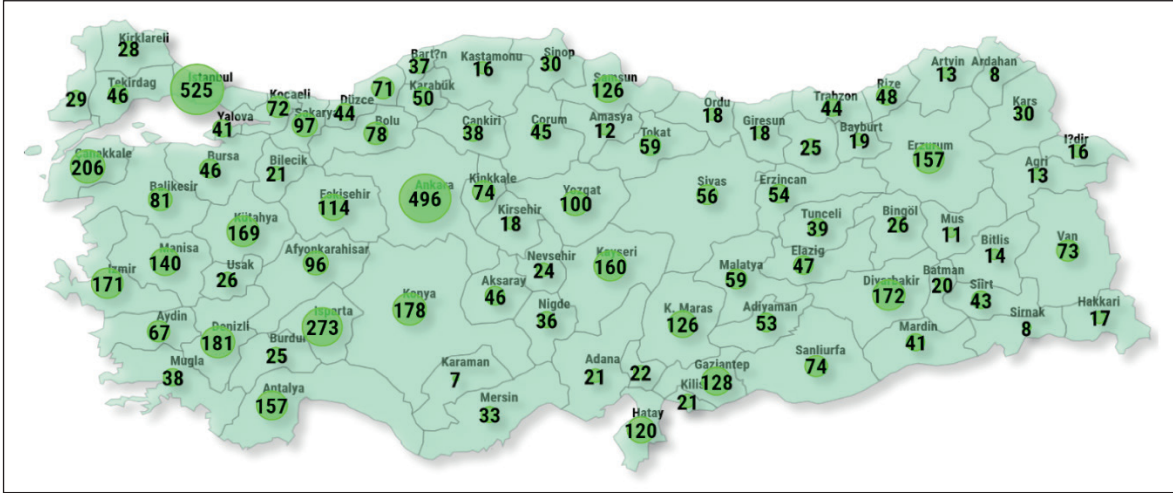
4.2.1. İhraç Kararı Veren Üniversiteler

İhraçlar 122 üniversitede gerçekleşti.

60 Bkz. Barış için Akademisyenlere Yönelik Hak İhlalleri / Rights Violations Against “Academics for Peace” | Barış için Akademisyenler (barisicinakademisyenler.net)

Şekil 10: İhraç edilen akademisyenlerin üniversitelere dağılımı

Tablo 43: İhraç Kararları Alan Üniversiteler

Üniversite	Şehir	İhraçlar	Üniversite	Şehir	İhraçlar
Çukurova Ünv.	Adana	17	Beykent Ünv.	İstanbul	3
Adana Bilim ve Teknoloji Ünv.	Adana	4	Bilim Ünv.	İstanbul	3
Adiyaman Ünv.	Adiyaman	53	Gelişim Ünv.	İstanbul	3
Kocatepe Ünv.	Afyon	94	Doğuş Ünv.	İstanbul	2
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Ünv.	Afyon	2	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ünv.	İstanbul	2
İbrahim Çeçen Ünv.	Ağrı	16	Nişantaşı Ünv.	İstanbul	2
Aksaray Ünv.	Aksaray	46	Galatasaray Ünv.	İstanbul	1
Amasya Ünv.	Amasya	12	Işık Ünv.	İstanbul	1
Gazi Ünv.	Ankara	234	Ayvasaray Ünv.	İstanbul	1
Ankara Ünv.	Ankara	133	Medipol Ünv.	İstanbul	1
Hacettepe Ünv.	Ankara	74	Maltepe Ünv.	İstanbul	1
Yıldırım Beyazıt Ünv.	Ankara	42	Piri Reis Ünv.	İstanbul	1
Orta Doğu Teknik Ünv.	Ankara	7	Yeditepe Üniversitesi	İstanbul	1
Bilkent Ünv.	Ankara	3	Yeni Yüzyıl Üniversitesi	İstanbul	1
Çankaya Ünv.	Ankara	2	Katip Çelebi Ünv.	İzmir	65
Ted Ünv.	Ankara	1	Dokuz Eylül Ünv.	İzmir	52
Akdeniz Ünv.	Antalya	113	Ege Ünv.	İzmir	45
Alanya Alaaddin Keykubat Ünv.	Antalya	44	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	İzmir	9
Ardahan Ünv.	Ardahan	8	Sütçü İmam Ünv.	Kahramanmaraş	126
Artvin Çoruh Ünv.	Artvin	13	Karabük Ünv.	Karabük	50
Adnan Menderes Ünv.	Aydın	67	Karamanoğlu Mehmetbey Ünv.	Karaman	7
Balıkesir Ünv.	Balıkesir	67	Kafkas Ünv.	Kars	30
Bandırma Onyedli Eylül	Balıkesir	14	Kastamonu Ünv.	Kastamonu	16
Bartın Ünv.	Bartın	37	Erciyes Ünv.	Kayseri	145

Tablo 43 devam

Üniversite	Şehir	İhraçlar	Üniversite	Şehir	İhraçlar
Batman Üniv.	Batman	20	Abdullah Gül Üniv.	Kayseri	15
Bayburt Üniv.	Bayburt	19	Kırıkkale Üniv.	Kırıkkale	74
Bilecik Şeyh Edebali Üniv.	Bilecik	21	Kırklareli Üniv.	Kırklareli	28
Bingöl Üniv.	Bingöl	26	Ahi Evran Üniv.	Kırşehir	18
Bitlis Eren Üniv.	Bitlis	14	Kilis 7 Aralık Üniv.	Kilis	21
Abant İzzet Baysal Üniv.	Bolu	78	Kocaeli Üniv.	Kocaeli	53
Mehmet Akif Ersoy Üniv.	Burdur	25	Gebze Teknik Üniv.	Kocaeli	19
Uludağ Üniversitesi	Bursa	38	Selçuk Üniv.	Konya	127
Bursa Teknik Üniv.	Bursa	8	Necmettin Erbakan Üniv.	Konya	51
Onsekiz Mart Üniv.	Çanakkale	206	Dumlupınar Üniv.	Kütahya	169
Karatekin Üniv.	Çankırı	38	İnönü Üniv.	Malatya	59
Hitit Üniv.	Çorum	45	Celâl Bayar Üniv.	Manisa	140
Pamukkale Üniv.	Denizli	181	Mardin Artuklu Üniv.	Mardin	41
Dicle Üniv.	Diyarbakır	172	Mersin Üniv.	Mersin	33
Düzce Üniv.	Düzce	44	Sıtkı Koçman Üniv.	Muğla	38
Trakya Üniversitesi	Edirne	29	Alparslan Üniv.	Muş	11
Fırat Üniv.	Elazığ	47	Hacı Bektaş Veli Üniv.	Nevşehir	24
Erzincan Üniv.	Erzincan	54	Ömer Halisdemir Üniv.	Niğde	36
Atatürk Üniv.	Erzurum	152	Ordu Üniv.	Ordu	18
Erzurum Teknik Üniv.	Erzurum	2	Korkut Ata Üniv.	Osmaniye	22
Anadolu Üniv.	Eskişehir	68	Recep Tayyip Erdoğan	Rize	48
Eskişehir Osmangazi Üniv.	Eskişehir	46	Sakarya Üniv.	Sakarya	97
Gaziantep Üniv.	Gaziantep	128	Ondokuz Mayıs Üniv.	Samsun	126
Giresun Üniv.	Giresun	19	Siirt Üniv.	Siirt	43
Gümüşhane Üniv.	Gümüşhane	24	Sinop Üniv.	Sinop	30
Hakkari Üniv.	Hakkari	17	Cumhuriyet Üniv.	Sivas	56
Mustafa Kemal Üniv.	Hatay	106	Şırnak Üniv.	Şırnak	8
İskenderun Teknik Üniv.	Hatay	14	Namık Kemal Üniv.	Tekirdağ	46
İğdir Üniv.	İğdir	16	Gaziosmanpaşa Üniv.	Tokat	59
Süleyman Demirel Üniv.	Isparta	273	Karadeniz Teknik Üniv.	Trabzon	44
İstanbul Üniv.	İstanbul	192	Munzur (Tunceli) Üniv.	Tunceli	39
Yıldız Teknik Üniv.	İstanbul	118	Harran Üniv.	ŞanlıUrfa	74
Marmara Üniv.	İstanbul	102	Uşak Üniversitesi	Uşak	26
İstanbul Medeniyet Üniv.	İstanbul	33	Yüzüncü Yıl Üniv.	Van	73
İstanbul Teknik Üniv.	İstanbul	33	Yalova Üniv.	Yalova	41
Sağlık Bilimleri Üniv.	İstanbul	18	Bozok Üniv.	Yozgat	100
Türk-Alman Üniv.	İstanbul	6	Bülent Ecevit Üniv.	Zonguldak	71
Genel Toplam	6081				

4.2.2. Kapatılan Vakıf Üniversiteleri

2015-2016 öğretim yılında akademik kadroların toplamı **3041** olan 15 Vakıf Üniversitesi 667 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kapatıldı. (bkz. Kapatılan kurumlar).

Tablo 44: Kapatılan Vakıf Üniversitelerinin Akademik Kadroları

Akademik Kadrolar	Toplam	Erkek	Kadın
Profesör	349	295	54
Doçent	282	207	75
Yardımcı Doçent	988	614	374
Öğretim Görevlisi	434	219	215
Okutman/Uzman	421	174	247
Araştırma Görevlisi	567	255	312
Toplam	3041	1764	1277

4.2.3. Yurtdışında Öğrenim Gören ve Bursu İptal Edilen Öğrenciler

OHAL döneminde akademisyenlere yönelik ihraç uygulamalarının yanı sıra, devlet bursu ile yurtdışında öğrenim gören öğrencilerin de bursu kesildi ve öğrencilik statüleri kaldırıldı. 673,675,689,692, 695 ve 701 sayılı OHAL Kararnameleri ile 115’i kadın 186’sı erkek olmak üzere 301 öğrencinin bursu ve öğrencilikle ilişkisi kesildi. Bursu kesilenlerin 46’sı Türkiye’de, 132’si Amerika Birleşik Devletleri’nde, 85’i İngiltere’de, 8’i Almanya’da, 23’ü Kanada’da ve diğerleri Hollanda (3), Rusya (1), Avusturya (1), Gürcistan (1) ve Belçika’da (1) burslu olarak okuyorlardı.

Öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin denklik işlemlerinin yapılmayacağı ve söz konusu eğitimler kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamayacakları KHK ile hükme bağlandı.

4.2.4. Ek Düzenlemeler

4.2.4.1. Araştırma Görevlilerinin Kadrolarının Değiştirilmesi

674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na eklenen bir madde ile devlet üniversitelerinde 33/A kadrosuyla görev yapan (güvenceli kadro) ve Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında atanan tüm ÖYP’li akademisyenler 50/D maddesine geçirildi. Bu değişiklik ile doktorasını tamamlayan araştırma görevlisinin okulda kalıp kalmayacağına ilişkin karar, üniversite görevlilerine devredildi.

4.2.4.2. Doçentlik İşlemlerinin Durdurulması

23 Ocak 2017 tarihinde yayınlanan 683 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile açığa alınan ya da haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılan doçent adaylarının (yardımcı doçentler), görevden uzakta geçirdikleri süre boyunca ya da haklarındaki adli soruşturma/ kovuşturma sonuçlanıncaya kadar doçentlik başvurularına ilişkin işlemleri durduruldu. İhraç edilenler ya da haklarında mahkûmiyet kararı verilenlerin ise doçentlik başvuruları ise iptal edilecek. (Madde 4)

4.2.4.3. Yurtdışındaki Yükseköğrenim Kurumlarından Mezun Olanların Denkliği

690 sayılı OHAL Kararnamesi ile 2547 sayılı kanuna yapılan bir eklemeye yurtdışında yüksek öğrenimini tamamlayanların diplomaları ve derecelerinin denklik işlemleri, “Terör örgütlerine

veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu” Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kişilerin eğitimlerine ilişkin olarak almış oldukları diploma ve derecelerin denklik işlemleri yapılmayacağı ve bu hususta başlamış olan işlemler tamamlanmayacağı hükme bağlandı. (Bkz. EK Madde 31)

4.2.4.4. Kamu Görevine İade

685 sayılı OHAL İnceleme Komisyonunun kuruluşu ile ilgili KHK’ya 694 sayılı OHAL Kararnamesi ile bir ek yapılarak, Komisyonda başvuruları sonuçlandırılarak kamu görevine iade kararı alınması halinde YÖK tarafından “kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğrenim kurumu haricinde tespit edilecek ve Ankara, İstanbul ve İzmir illeri dışında ve 2066 yılından sonra kurulmuş yükseköğrenim kurumlarına öncelik vererek atamalarının yapılacağı hükme bağlandı.(694 sayılı KH, Madde 198).

4.3. Yargı Kurumlarından İhraçlar

İki yıllık OHAL Dönemi içinde, ihraç etme yetkisi verilmiş organlar⁶¹ marifetiyle, 877 kadın ve 3639 erkek olmak üzere toplam 4516 yargı mensubu hakkında ihraç kararı verildi. Kararlar Resmi Gazetede yayınlandı. 10 günlük itiraz süresinde yapılan itiraz başvurularının değerlendirilmesi sonucunda 54’ü kadın, 116’sı erkek olmak üzere toplam 170 yargı mensubunun ihraç kararları kaldırıldı.

İhraç edilen yargı mensuplarının 196’sını askeri Yargıtay ve askeri mahkeme üyeleri, 41’ini Anayasa Mahkemesi üyesi ve çalışanları, 4279’unu sivil hakim ve savcılar oluşturdu.

Tablo 45: Askeri ve Sivil Yargı İhraçları

	İhraç edilenler			İhraç Kararı Kaldırılanlar			İhraç Kararı Devam edenler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Anayasa Mahkemesi	41		41				41	0	41
Hakim ve Savcılar Kurulu (Hakim ve Savcılar)	3402	877	4279	113	53	166	3289	824	4113
Milli Savunma Bakanlığı Kurulu (Askeri Yargı Üyeleri)	189		189	4		4	185	0	185
Askeri Yargıtay üyesi	7		7				7		7
TOPLAM	3639	877	4516	117	53	170	3522	824	4346

4.3.1. Anayasa Mahkemesinden İhraçlar

Anayasa Mahkemesinden, 2 Anayasa Mahkemesi üyesi ve 37 personel (1 kadrolu raportör ve 36 idari personel) Anayasa Mahkemesinin Genel Kurulu tarafından alınan kararlarla ihraç edildi. Ayrıca kadrosu Adalet Bakanlığında ve diğer kurumlarda olan çok sayıda raportör ve raportör yardımcısı da kurumları ya da KHK’lar yoluyla ihraç edildi.

⁶¹ Yargıtay, Danıştay, Adli ve İdari Mahkemelerde görev yapan hakim ve savcıların ihraç kararları Hakim ve Savcılar Kurulu tarafından, Anayasa Mahkemesi üye ve çalışanları Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu tarafından, askeri hakim ve savcılar Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir Komisyon tarafından ve Askeri Yargıtay üyeleri de Askeri Yargıtay Genel Kurulu tarafından OHAL Kararnamelerinde tanınan yetkiler temelinde verildi.

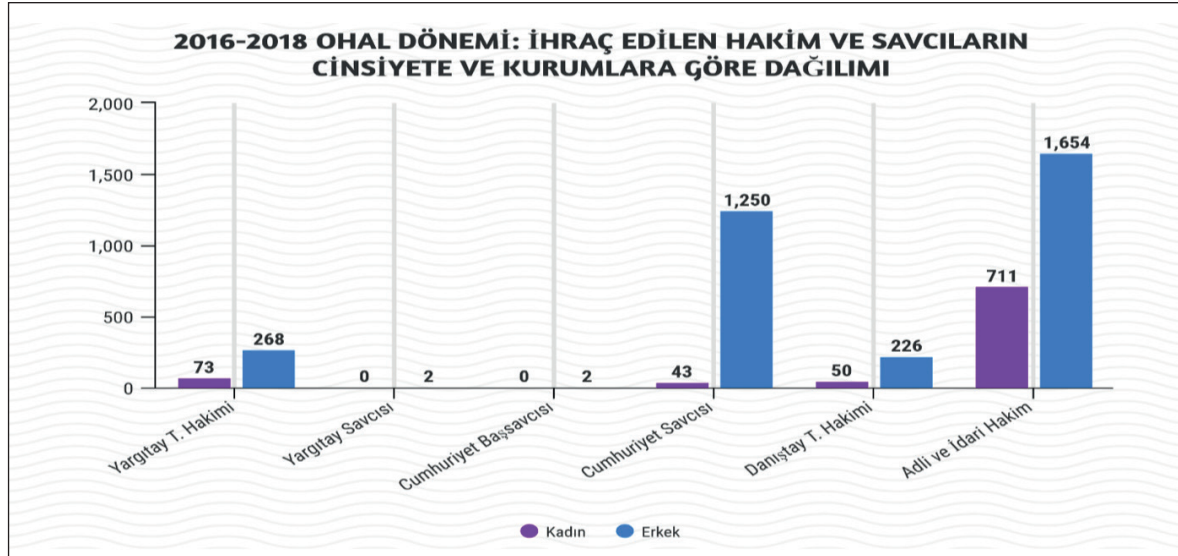
Anayasa Mahkemesi, 4 Ağustos 2016 tarihinde 2016/12 Nolu Genel Kurul kararıyla 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından tutuklanan 2 Anayasa Mahkemesi üyesini meslekten ihraç etti.

Mahkeme, 31 Aralık 2016 tarihli basın açıklaması ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığınca 22.7.2016 tarihli ve 667 sayılı OHALKapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’nin 4. maddesi kapsamında daha önce açığa alınan toplam altmış sekiz (68) personel hakkında yürütülen soruşturma sonucunda; **1 kadrolu raportör ve 36 idari personel olmak üzere 37 personelin kamu görevinden çıkarılmasına**, 2 raportör yardımcısı ile 13 idari personel hakkında açığa alma tedbirinin kaldırılmasına ve geri kalan 16 kişiye ilişkin soruşturmanın devam etmesine karar verildiğini duyurdu. **18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla hakkında soruşturma yürütülen personele ilişkin herhangi bir bilgi yayınlanmadı.**

4.3.2. HâKİM ve Savcılar Yüksek Kurulu Tarafından Gerçekleştirilen İhraçlar

Hakim ve Savcılar Yüksek Kuruluna verilen yetkiyle alınan ihraç kararları ile farklı konumlardaki 1297 Savcı ve 2982 Hakim olmak üzere toplam 4279 kişi ihraç edildi. İhraç edilen hakim ve savcılarının 877’sini (%20) kadınlar oluşturdu. 166 hakim ve savcının ihraç kararı HSK tarafından kaldırıldı.

Şekil 11: HSYK tarafından ihraç edilen yargı mensuplarının cinsiyete ve kurumlara göre dağılımı

Hakim ve Savcılar (Yüksek) Kurulu, 18 temmuz 2018 tarihi itibarıyla toplam 3952 itiraz ve yeniden inceleme talebini değerlendirdi. Bu değerlendirmeler sonucunda 31’i kadın toplam 166 hakim ve savcı için ihraç kararı kaldırıldı.

Tablo 46: HSYK tarafından İtirazlara Verilen Kararlar

Karar Tarihi	Karar No:	İtirazı Reddedilenler	İhraç Kararı kaldırılanlar
29.11.2016	HSK 2016/434	3143	
8.12.2016	HSK 2016/434-ek		78
29.12.2016	HSK 2016/446	239	
29.03.2017	HSK 2017/664	2	5
4.05.2017	HSK 2017/681	335	83
28.07.2017	HSK 2017/702	68	
	Toplam	3786	166

Diğer 3786 başvurucunun itirazını çeşitli gerekçelerle reddedildi. 37 başvurucunun “taraf” sıfatının olmaması, tutuklu bir başvurucunun cezaevinde intihar etmesi nedeniyle itirazının düşmesi, 25 başvurucunun “10 günlük yasal itiraz süresini” geçirmiş olmaları ve diğer başvurucular için de “yeniden inceleme kararının değişmesine yer olmaması” ret gerekçelerini oluşturdu.

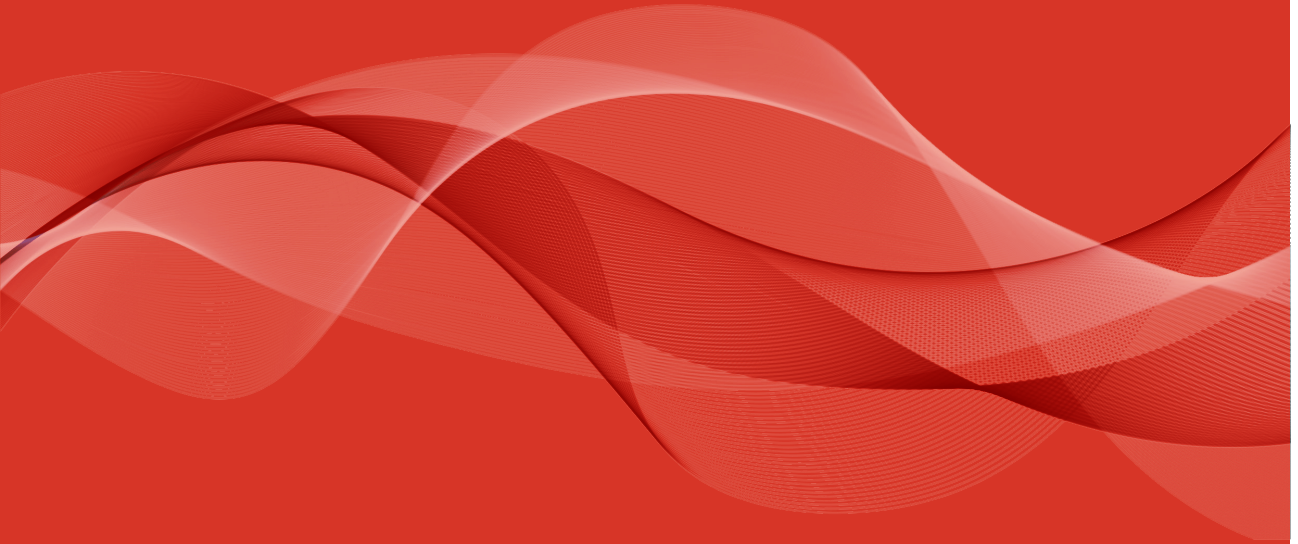
4.3.3. İhraç Edilen Askeri Mahkeme Üyeleri

Askeri yargı bakımından ilk ihraçlar, darbe girişimi ardından tutuklanan 7 Askeri Yargıtay üyesi ile başladı. Daha sonra, Milli Savunma Bakanlığı içinde Bakanın başkanlığında kurulan komisyon vasıtasıyla 2 Eylül 2016 tarih ve 2016/1 sayılı kararla 76 hakim subay, 13 Ekim 2016 tarih ve 2016/2 sayılı karar ile 109 hakim subay ve 18 Temmuz 2018 tarih ve 2018/1 sayılı karar ile 4 hakim subay meslekten çıkarıldı.

Meslekten çıkarılan hakim subayların sadece 4’ünün itirazı kabul edilerek haklarındaki karar kaldırıldı.

BÖLÜM 5

KURUM/KURULUŞ KAPATMA TEDBİRLERİ

5. KURUM/KURULUŞ KAPATMA TEDBİRLERİ

OHAL ilanının hemen ardından çıkarılan 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilk kurum kapatmaları başlamıştır. Kurum kapatmaları sadece OHAL Kararnameleri ekinde yayınlanan listelerle yapılmamış aynı zamanda bazı kurumlara verilen yetkilerle kurulan komisyonların kararları ile kapatmalar gerçekleşmiştir.

Öncelikli olarak kurumlar “FETÖ” bağlantısı iddiasıyla kapatılmış, ardından gerçekleştirilen kurum kapatmaların kapsamı hak savunuculuğu yapan örgütlere de genişletilmiştir.

5.1. Özel Sektör Kuruluşları

18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla 1064 özel eğitim kurumu (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise), 360 özel kurs ve etüd merkezi, 847 öğrenci yurdu, 48 özel sağlık merkezi, 15 özel vakıf üniversitesi, 2 Konfederasyona bağlı 29 sendika, 1424 dernek, 145 vakıf, 176 medya ve yayın kuruluşu hakkında kapatma kararı devam etti.

5.1.1. Özel Sağlık Kuruluşları

667 sayılı oHAL Kararnamesinin ekli listesi ile kapatılan 35 özel sağlık merkezinin ardından 689 sayılı OHAL Kararnamesi ile 13 ve 695 sayılı OHAL Kararnamesi ile 1 özel sağlık merkezi daha kapatıldı. Kapatılan merkezlerden sadece birine ilişkin kapatma kararı kaldırıldı. 18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla kapatılmış olan özel sağlık merkezi sayısı 48’dir.

5.1.2. Özel Eğitim Kuruluşları

Olağanüstü Halin 18 aya varan dönemi boyunca Milli Eğitim Bakanlığı’nın izni ile faaliyet gösteren anaokulu ilkokul ortaokul lise öğrenci yurtları ve kurs ve etüd merkezlerinden toplam 2281 özel öğretim kuruluşu 667 sayılı OHAL kararnamesi ve Milli Eğitim Bankalığı bünyesinde oluşturulan Komisyon marifetiyle kapatıldı.

667 sayılı OHAL Kararnamesi kapsamında kapatılan özel kurumlarda çalışan 22 bin 474 yönetici, eğitimci, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve diğer personelin çalışma izni onayları iptal edildi ve bu personele başka bir özel öğretim kurumunda çalışma izin onayı düzenlenmemesi yönünde uygulamalar yapıldı. 13 Aralık 2016 tarihi itibarıyla bu kişilerden sadece 614’üne tekrar çalışma izni verildi.

5.1.2.1. Özel Okullar (Anaokulu, İlkokul, Ortaokul ve Liseler)

667 sayılı OHAL Kararnamesinin ekinde yayınlanan liste ile 934 özel anaokulu ilkokul orta okul ve lise kapatıldı. Bunlara ek olarak 667 sayılı OHAL kararnamesinin 2. Maddesinin 3ncü fıkrasınca verilen yetkiyle⁶² Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan bir komisyona da kapatma yetkisi verildi. Komisyon tarafından kapatılan özel eğitim kuruluşları ile birlikte OHAL döneminde kapatılmış olan özel eğitim kurumlarının sayısı 1064 oldu.

62 “Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı belirlenen ve ekli listelerde yer almayan özel ve vakıf sağlık kurum ve kuruluşları, özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonları, vakıflar, dernekler, vakıf yükseköğretim kurumları, sendikalar, federasyonlar ve konfederasyonlar, ilgili bakanlıklarda bakan tarafından oluşturulacak komisyonun teklifi üzerine bakan onayı ile kapatılır. Bu fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlar hakkında da ikinci fıkra hükümleri uygulanır”. 23 Temmuz 2016 tarihli 667 sayılı OHAL kararnamesii Madde 2.

5.1.2.2. Özel Öğrenci Yurtları

667 sayılı OHAL Kararnamesinin ekinde yayınlanan liste ile kapatılan 109 özel öğrenci yurduna ek olarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Komisyon tarafından kapatılan 738 öğrenci yurduyla birlikte OHAL döneminde kapatılmış olan öğrenci yurdu sayısı 847 oldu.

5.1.2.3. Özel Eğitim Kurs ve Etüd Merkezleri

667 Sayılı OHAL Kararnameleri ile verilen yetkiye dayanarak Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesinde kurulan Komisyon ile kapatılan özel eğitim kurs ve etüd merkezi sayısı OHAL döneminde 360 oldu.

5.1.2.4. Özel Üniversiteler

2015-2016 öğretim yılında akademik kadrolarının toplamı **3041** olan 15 Vakıf Üniversitesi 667 Sayılı OHAL Kararnamesinin ekinde yer alan liste vasıtasıyla kapatıldı.

Tablo 47: Kapatılan Vakıf Üniversiteleri

667 sayılı OHAL kararnamesi ile kapatılan üniversiteler	İl	Kurucu Vakıf	Üniversitenin Kuruluş Tarihi
Kanuni Üniversitesi	Adana	Çukurova Eğitim ve Kültür Vakfı	2013
Altın Koza (İpek) Üniversitesi,	Ankara	Koza İpek Eğitim Sağlık Hizmet Yardım Vakfı	2011
Turgut Özal Üniversitesi	Ankara	Turgut Özal Düşünce ve Hamle Vakfı	2008
Bursa Orhangazi Üniversitesi	Bursa	Uludağ Kültür ve Eğitim Vakfı	2011
Selahaddin Eyyubi Üniversitesi	Diyarbakır	İhtiyat Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı	2013
Zirve Üniversitesi	Gaziantep	İpek Eğitim ve Kültür Vakfı	2009
Fatih Üniversitesi,	İstanbul	Türkiye Sağlık ve Tedavi Vakfı	1996
Murat Hüdavendigâr Üniversitesi,	İstanbul	Merve Eğitim ve Kültür Vakfı	2012
Süleyman Şah Üniversitesi	İstanbul	Sistem Eğitim ve Kültür Vakfı	2010
Şifa Üniversitesi	İzmir	Türkiye Tabibler Vakfı	2010
İzmir Üniversitesi	İzmir	Doğanata Eğitim ve Kültür Vakfı	2009
Gediz Üniversitesi	İzmir	Sipahi Eğitim, Sağlık ve Spor Vakfı	2008
Melikşah Üniversitesi	Kayseri	Burç Eğitim Vakfı	2008
Mevlana Üniversitesi	Konya	Gevher Sultan Eğitim Araştırma Sağlık ve Kültür Vakfı	2009
Canik Başarı Üniversitesi	Samsun	Başarı Eğitim Vakfı	2012

5.1.3. Kayyum Atanan Şirketler/Ticari Kuruluşlar

Resmi Gazete’nin 01.09.2016 tarih ve 2918 sayılı mükerrer nüshasında yayımlanan 674 sayılı KHK’nın 19 ve 20. maddeleri kapsamında; FETÖ/PDY terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 133’üncü maddesi uyarınca Kayyum atan/atanacak olan şirketlerdeki Kayyumluk görev ve yetkilerinin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) devredilmesine karar verildi ve aynı KHK ile söz konusu şirket ve varlıkların satış ve tasfiyesine ilişkin hükümler düzenlendi.

Ayrıca, 01.09.2016 tarihinde yayımlanan 675 sayılı KHK, 22.11.2016 tarihinde yayımlanan 677 ve 678 sayılı KHK’lar ve 06.01.2017 tarihinde yayımlanan 680 sayılı OHAL Kararnamesi ile; Kayyumluk görevi TMSF’ye devredilen veya Kayyum olarak TMSF’nin atandığı şirketler ve varlıklar ile ilgili ek düzenlemeler yapıldı. 17.01.2017 tarihinde de 10.11.2016 Tarihli 6758 Sayılı Kanun’un 19. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar yayımlanmıştır⁶³.

TMSF’nin 2018 yılı raporuna göre Mart 2019 tarihi itibarıyla, Türkiye’nin 39 ilinden toplam 924 adet şirket/ticari işletmenin kayyımlarının yetkileri TMSF’ye devredilmiş veya bu şirketlere TMSF kayyım olarak atanmıştır. Ayrıca, 127 şirketin %50’nin altındaki hisseleri ile 120 gerçek kişinin mal varlıklarına da TMSF kayyım olarak atanmıştır. Bu işletmelerde istihdam edilen çalışan sayısı yaklaşık 44.317 kişidir.

TMSF, OHAL döneminde Asya Katılım Bankası Nezdindeki Hesap Bilgisi Taleplerine yönelik olarak incelemeler yürütmüştür. 17.08.2016 tarih ve 29804 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 3’üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında;

- 17.08.2016 - 31.03.2017 tarihleri arasında 3.626 adet kamu kurum ve kuruluşundan gelen 5.952 adet yazıyla 2.270.910 adet kamu personeli ile bunların eş ve çocuklarının Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin talepler cevaplanmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen soruşturmalar ve Mahkemelerde görülmekte olan davalar kapsamında ise 22.150 adet yazı ile 335.687 kişinin Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin inceleme talimatı cevaplanmıştır.
- 2017 yılında 1.320 adet kamu kurum ve kuruluşundan gelen 3.317 adet yazıyla 1.859.211 adet kamu personeli ile bunların eş ve çocuklarının Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin talepler cevaplanmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen soruşturmalar ve Mahkemelerde görülmekte olan davalar kapsamında ise 40.079 adet yazı ile 260.395 kişinin Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin inceleme talimatı cevaplanmıştır.
- 2018 yılında 1.039 adet kamu kurum ve kuruluşundan gelen 3.457 adet yazıyla 45.937 adet kamu personeli ile bunların eş ve çocuklarının Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin talepler cevaplanmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen soruşturmalar ve Mahkemelerde görülmekte olan davalar kapsamında ise 34.711 adet yazı ile 101.788 kişinin Asya Katılım Bankası nezdindeki bilgilerine ilişkin inceleme talimatı cevaplanmıştır.

Sonuç olarak, 17.08.2016 tarihinden itibaren OHAL döneminde,

- Cumhuriyet Başsavcılıkları, Mahkemeler ya da Emniyet Müdürlükleri’nden TMSF’ye ulaşan 138.940 adet yazı ile 712.927 kişiye ilişkin,

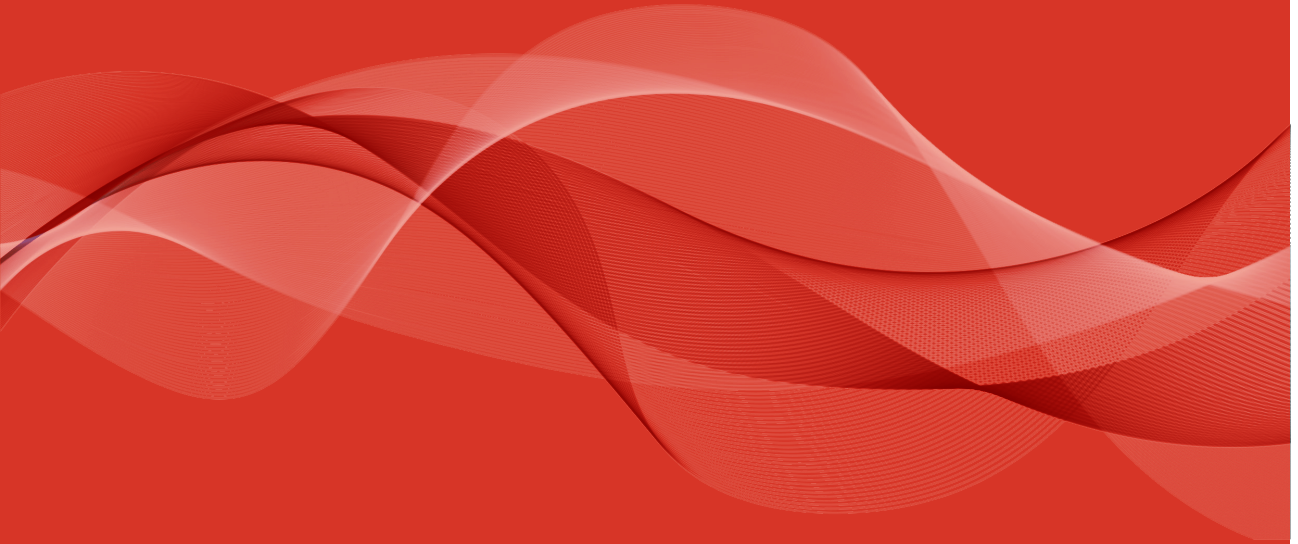
63 Bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170117-3.htm>

- 670 sayılı KHK’nın 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 375 sayılı KHK’nın Geçici 35 inci maddesinin (Ç) fıkrası kapsamında 4.679 adet kamu kurum ve kuruluşundan alınan 15.868 adet yazıya istinaden bu kurumların personel, eş ve çocuklarından oluşan 3.644.744 kişiye ilişkin Bank Asya hesap bilgisi taleplerinin karşılanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

BÖLÜM 6

KAPATILAN MEDYA KURULUŞLARI
(YAZILI, GÖRSEL VE İŞİTSEL
BASIN-YAYIN KURULUŞLARI)

6. KAPATILAN MEDYA KURULUŞLARI (YAZILI, GÖRSEL VE İŞİTSEL BASIN-YAYIN KURULUŞLARI)

24 ay süren OHAL döneminde toplam 201 medya, yayın ve dağıtım kuruluşu kapatılmıştır. Bunların sadece 25’i hakkındaki kapatma kararı kaldırılmıştır. **OHAL’in kaldırıldığı 18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla kapatılmış kuruluş sayısı 176’dır.**

Kanun Hükmünde Kararnamelerin ekli listelerinde adı olmayan ancak RTÜK tarafından lisansları iptal edilen medya kuruluşları (İMC TV, TV 10) OHAL İnceleme Komisyonuna başvuramadı.

Tablo 48: Medya Kuruluşlarına Uygulanan Tedbir Kararları (20 Temmuz 2016-18 Temmuz 2018)

OHAL Dönemi	Tarih	Karar tip/sayı	Kapatılan Kuruluş	Kapatma kararı kaldırılan kuruluş
1. dönem (21.07.2016-18.10.2016)	27.07.2016	KHK/668	131	
	3.08.2016	Komisyon K. 2016/1	1	
	15.08.2016	Komisyon K. 2016/2	1	
	5.09.2016	Komisyon K. 2016/3	1	
	5.09.2016	Komisyon K. 2016/4	1	
	27.09.2016	Komisyon K. 2016/5	20	
	17.10.2016	Komisyon K. 2016/6	1	
	17.10.2016	Komisyon K. 2016/7	1	
2. Dönem (19.10.2016-18.01.2017)	26.10.2016	Komisyon K. 2016/8	1	
	27.10.2016	Komisyon K. 2016/9		2
	28.10.2016	Komisyon K. 2016/10	1	
	29.10.2016	KHK/675	15	9
	4.11.2016	Komisyon K. 2016/11	1	
	21.11.2016	Komisyon K. 2016/12		1
	22.11.2016	KHK/677	9	
6.01.2017	KHK/679		11	
3. Dönem (19.01.2017-18.04.2017)	23.01.2017	KHK/683	2	
4. Dönem (19.04.2017-18.07.2017)	29.04.2017	KHK 689	2	
5. Dönem (19.07.2017-18.10.2017)	25.08.2017	KHK 693	3	1
	11.09.2017	Komisyon K. 2017/13	1	
6. Dönem (19.10.2017-18.01.2018)	24.12.2017	KHK 695	2	
	12.01.2018	KHK 697	2	
7. Dönem (19.01.2018-18.04.2018)			0	
8. Dönem (19.04.2018-18.07.2018)	8.07.2018	KHK 701	4	
		Toplam	200	24

Tablo 49: Kapatılan Görsel, İşitsel ve Yazılı Medya Kuruluşları Özet Tablosu

Kapatılan Kurumlar	Kapatma Kararlarının Verildiği KHK lar ve Komisyon Kararları									Kapatma kararı kaldırılanlar				Toplam (Açılan)	Kapatma kararı devam eden	
	668	675	677	683	689	693	695	697	Komisyon	Toplam (Kapatılan)	675	679	693			Komisyon
Haber Ajansı	3	2				1				6					0	6
Gazete	45	10	7		1	2	2			67	6	11			17	50
Dergi	15	3	1		1					20					0	20
Radyo	23		1					1	18	43	2		1	1	4	39
Televizyon	16			2				1	18	37	1			3	4	33
Yayınevi-Dağıtım	29	1								30					0	30
Toplam	131	16	9	2	2	3	2	2	36	203	9	11	1	4	25	178

(*) 670 Sayılı KHK'nın "Devir İşlemleri" başlıklı 5. Maddesinin 3. Fıkrası⁶⁴, kapatılan medya kuruluşlarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetlerinin de sonlandırılacağına ilişkin hüküm uyarınca 675 sayılı KHK ile kapatılan üç dergi'yi çıkaran Evrensel Basım: Doğa Basım Yayın Dağıtım Ticaret Ltd. Şti' ne el konulduğu için kapatılan yayınevi kapsamına eklenmiştir.

6.1. Kapatılan Haber Ajansları

668, 675 ve 693 sayılı KHKlar ile toplam 6 haber ajansı kapatıldı. Kapatma kararı kaldırılan haber ajansı olmadı.

Tablo 50: Kapatılan Haber Ajansları

Haber Ajansları	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)
1 Cihan Haber Ajansı	668	-
2 Muhabir Haber Ajansı	668	-
3 SEM Haber Ajansı	668	-
4 Dicle Haber Ajansı	675	-
5 Jin Haber Ajansı	675	-
6 Dihaber-Dicle Medya Haber Ajansı	693	-

6.2. Kapatılan Gazeteler

OHAL döneminde 668, 675, 677, 693 ve 695 sayılı KHK'lar ile 67 gazete için kapatma kararı verilmiştir. Kapatılan gazetelerin 17'si hakkında verilen kapatma kararları 675 ve 679 sayılı KHK'ler ile kaldırıldı. **18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla 50 gazetenin kapatma kararı devam etti.**

64 670 Nolu KHK, Madde 5(3): Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil kayıtları resen terkin edilir. Bunların devralınan varlıkları dışındaki varlıkları da Hazineye bedelsiz devredilmiş sayılır. Bu durumda şirketlere daha önce atanmış kayyımlar tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir veya bu şirketlere tasfiye memuru atanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve birinci fıkrada yer alan hususları bu şekilde devralınan varlıklar için de uygulamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir

Tablo 51: Kapatılan gazeteler

Gazeteler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)	Gazeteler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)
1 Adana Haber Gazetesi	668	-	35 Son Nokta Gazetesi	668	-
2 Adana Medya Gazetesi	668	-	36 Merkür Haber Gazetesi	668	-
3 Ajans 11 Gazetesi	668	-	37 Millet Gazetesi	668	-
4 Akdeniz Türk Gazetesi	668	-	38 Bugün Gazetesi	668	-
5 Antalya Gazetesi	668	-	39 Meydan Gazetesi	668	-
6 Banaz Postası Gazetesi	668	-	40 Özgür Düşünce Gazetesi	668	-
7 Batman Doğu Gazetesi	668	-	41 Taraf	668	-
8 Batman Gazetesi	668	679	42 Yarına Bakış	668	-
9 Bingöl Olay Gazetesi	668	675	43 Yeni Hayat	668	-
10 Bizim Kocaeli	668	-	44 Zaman Gazetesi	668	-
11 Demokrat Gebze Gazetesi	668	-	45 Today's Zaman	668	-
12 Ege'de Son Söz Gazetesi	668	675	46 Azadiya Welat Gazetesi	675	-
13 Ekonomi	668	-	47 Batman Çağdaş Gazetesi	675	679
14 Gediz Gazetesi	668	-	48 Cizre Postası Gazetesi	675	-
15 Haber Kütahya Gazetesi	668	-	49 Güney Express Gazetesi	675	-
16 Hakikat Gazetesi	668	675	50 İdil Haber Gazetesi	675	679
17 Hisar Gazetesi	668	679	51 Kızıltepe'nin Sesi Gazetesi	675	679
18 İrade Gazetesi	668	-	52 Özgür Gündem Gazetesi	675	-
19 İscehisar Durum Gazetesi	668	675	53 Prestij Haber Gazetesi	675	679
20 İskenderun Olay Gazetesi	668	-	54 Yüksekova Haber Gazetesi	675	-
21 Kocaeli Manşet	668	-	55 Urfanatik Gazetes	675	679
22 Kurtuluş Gazetesi	668	675	56 Akis Gazetesi	677	-
23 Lider Gazetesi	668	675	57 Dağyeli Gazetesi	677	-
24 Milas Feza Gazetesi	668	-	58 Express Gazetesi	677	-
25 Nazar	668	-	59 İpekyolu Gazetesi	677	-
26 Şuhut'un Sesi Gazetesi	668	679	60 Son Dakika Gazetesi	677	-
27 Turgutlu Havadis Gazetesi	668	-	61 Türkiye Manşet	677	-
28 Türkeli Gazetesi	668	679	62 Yedigün Gazetesi	677	-
29 Türkiye'de Yeni Yıldız Gazetesi	668	679	63 Van İpekyolu Haber gazetesi	689	-

Tablo 51 devam

Gazeteler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)	Gazeteler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)
30 Urfa Haber Ajansı Gazetesi	668	-	64 Gazete Şujin	693	-
31 Yeni Emek Gazetesi	668	-	65 Rojeva Medya Gazetesi	693	-
32 Yerel Bakış Gazetesi	668	-	66 Akdeniz Gazetesi	695	-
33 Zafer Gazetesi	668	679	67 Çınaraltı Gazetesi	695	-
34 Batman Postası Gazetesi	668	-	Toplam	50	17

6.3. Kapatılan Dergiler

OHAL döneminde 668, 67, 677 ve 689 sayılı KHKlar ile 18 dergi kapatıldı. Kapatma kararı kaldırılan dergi olmadı.

Tablo 52: Kapatılan dergiler

Dergiler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)	Dergiler	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)
1 Akademik Araştırmalar Dergisi	668	-	11 Sızıntı	668	-
2 Aksiyon, Asya Pasifik (PASİAD) Dergisi	668	-	12 Yağmur Dergisi	668	-
3 Bisiklet Çocuk Dergisi	668	-	13 Yeni Ümit	668	-
4 Diyalog Avrasya Dergisi	668	-	14 Zirve Dergisi	668	-
5 Ekolife Dergisi	668	-	15 Özgürlük Dünyası Dergisi	675	-
6 Ekoloji Dergisi	668	-	16 Tiroj Dergisi	675	-
7 Fountain Dergisi	668	-	17 Evrensel Kültür Dergisi	675	-
8 Gonca Dergisi	668	-	18 Haberexen Dergisi	677	-
9 Gül Yaprığı Dergisi	668	-	19 Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm İçin Yürüyüş Dergisi	689	-
10 Nokta	668	-			

6.4. Kapatılan Radyolar

OHAL döneminde 668, 677 ve 697 sayılı KHKlar ve Komisyon⁶⁵ kararlarıyla 43 radyonun kapatılmasına karar verilmiştir. Kapatılan radyoların sadece 4’ü için kapatma kararı kaldırılmıştır. **18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla 39 radyonun kapatma kararı devam etmektedir.**

Tablo 53: Kapatılan Radyolar

Radyolar	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)	Radyolar	KHK Sayı (Kapatma Kararı)	KHK Sayı (Kapatma Kararının Kaldırılması)
1 Aksaray Mavi Radyo	668		14 Radyo Bamteli	668	
2 Aktüel Radyo	668		15 Radyo Cihan (İstanbul)	668	
3 Berfin FM	668		16 Radyo Fıkıh	668	
4 Burç FM	668		17 Radyo Küre	668	
5 Cihan Radyo	668		18 Radyo Mehtap	668	
6 Dünya Radyo	668		19 Radyo Nur	668	
7 Esra Radyo	668		20 Radyo Şimşek	668	
8 Haber Radyo Ege	668		21 Samanyolu Haber Radyosu	668	
9 Herkül FM	668		22 Umut FM	668	675
10 Jest FM	668		23 Yağmur FM	668	675
11 Kanaltürk Radyo	668		24 Batman FM	677	
12 Radyo 59	668	693	25 Hatmar FM	697	
13 Radyo Aile Rehberi	668				

6.5. Kapatılan Yayinevi ve Dağıtım Şirketleri

OHAL döneminde 668, sayılı KHK ile 29 yayinevi kapatılmış, 675 sayılı KHK ile bir yayinevine el konulmuştur. Kapatılan yayinevi dağıtım kuruluşlarının hiç birisi hakkında kapatma kararı kaldırılmamıştır.

⁶⁵ 668 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2. maddesi 4. fıkrasında “Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine aidiyeti veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı olan ve ekli (2) ve (3) sayılı listelerde yer almayan özel radyo ve televizyon kuruluşları ile gazete ve dergiler, yayinevi ve dağıtım kanallarının, ilgili bakan tarafından oluşturulacak komisyonun teklifi üzerine ilgili Bakan Onayı ile kapatılacağı” hükmü yer aldı.

Tablo 54: Kapatılan Yayın ve dağıtım şirketleri

Yayın ve Dağıtım Kuruluşları			Yayın ve Dağıtım Kuruluşları		
1	Altın Burç Yayınları	668	16	Kuşak Yayınları	668
2	Burak Basın Yayın Dağıtım	668	17	Muştu Yayınları	668
3	Define Yayınları	668	18	Nil Yayınları	668
4	Dolunay Eğitim Yayın Dağıtım	668	19	Rehber Yayınları	668
5	Giresun Basın Yayın Dağıtım	668	20	Sürat Basım Yayın Reklamcılık Eğitim Araçları	668
6	Gonca Yayınları	668	21	Sütun Yayınları	668
7	Gülyurdu Yayınları	668	22	Şahdamar Yayınları	668
8	GYV Yayınları	668	23	Ufuk Basın Yayın Haber Ajans Pazarlama	668
9	Işık Akademi	668	24	Ufuk Yayınları	668
10	Işık Özel Eğitim Yayınları	668	25	Waşanxaneyaya Nil	668
11	Işık Yayınları	668	26	Yay Basın Dağıtım Pazarlama, Reklamcılık	668
12	İklim Basın Yayın Pazarlama	668	27	Yeni Akademi Yayınları	668
13	Kaydırak Yayınları	668	28	Yitik Hazine Yayınları,	668
14	Kaynak Yayınları	668	29	Zambak Basın Yayın Eğitim Turizm	668
15	Kervan Basın Yayıncılık	668	30	Evrensel Basım: Doğa Basım Yayın Dağıtım Ticaret Ltd. Şti' (el konuldu)	675

6.6. Kapatılan Televizyon Kanalları

OHAL döneminde 17 Televizyon kanalı KHK listelerine eklenerek kapatıldı (668 ve 697 sayılı KHKlar). Bunların biri için kapatma kararı yine 675 sayılı KHK ile kaldırıldı. 17 Televizyon kanalı ise oluşturulan Komisyon marifetiyle kapatıldı. **18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla 33 televizyonun kapatma kararı devam etti.**

Ayrıca Mednüçe Türkiye'nin resmi talebiyle Fransız uydu şirketi Eutelsat tarafından uydudan çıkarıldı.

Tablo 55: Kapatılan televizyonlar

1	Bariş TV	668		
2	Bugün TV	668		
3	Can Erzincan TV	668		
4	Dünya TV	668		
5	Hira TV	668		
6	Irmak TV	668		
7	Kanal 124	668		
8	Kanaltürk	668		
9	MC TV	668		
10	Mehtap TV	668		
11	Merkür TV	668		
12	Samanyolu Haber	668		
13	Samanyolu TV	668		
14	SRT TV	668	675	
15	Tuna Shopping TV	668		
16	Yumurcak TV	668		
17	Yek Televizyon	697		
18	İMC TV			Komisyon Kararı
19	Hayat'ın Sesi TV			Komisyon Kararı
20	Özgür Gün TV			Komisyon Kararı
21	Van TV			Komisyon Kararı
22	Van Genç TV			Komisyon Kararı
23	TV 10			Komisyon Kararı
24	Jiyan TV			Komisyon Kararı
25	Azadi TV			Komisyon Kararı
26	Denge TV			Komisyon Kararı
27	Mezopotamya TV			Komisyon Kararı
28	Birlik Medya TV			Komisyon Kararı
29	Zarok TV			Komisyon Kararı
				Komisyon kararı

6.7. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) Devredilen Medya Kuruluşları

27.07.2016 tarihinde yürürlüğe giren 668 sayılı KHK'nın "Kapatılan gazete ve dergiler, yayınevi ve dağıtım kanalları ile özel radyo ve televizyon kuruluşlarına ait olan taşınır ve her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazine'ye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır ..." hükmü ile 01.09.2016 tarihinde yürürlüğe giren 674 sayılı KHK'nın "... devralınan varlıkların satış ve tasfiyesini teminen Maliye Bakanlığınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmesi durumunda da uygulanır..." hükmü kapsamında kapatılan medya ve basın kuruluşlarının devralınan varlıklarının "İl KHK İşlemleri Bürolarının koordinatörlüğünde inceleme ve Değerleme Komisyonları ve TMSF temsilcileri tarafından belirlenmesi ve düzenlenecek tespit ve devir tutanakları ile satış ve tasfiyesini teminen TMSF'ye devredilmesi" öngörüldü.

Söz konusu medya ve basın kuruluşlarının 33 adedi televizyon, 39 adedi radyo, 72 adedi gazete-dergimatbaa ve 5 adedi ise haber ajansından oluşmaktadır. Bu kuruluşlardan 121 adedinde tespit çalışmaları yapılmış olup 28 adet yayın kuruluşunun değerlendirme ve tespit çalışmaları ise devam etmektedir. Değerleme işlemleri, SPK onaylı değerlendirme firmalarından hizmet alınarak gerçekleştirilmektedir. 09.02.2018 tarihi itibarıyla, devralınan varlıklardan 27,17 milyon TL 'lik satış yapılmıştır.

TMSF tarafından verilen bilgilere göre 9 Şubat 2018 tarihi itibarıyla kapatılan medya kuruluşlarından 121 adedinde tespit çalışmaları yapılmış, 28 adet yayın kuruluşunun değerlendirme ve tespit çalışmaları ise devam etmektedir. Devralınan varlıklardan 27,17 milyon TL ‘lik satış yapılmıştır.⁶⁶

Kapatılan Can Erzincan TV, Barış TV, Ört TV, Cuma Radyo, Herkül FM Radyo, Ört FM Radyo, Nazar Gazetesi, Yerel Bakış Gazetesi, Turgutlu Havadis Gazetesi’ne ait makine ve teçhizat ile demirbaşlar Mayıs Haziran 2017 döneminde satışa sunuldu.

Kapatılan İMC TV, TV 10, Jiyan TV, Azadi TV, Radyo Nur, Meydan, Yarına Bakış, Yeni Hayat, Kocaeli Manşet ve Demokrat Gebze Gazetesi ile Dost Ajans’ın satış işlemleri Eylül-Ekim 2017 döneminde gerçekleştirildi. Jin Haber Ajansı, Azadiya Welat Gazetesi, Patnos FM, Bugün TV Ankara Şubesi ve Cihan Haber Ajansı’nın makine, teçhizat ve demirbaşları teklif alma yöntemiyle Mart 2018 döneminde satışa sunuldu.

Kanun Hükmünde Kararnamelerin ekli listelerinde adı olmayan ancak RTÜK tarafından lisansları iptal edilen medya kuruluşları (İMC TV, TV 10) OHAL İnceleme Komisyonuna başvuramadı.

TMSF’nin 2018 yılı raporunda şu bilgilere yer verilmiştir⁶⁷:

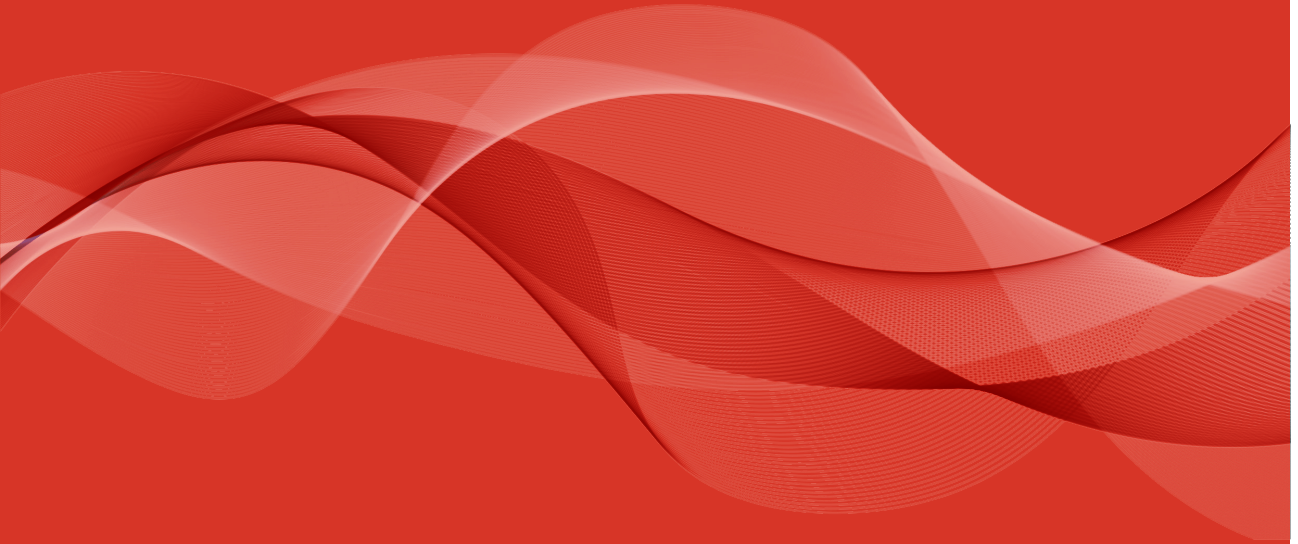
“KHK’larla kapatılan kuruluşlardan bu süreçte 107 adet basın yayın kuruluşu ve diğer kapsamda yer alan 2 adet kuruluşun varlıkları ile 758 adet radyo ve Tv vericisinin satışı gerçekleşmiştir. Satışa konu varlıklara ilişkin ihale bedelleri toplamı 38,2 milyon TL olup tahsil edilen toplam tutar yaklaşık 37,9 milyon TL’dir. Kalan yaklaşık 239,6 bin TL’nin ise yapılan protokol gereği taksitler halinde tahsilatı yapılmaktadır. Diğer taraftan yapılan tahsilatlara ilişkin faiz ve diğer gelirler toplamı yaklaşık 8,5 milyon TL’dir. Ayrıca satış iptalleri nedeniyle ödenen faiz giderleri toplamı 63,3 bin TL, tüm giderler toplamı 13,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 236 bin TL’nin T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı’na aktarımı yapılmıştır.”

66 Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Üç Aylık Faaliyet Raporu, Ekim-Aralık 2017, sayfa. 28-29. <http://www.tmsf.org.tr/Aspx/kk/ashx/file.ashx?type=1&uploadId=1197>

67 Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, 2018 Yılı Faaliyet Raporu, sh. 60-61 bkz. <http://www.tmsf.org.tr/>

BÖLÜM 7

KAPATILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE
SENDİKALAR

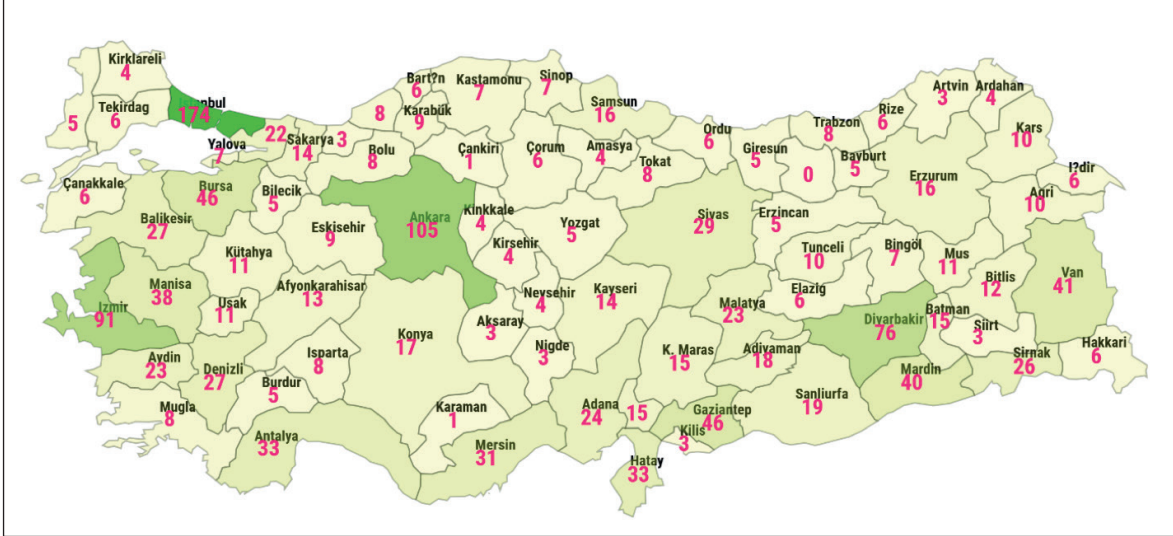

7. KAPATILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE SENDİKALAR

7.1. Kapatılan Dernekler

İki yıllık Olağanüstü Hal döneminde 667, 677, 679, 689 ve 695 sayılı KHK’lar ile kapatılan dernek sayısı 1607’ye ulaşmış, yapılan itirazların sonucunda 183 Dernek için kapatma kararı kaldırılmıştır. 18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla **kapalı dernek sayısı 1424’dür**.

Kapatılan derneklerin mal varlıklarına el konuldu. Bu dernekler arasında ülke genelinde faaliyette bulunan onlarca yerel insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları örgütlerinin yanı sıra kültürel miras, yoksullukla mücadele ve hukuk alanında çalışan kuruluşlar da yer aldı.

KHK’lar kapsamında üyeleri işkence ve diğer kötü muamele mağdurlarını temsil eden Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Özgürlükçü Hukukçular Derneği (ÖHD) ile birlikte güneydoğuda sokağa çıkma yasaklarından etkilenen insanları temsil eden Mezopotamya Hukukçular Derneği yer alırken ev içi şiddete uğrayan kadınlara hizmet sağlayan Van Kadın Derneği (VAKAD), insan hakları alanında çalışan İnsan Hakları Araştırmaları Derneği (İHAD), çocuk hakları alanında çalışmalar yürüten Gündem Çocuk Derneği yer aldı.

İLLER	Kapatma Kararı Verilen Dernekler								Kapatma Kararı Kaldırılan Dernekler					
	KHK NO: 667	KHK NO: 677	KHK NO: 679	KHK NO: 689	KHK NO: 693	KHK NO: 695	KHK NO: 701	Toplam	KHK No 677	KHK No 679	KHK No 689	KHK No 692	Toplam	KAPALI KALAN DERNEKLER Toplam
Adana	16	7	2					25	1				1	24
Adıyaman	11	6					1	18					0	18
Afyonkarahisar	12	1						13					0	13
Ağrı	3	6	1					10					0	10
Amasya	4							4					0	4
Ankara	80	17	21	5			3	126	17	4			21	105

İLLER	Kapatma Kararı Verilen Dernekler								Kapatma Kararı Kaldırılan Dernekler					
	KHK NO: 667	KHK NO: 677	KHK NO: 679	KHK NO: 689	KHK NO: 693	KHK NO: 695	KHK NO: 701	Toplam	KHK No 677	KHK No 679	KHK No 689	KHK No 692	Toplam	KAPALI KALAN DERNEKLER Toplam
Antalya	24	8		3	2			37	4				4	33
Artvin	1	2						3					0	3
Aydın	30							30	7				7	23
Batman					1			1					0	1
Balıkesir	26	1						27					0	27
Bilecik	4	1						5					0	5
Bingöl	4	3						7					0	7
Bitlis	9	3						12					0	12
Bolu	9	1	1					11	3				3	8
Burdur	5	3						8	3				3	5
Bursa	36	10						46					0	46
Çanakkale	4	4						8	2				2	6
Çankırı	1							1					0	1
Çorum	4	2						6					0	6
Denizli	23	9		1				33	6				6	27
Diyarbakır	33	47	5	2				87	11				11	76
Edirne	2	3						5					0	5
Elazığ	10							10	4				4	6
Erzincan	3	2						5					0	5
Erzurum	18							18	2				2	16
Eskişehir	10	3						13	4				4	9
Gaziantep	34	8	7			1	1	51	5				5	46
Giresun	5							5					0	5
Gümüşhane								0					0	0
Hakkâri	4	2						6					0	6
Hatay	32	5	2					39	6				6	33
Isparta	5	3						8					0	8
İçel (Mersin)	24	9						33	1		1		2	31
İstanbul	172	28	6	1				207	29	2		1	32	175
İzmir	61	27	9			2		99	7	1			8	91
Kars	8	4						12	2				2	10
Kastamonu	6	3						9	2				2	7
Kayseri	7	8	1					16	2				2	14
Kırklareli	4							4					0	4
Kırşehir	3	1						4					0	4

İLLER	Kapatma Kararı Verilen Dernekler								Kapatma Kararı Kaldırılan Dernekler					
	KHK NO: 667	KHK NO: 677	KHK NO: 679	KHK NO: 689	KHK NO: 693	KHK NO: 695	KHK NO: 701	Toplam	KHK No 677	KHK No 679	KHK No 689	KHK No 692	Toplam	KAPALI KALAN DERNEKLER Toplam
Kocaeli	14	3	4				1	22					0	22
Konya	37	5						42	25				25	17
Kütahya	13							13	2				2	11
Malatya	28	3	1				1	33	6	3			9	24
Manisa	21	19	1					41	3				3	38
Kahramanmaraş	11	6				1	2	20	5				5	15
Mardin	35	6	4					45	5				5	40
Muğla	5	3						8					0	8
Muş	6	5	1					12	1				1	11
Nevşehir	1	1		1		1		4					0	4
Niğde	1	2						3					0	3
Ordu	5	1						6					0	6
Rize	6		1					7	1				1	6
Sakarya	10	4						14					0	14
Samsun	12	4					1	17	1				1	16
Siirt	13	7						20	1				1	19
Sinop	3							3					0	3
Sivas	7							7					0	7
Tekirdağ	5	2						7	1				1	6
Tokat	4	4						8					0	8
Trabzon	7	1						8					0	8
Tunceli	3	2	5					10					0	10
Şanlıurfa	21	4					1	26					0	26
Uşak	10	2						12	1				1	11
Van	14	27						41					0	41
Yozgat	3	2						5					0	5
Zonguldak	8							8					0	8
Aksaray	3							3					0	3
Bayburt	5							5					0	5
Karaman	1							1					0	1
Kırıkkale	4							4	1				1	3
Batman	11	4						15	1				1	14
Şırnak	12	9	9					30	1				1	29
Bartın	4	2						6					0	6
Ardahan	3	1						4					0	4

İLLER	Kapatma Kararı Verilen Dernekler								Kapatma Kararı Kaldırılan Dernekler				KAPALI KALAN DERNEKLER Toplam	
	KHK NO: 667	KHK NO: 677	KHK NO: 679	KHK NO: 689	KHK NO: 693	KHK NO: 695	KHK NO: 701	Toplam	KHK No 677	KHK No 679	KHK No 689	KHK No 692		Toplam
İğdır	4	1		1				6					0	6
Yalova	3	3	1					7					0	7
Karabük	5	2				2		9					0	9
Kilis	1	1	1				1	4					0	4
Osmaniye	15	2						17	2				2	15
Düzce	4							4	1				1	3
Toplam	1125	375	83	14	3	7	12	1619	175	7	5	1	188	1431

7.2. Kapatılan Vakıflar

Vakıflara yönelik kapatma kararları OHAL kararnameleri ve Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Komisyon tarafından yapılmıştır. 667, 689 ve 695 sayılı OHAL kararnameleri ve Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) Komisyonu marifetiyle 168 Vakıf kapatıldı. Kapatılan vakıflardan 23’ü hakkındaki kapatma kararı kaldırıldı. **18 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla kapatılmış ve mal varlıklarına el konulmuş Vakıf sayısı 145’dir.** (bkz. Tablo

Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 2017 yılı faaliyet raporunda⁶⁸ yer alan bilgilere göre kapatılan vakıflara ait her türlü mal varlığı ve alacakları Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından devralındı⁶⁹.

Kapatılarak malvarlıkları Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıfların alacak ve borçlarına ilişkin yürütülen iş ve işlemlerinin 670 Karar sayılı KHK’nın 5. maddesinde belirtilen hükümler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 56: Kapatma kararı devam eden vakıflar⁷⁰

	VGM	İL
Çukurova eğitim ve kültür vakfı	667	ADANA
Adıyaman kültür ve eğitim vakfı (akev)	667	ADİYAMAN
Fatih eğitim ve kültür vakfı	667	ADİYAMAN
Afyon ili imam hatip okulu ve diyanet tesisleri vakfı	667	AFYONKARAHİSAR
Osmanbey eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	AFYONKARAHİSAR
Türkiye eğitim ve kültür vakfı	689	AKSARAY
Amasya kılıçarslan eğitim vakfı (akev)	667	AMASYA

68 <https://www.vgm.gov.tr/Documents/2017%20YILI%20%20C4%BODARE%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU.pdf>

69 Başbakan Yardımcılığının 25/07/2016 tarihli ve 10449 sayılı oluru ile uygun görülen “667 sayılı KHK Gereği Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılacak iş ve işlemlere ilişkin Usul ve Esaslar”

70 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün web sitesi; www.vgm.gov.tr

Tablo 56 devam

	VGM	İL
Ankara hizmet ilim sağlık eğitim araştırma kalkınma ve dayanışma vakfı	667	ANKARA
Hacı beктаşı veli kültür eğitim sağlık ve araştırma vakfı	667	ANKARA
Koza-ipek eğitim sağlık hizmet yardım vakfı	667	ANKARA
Memurlar vakfı (meva)	667	ANKARA
Turgut özal düşünce ve hamle vakfı	667	ANKARA
Yıldız yasemin sonel sağlık eğitim ve kültür vakfı	667	ANKARA
Zafer eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	ANKARA
Türkiye teknik elemanlar vakfı (tütev)	VGM	ANKARA
Şenkaya eğitim kültür ve sağlık vakfı	VGM	ANKARA
Tacettin eğitim ve kültür vakfı	VGM	ANKARA
Çankaya eğitim kültür ve araştırma vakfı	689	ANKARA
Göğüs hastalıkları ve astım vakfı (göhas)	689	ANKARA
Uluslararası hukuk ve adalet vakfı	695	ANKARA
Alaaddin keykubat eğitim ve kültür vakfı	667	ANTALYA
Antalya rasanet gençlik vakfı	667	ANTALYA
Hasan-fatma şahin eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	ANTALYA
Gökkuşığı kemer eğitim sağlık spor ve çevre vakfı	VGM	ANTALYA
Aydın hayırlar vakfı	667	AYDIN
Türk eğitim sağlık ve çevre vakfı	695	AYDIN
Edremit hayır işleri hizmet vakfı	667	BALIKESİR
Zağnos kültür ve eğitim vakfı	667	BALIKESİR
Selahaddin eyyubi eğitim ve kültür vakfı	VGM	BATMAN
Bayburt nil eğitim ve kültür vakfı	667	BAYBURT
Zafer eğitim ve kültür vakfı	667	BİLECİK
Yıldırım eğitim vakfı	667	BİNGÖL
Dideban orta ve yüksek eğitim vakfı	VGM	BİTLİS
Sultan süleyman kültür ve eğitim vakfı	667	BURDUR
Hatuniye kültür ve eğitim vakfı	667	BURSA
Uludağ kültür ve eğitim vakfı	667	BURSA
Üftade kültür ve eğitim vakfı	667	BURSA
Çanakkale eğitim gönüllüleri vakfı	VGM	ÇANAKKALE
Gazi karatekin eğitim kültür sağlık ve araştırma vakfı	689	ÇANKIRI
Derya eğitim ve kültür vakfı	667	ÇORUM
Işık eğitim ve sağlık hizmetleri vakfı	VGM	DENİZLİ
Halidiye eğitim vakfı	667	DİYARBAKIR
İhtiyat eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	DİYARBAKIR
Dicle üniversitesi kalkındırma vakfı (dükav)	VGM	DİYARBAKIR
Dicle üniversitesi kardiyoloji vakfı	VGM	DİYARBAKIR
Dicle üniversitesi tıp fakültesi vakfı	VGM	DİYARBAKIR
Trakya şükrüpaşa eğitim ve kültür vakfı	667	EDİRNE
Elazığ balıkgazi orta ve yüksek eğitim vakfı	667	ELAZIĞ
Osman fevzi efendi eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	ERZİNCAN
Danışmend eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	ERZURUM

Tablo 56 devam

	VGM	İL
Ramiz eğitim sağlık ve kültür vakfı	667	ERZURUM
Eskişehir eğitim ve kültür vakfı	667	ESKİŞEHİR
Eskişehir öğretim ve eğitim vakfı	667	ESKİŞEHİR
İpek kültür ve eğitim vakfı (ipekev)	667	GAZİANTEP
Zeynel abidin polattaş eğitim sağlık ve islami hizmetler vakfı	667	GAZİANTEP
Seyyid vakkas eğitim vakfı	VGM	GİRESUN
Körfez kültür ve eğitim vakfı	667	HATAY
Bilim ve eğitim vakfı	VGM	HATAY
Dünya eğitim sağlık ve kültür araştırmaları vakfı	667	İSTANBUL
Feza vakfı	667	İSTANBUL
Gazeteciler ve yazarlar vakfı	667	İSTANBUL
Kaynak vakfı	667	İSTANBUL
Marmara eğitim ve kültür vakfı	667	İSTANBUL
Merve eğitim ve kültür vakfı	667	İSTANBUL
Sistem eğitim ve kültür vakfı	667	İSTANBUL
Türk rus kültür vakfı	667	İSTANBUL
Türkiye sağlık ve tedavi vakfı	667	İSTANBUL
Türkiye yüksek tahsil gençliği öğrenim ve ihtisas vakfı	667	İSTANBUL
Yıldıztepe camii düşünsel ilim ve sağlık vakfı	667	İSTANBUL
Çatalca erguvan eğitim ve kültür vakfı	VGM	İSTANBUL
Gülen eğitim araştırma kültür ve sosyal yardımlaşma vakfı (gav)	VGM	İSTANBUL
Yedi renk sanat vakfı	VGM	İSTANBUL
Akademik araştırmalar ve internet vakfı	689	İSTANBUL
Anadolu eğitim vakfı	689	İSTANBUL
Başak eğitim vakfı	689	İSTANBUL
Faruki ilim ve kültür vakfı	689	İSTANBUL
Fatimatü’z-zehra eğitim kültür sağlık ve araştırma vakfı	689	İSTANBUL
Ferah eğitim ve kültür vakfı	689	İSTANBUL
Halil ibrahim alkoç vakfı	689	İSTANBUL
Mehmet nizamettin altınay eğitim ve kültür vakfı	689	İSTANBUL
Sema eğitim kültür ve yardımlaşma vakfı	689	İSTANBUL
Akyaka orta ve yüksek eğitim vakfı	667	İZMİR
Akyazılı orta ve yüksek eğitim vakfı	667	İZMİR
Doğanata eğitim ve kültür vakfı (dekva)	667	İZMİR
Raif cilasun eğitim ve kültür vakfı	667	İZMİR
Sipahi eğitim sağlık ve spor vakfı	667	İZMİR
Türkiye öğretmenler vakfı (t.ö.v.)	667	İZMİR
Türkiye tabibler vakfı (tü-tav)	667	İZMİR
Balım sultan kültür ve hizmet vakfı	VGM	İZMİR
Çevre koruma ve araştırma vakfı (çev-kor)	VGM	İZMİR
Hancıoğlu eğitim ve kültür vakfı	VGM	İZMİR
İstihkamtepe öğretim külliyesi vakfı	VGM	İZMİR
Kerrariye kültür eğitim sağlık ve araştırma vakfı	VGM	İZMİR

Tablo 56 devam

	VGM	İL
Mehmet mumcu eğitim sağlık ve kültür vakfı	VGM	İZMİR
Muzaffer tuzcuoğlu eğitim ve kültür vakfı	VGM	İZMİR
Tuzcuoğlu vakfı	VGM	İZMİR
Yeni oluşum vakfı	VGM	İZMİR
Burhanettin hayra hizmet vakfı	695	İZMİR
Hacı paşalar eğitim ve kültür vakfı	695	İZMİR
Yusuf cevaz başçı eğitim ve kültür vakfı	695	İZMİR
Kahramanmaraş meram eğitim ve kültür vakfı	667	KAHRAMANMARAŞ
Kahramanmaraş necip fazıl kültür ve eğitim vakfı	667	KAHRAMANMARAŞ
İmaret eğitim ve kültür vakfı	689	KARAMAN
Pamukçu eğitim vakfı	667	KASTAMONU
Boydak eğitim ve kültür vakfı	667	KAYSERİ
Burç eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	KAYSERİ
Kayseri kılıçaslan eğitim vakfı	667	KAYSERİ
Hes kültür yardım ve dayanışma vakfı	VGM	KAYSERİ
Zafer vakfı	VGM	KIRIKKALE
Hızırbey eğitim ve kültür vakfı	667	KIRKLARELİ
Tuba eğitim kültür ve sağlık vakfı	689	KIRŞEHİR
Gölcük ışık eğitim vakfı	VGM	KOCAELİ
Hadimi eğitim ve kültür vakfı	695	KOCAELİ
Büyükkoyuncu hizmet vakfı	667	KONYA
Gevher sultan eğitim araştırma kültür ve sağlık vakfı	667	KONYA
Sayar kültür ve eğitim vakfı	667	KONYA
Türk illeri eğitim ve kültür vakfı	667	KONYA
Kütahya kültür ve eğitim vakfı	667	KÜTAHYA
Battalgazi eğitim vakfı	667	MALATYA
Malatya eğitim kültür sanat ve sağlık vakfı	667	MALATYA
Saadet eğitim vakfı	667	MALATYA
Feza eğitim ve kültür vakfı	VGM	MANİSA
Halil ve mehmet örnek eğitim ve kültür vakfı	VGM	MANİSA
Mehmet hulusi haraçcioğlu sağlık ve eğitim vakfı	VGM	MANİSA
Turgutlu eğitim vakfı	695	MANİSA
Başarı eğitim ve kültür vakfı	667	MARDİN
Akdeniz orta ve yüksek eğitim vakfı	667	MERSİN
Anamur selçuklu kültür eğitim vakfı	VGM	MERSİN
Nevşehir zafer eğitim ve kültür vakfı	VGM	NEVŞEHİR
Ordu eğitim kültür ve yardımlaşma vakfı	VGM	ORDU
Hira eğitim ve kültür vakfı	689	RİZE
Başarı eğitim kültür ve sağlık vakfı	667	SAMSUN
Karadeniz müderrisoğlu eğitim vakfı	667	SAMSUN
Tanrıverdi eğitim kültür ve yardımlaşma vakfı	667	SAMSUN
Baran sağlık ve eğitim vakfı (baransev)	667	ŞANLIURFA
Özyurt eğitim ve kültür vakfı (özev)	667	ŞANLIURFA
İbrahim hakkı eğitim ve kültür vakfı	667	SIİRT

Tablo 56 devam

	VGM	İL
Sivas İKbal eğitim kültür sağlık yardımlaşma ve dayanışma vakfı	689	SİVAS
Tekirdağ kültür kalkınma ve tanıtma vakfı	VGM	TEKİRDAĞ
Tokat eğitim vakfı	667	TOKAT
Şehzade selim orta yüksek eğitim ve kültür vakfı	667	TRABZON
Nil ilim ve hizmet vakfı	667	UŞAK
Serhat eğitim vakfı (sev)	667	VAN
Yalova eğitim kültür ve çevre vakfı	667	YALOVA
Yozgat eğitim vakfı	VGM	YOZGAT

7.3. Kapatılan Sendikalar

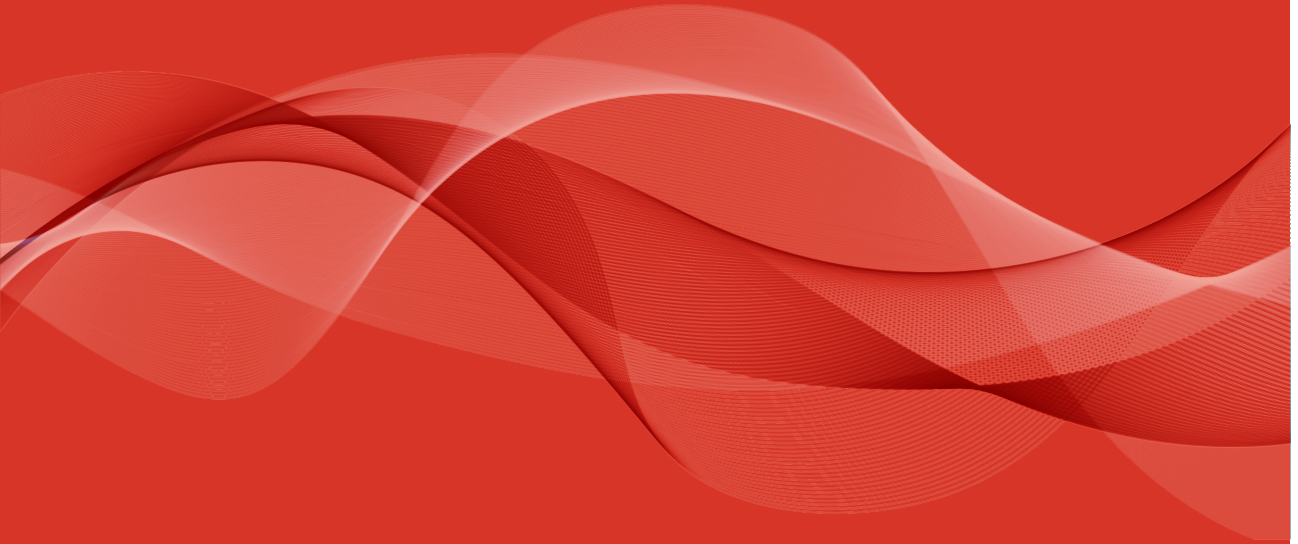
667 sayılı OHAL KHK’sı ile kapatılan kurumlar arasına sendikalar da dahil edildi. İki konfederasyona bağlı toplam 19 sendika kapatıldı.

Tablo 57: Kapatılan sendikalar

Konfederasyonlar	Sendikalar	Kapatma Kararı OHAL kararnamesi
ÇİHAN SEN KONFEDERASYONUNA BAĞLI SENDİKALAR Kuruluş: 21 Şubat 2014 4 Temmuz 2016 tarihi itibarıyla üye sayısı: 22.104 (https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/74946)	Ufuk Büro-Sen	667
	Aktif Eğitim-Sen	667
	Ufuk Sağlık-Sen	667
	Ufuk Yerel-Sen	667
	Ufuk Haber-Sen	667
	Ufuk Kültür-Sen	667
	Ufuk Bayındır-Sen	667
	Ufuk Ulaştırma-Sen	667
	Ufuk Tarım Orman-Sen	667
	Ufuk Enerji-Sen	667
AKSİYON İŞ KONFEDERASYONUNA BAĞLI SENDİKALAR Kuruluş: 21 Mayıs 2014 2016 yılı üye sayısı: 26.089 (https://www.csgeb.gov.tr/media/3095/2016_02.pdf)	Pak Gıda İş	667
	Pak Maden İş	667
	Pak Eğitim İş	667
	Pak Toprak İş	667
	Pak Metal İş	667
	Pak Enerji İş	667
	Pak Taşıma İş	667
	Pak Deniz İş	667
	Pak Finans İş	667

BÖLÜM 8

KAYYUM ATANAN BELEDİYELER

8. YEREL YÖNETİMLERE YÖNELİK TEDBİRLER

Belediye Kanunu’nda 1 Eylül 2016 tarihinde yayınlanan 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bir değişiklik yapılarak, Belediyelere kayyum atanması olanaklı hale getirildi. Yerel seçimlerle işbaşına gelmiş olan belediye başkanları görevden alındı. Demokratik Bölgeler Partisine bağlı belediyelerin yönetim organları merkezi idarenin yerel temsilcilerine devredildi.

8.1. Kalıcı Mevzuat değişikliği

1 Eylül 2016 tarihinde yayınlanan 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 38. Maddesinde⁷¹ 5393 sayılı Belediye Kanununun 45. Maddesine yapılan bir ekleme ile, seçilmiş belediye başkanlarının “terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçuyla” görevden uzaklaştırılmasının yolu açıldı.

Her Ne kadar Kanununun 46. Maddesi⁷², belediye başkanlığının boşalması durumunda seçim yapılmasını öngörmüş olsa da, Olağanüstü Hal döneminde, 46. Maddede İçişleri Bakanlığına verilen “seçim yapılana kadar görevlendirme yapma yetkisi aşıldı.

5393 Sayılı Belediye Kanunu

Belediye başkanlığının boşalması hâlinde yapılacak işlemler

Madde 45- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak;

- Belediye başkanlığının boşalması veya seçim dönemini aşacak biçimde kamu hizmetinden yasaklanma cezasının verilmiş olması durumunda bir başkan,
- Başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak biçimde kamu hizmetinden yasaklama cezası alması durumunda bir başkan vekili, seçer.

674 sayılı KHK ile getirilen değişiklik (Ek fıkra: 15/8/2016-KHK-674/38 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/34 md.)

“Ancak, belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyeliğinin sona ermesi hallerinde 46 ncı maddedeki makamlarca belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesi görevlendirilir. Görevlendirilecek kişinin seçilme yeterliğine sahip olması şarttır. Görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan belediye meclisi üyesinin istifa etmesi halinde de bu fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde bütçe ve muhasebe iş ve işlemleri valilik onayı ile defterdarlığa veya mal müdürlüğüne gördürülebilir. Bu belediyelerde belediye meclisi, başkanın çağrısı olmadıkça toplanamaz. Meclisin, encümenin ve komisyonların görev ve yetkileri 31 inci maddede belirtilen encümen üyeleri tarafından yürütülür.”

71 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 1 Eylül 2016, Resmi Gazetede No. 29818 (2. Mükerrer)

72 Belediye Kanunu - Madde 46- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır

674 Sayılı OHAL Kararnamesinin 39. Maddesi ile Belediye Kanunu’na eklenen geçici 9. Madde ile 45.maddenin birinci fıkrasının (b) bendi, hakkında terörle mücadele yasası temelinde soruşturma ve kovuşturma açılmış belediye başkanları, başkan vekili ve meclis üyeleri bakımından geçersiz kılınmış ve İçişleri Bakanı ve valilerin (b) bendini gözetmeksizin görevlendirme yapma yetkisi güçlendirilmiştir.

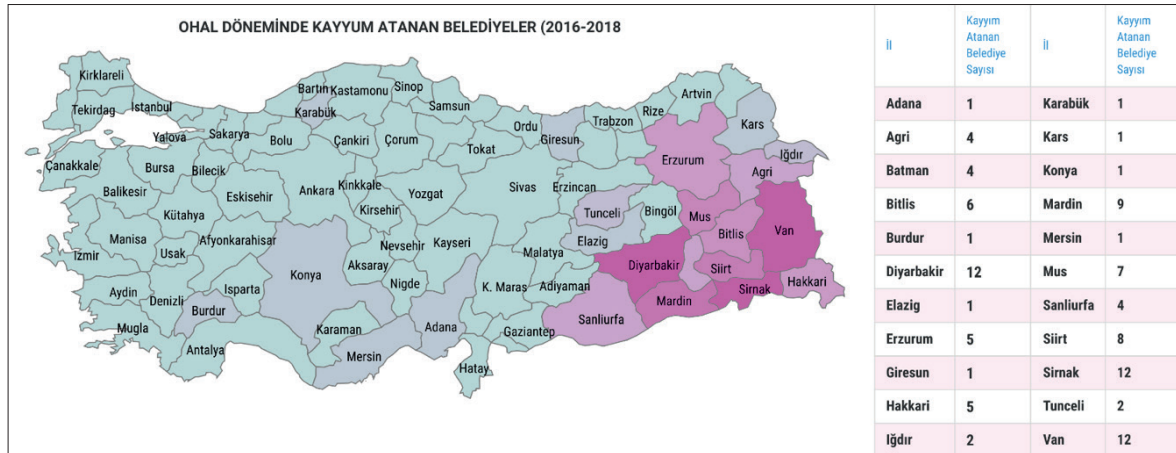
Geçici Madde 9- (Ek: 15/8/2016-KHK-674/40 md.; Aynen Kabul: 10/11/2016-6758/36 md.)

“GEÇİCİ MADDE 9- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları kapsamında haklarında yürütülen soruşturma veya kovuşturma nedeniyle görevden uzaklaştırılan belediye başkanı, başkan vekili ve meclis üyelerinin yerine 45 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre işlem yapılmış olsa bile onbeş gün içerisinde 46 ncı maddedeki yetkili makamlarca 45 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen usule göre görevlendirme yapılır.”

8.2. Kayyum Uygulamaları

OHAL döneminde 100 Belediyeye kayyum atandı. Kayyum atanan belediyelerin başkanları gözaltına alındı, pek çoğu tutuklandı.

Siyasi Parti	Kayyum atanan belediye sayısı
Adalet ve Kalkınma Partisi	5
Milliyetçi Hareket Partisi	1
Demokratik Bölgeler Partisi	94
Toplam	100

Tablo 58: Kayyum atanan belediyeler

İL	BELEDİYE	Siyasi Parti	Kayyum	Kayyum atanma tarihi	
1	Adana	Pozantı	MHP	MHP'li Belediye Meclis	11.09.2016
2	Ağrı	Diyadin	DBP	Kaymakam	11.09.2016
3	Ağrı	Doğu Beyazıt	DBP	Kaymakam	24.01.2017
4	Ağrı	Merkez	DBP	Vali	1.03.2017
5	Ağrı	Tutak	DBP	Kaymakam	11.01.2017

Tablo 58 devam

İL	BELEDİYE	Siyasi Parti	Kayyum	Kayyum atanma tarihi	
6	Batman	Beşiri	DBP	Kaymakam	11.09.2016
7	Batman	Gercüş	DBP	Kaymakam	11.09.2016
8	Batman	İkiköprü	DBP	Kaymakam	11.09.2016
9	Batman	Merkez	DBP	Vali Yardımcısı	11.09.2016
10	Bitlis	Güroymak	DBP	Kaymakam	28.11.2016
11	Bitlis	Hizan	DBP	Kaymakam	23.12.2016
12	Bitlis	Merkez	DBP	Vali	27.11.2016
13	Bitlis	Mutki	DBP	Kaymakam	23.12.2016
14	Bitlis	Ovakışla	DBP	Kaymakam	3.11.2016
15	Bitlis	Yolalan	DBP	Kaymakam	23.12.2016
16	Burdur	Bucak	AKP	Kaymakam	21.11.2016
17	Diyarbakır	Bismil	DBP	Kaymakam	4.02.2017
18	Diyarbakır	Büyükşehir	DBP	Etimesgut (Ankara)	1.11.2016
19	Diyarbakır	Dicle	DBP	Kaymakam	13.02.2017
20	Diyarbakır	Eğil	DBP	Kaymakam	8.03.2017
21	Diyarbakır	Hani	DBP	Kaymakam	5.10.2016
22	Diyarbakır	Kayapınar	DBP	Kaymakam	8.12.2016
23	Diyarbakır	Kocaköy	DBP	Kaymakam	7.02.2017
24	Diyarbakır	Kulp	DBP	Kaymakam	23.01.2017
25	Diyarbakır	Lice	DBP	Kaymakam	20.09.2016
26	Diyarbakır	Silvan	DBP	Kaymakam	11.09.2016
27	Diyarbakır	Sur	DBP	Kaymakam	11.09.2016
28	Diyarbakır	Yenişehir	DBP	Kaymakam	8.12.2016
29	Elazığ	Karakoçan	DBP	Kaymakam	31.01.2017
30	Erzurum	Aşkale	AKP	AKP'li Belediye Başkan	11.09.2016
31	Erzurum	Hınıs	DBP	Kaymakam	11.09.2016
32	Erzurum	Karaçoban	DBP	Kaymakam	28.12.2016
33	Erzurum	Karayazı	DBP	Kaymakam	6.12.2016
34	Erzurum	Tekman	DBP	Kaymakam	6.01.2017
35	Giresun	Çamoluk	AKP	AKP'li Belediye Meclis	11.09.2016
36	Hakkari	Çukurca	DBP	Kaymakam	7.12.2016
37	Hakkari	Merkez	DBP	Vali Yardımcısı	11.09.2016
38	Hakkari	Yüksekova	DBP	Kaymakam	12.12.2016
39	Hakkari	Şemdinli	DBP	Kaymakam	12.12.2016
40	Hakkari	Esendere	DBP	Kaymakam	12.12.2016
41	Iğdır	Hoşhaber	DBP	Vali Yardımcısı	11.09.2016
42	Iğdır	Tuzluca	DBP	Kaymakam	11.09.2016
43	Kars	Digor	DBP	Kaymakam	9.02.2017

Tablo 58 devam

İL	BELEDİYE	Siyasi Parti	Kayyum	Kayyum atanma tarihi	
44	Konya	Ilgın	AKP	AKP’li Belediye Meclis	11.09.2016
45	Karabük	Safranbolu	AKP	Kaymakam	23.06.2017
46	Mardin	Artuklu	DBP	Kaymakam	13.12.2016
47	Mardin	Büyükşehir	DBP	Vali	17.11.2016
48	Mardin	Dargeçit	DBP	Kaymakam	11.09.2016
49	Mardin	Derik	DBP	Kaymakam	11.09.2016
50	Mardin	Kızıltepe	DBP	Kaymakam	6.12.2016
51	Mardin	Mazıdağı	DBP	Kaymakam	11.09.2016
52	Mardin	Nusaybin	DBP	Kaymakam	11.09.2016
53	Mardin	Ömerli	DBP	Kaymakam	6.01.2017
54	Mardin	Savur	DBP	Kaymakam	1.03.2017
55	Mersin	Akdeniz	DBP	Kaymakam	18.12.2016
56	Muş	Bulanık	DBP	Kaymakam	11.09.2016
57	Muş	Bulanık/ Rüstemgedik Belgesi	DBP	Kaymakam	15.04.2017
58	Muş	Malazgirt	DBP	Kaymakam	2.12.2016
59	Muş	Malazgirt/ Konakkuran	DBP	Kaymakam	10.05.2017
60	Muş	Varto	DBP	Kaymakam	11.11.2016
61	Muş	Erentepe	DBP	Kaymakam	13.06.2017
62	Muş	Uzgörür Beldesi	DBP	Kaymakam	13.06.2017
63	Siirt	Baykan	DBP	Kaymakam	20.12.2016
64	Siirt	Baykan/Atabağ	DBP	Kaymakam	18.03.2017
65	Siirt	Beğendik	DBP	Kaymakam	30.03.2017
66	Siirt	Eruh	DBP	Kaymakam	11.09.2016
67	Siirt	Gökçebağ	DBP	Kaymakam	6.02.2017
68	Siirt	Merkez	DBP	Vali Yardımcısı	17.12.2016
69	Siirt	Veysel Karani	DBP	Kaymakam	23.12.2016
70	Siirt	Kayabağlar Beldesi	DBP	Kaymakam	12.04.2017
71	Şırnak	Balveren	DBP	Kaymakam	17.03.2017
72	Şırnak	Beytüşşebap	DBP	AKP’ye mensup kişi	23.09.2016
73	Şırnak	Cizre	DBP	Kaymakam	11.09.2016
74	Şırnak	Fındık	DBP	Kaymakam	18.01.2017
75	Şırnak	Görümlü	DBP	Kaymakam	10.02.2017
76	Şırnak	İdil	DBP	Kaymakam	21.09.2016
77	Şırnak	Kumçatı	DBP	Vali Yardımcısı	6.01.2017
78	Şırnak	Merkez	DBP	Vali Yardımcısı	5.11.2016
79	Şırnak	Sırtköy	DBP	İdil Kaymakam	8.11.2016

Tablo 58 devam

İL	BELEDİYE	Siyasi Parti	Kayyum	Kayyum atanma tarihi	
80	Şırnak	Silopi	DBP	Kaymakam	11.09.2016
81	Şırnak	Silopi/Başverimli	DBP	Kaymakam	10.11.2016
82	Şırnak	Uludere	DBP	Kaymakam	27.01.2017
83	Tunceli	Mazgirt/Akpazar	DBP	Kaymakam	14.05.2017
84	Tunceli	Merkez	DBP	Vali Yardımcısı	17.11.2016
85	Urfa	Bozova	DBP	Kaymakam	6.01.2017
86	Urfa	Halfeti	DBP	Kaymakam	23.12.2016
87	Urfa	Suruç	DBP	Kaymakam	11.09.2016
88	Urfa	Viranşehir	DBP	Kaymakam	6.01.2017
89	Van	Bahçesaray	DBP	Kaymakam	17.02.2017
90	Van	Başkale	DBP	Kaymakam	22.01.2017
91	Van	Büyükşehir	DBP	Vali	17.11.2016
92	Van	Çaldıran	DBP	Kaymakam	15.02.2017
93	Van	Çatak	DBP	Kaymakam	6.01.2017
94	Van	Edremit	DBP	Kaymakam	11.09.2016
95	Van	Erciş	DBP	Kaymakam	11.09.2016
96	Van	Gürpınar	DBP	Kaymakam	3.02.2017
97	Van	İpekyolu	DBP	Kaymakam	11.09.2016
98	Van	Muradiye	DBP	Kaymakam	17.01.2017
99	Van	Özalp	DBP	Kaymakam	11.09.2016
100	Van	Saray	DBP	Kaymakam	15.02.2017

8.3. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Görüşleri

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin talebi üzerine Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu tarafından hazırlanan “Türkiye’de Yerel Demokrasinin Uygulanmasına dair 1 Eylül 2016 tarihli 674 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Hükümleri Hakkında Görüş” Venedik Komisyonu tarafından 112. Genel Kurul Oturumunda kabul edildi.

Türkiye’nin taraf olduğu Avrupa Yerel Özerklik Şartı kapsamında 674 sayılı OHAL kararname-sinde Belediye Kanununda Yapılan değişiklikleri analiz eden Görüşünde Venedik Komis-yonu sonuç bölümünde aşağıdaki hususlara yer verdi:

“III. SONUÇ

(...)

95. (...), 2016 tarihli Olağanüstü Hal Kararnameleri Hakkında Görüşünde, Komisyon, Hükümetin olağanüstü yetkilerini çok geniş bir biçimde yorumladığı ve alınan tedbirlerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın ve uluslararası hukukun izin verdiği ötesine geçtiği çıkarımını yapmıştır.

96. 674 sayılı KHK’nın yerel demokrasinin işleyişi hakkındaki hükümleri gerek olağanüstü hal ile ilgili usul ve esas kurallarına uygunluk gerekse Türkiye’nin taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda korunan yerel yönetim özerklik ilkeleri açısından benzer endişeler uyandırmaktadır.

97. Olağanüstü hal mevzuatı ile merkezi makamların terörle mücadele çerçevesinde seçilmiş belediye başkanı, başkan vekili ve meclis üyelerini atayabilmesi ve yargı denetimi olmaksızın ilgili belediyelerin işleyişi üzerinde kendi takdir yetkilerini kullanabilmeleri bil-hassa kaygı vericidir.

98. Olağanüstü hal rejiminde dahi gereklilikleri şüpheli görünen yeni kuralların, yerel yönetimlerin yerel nüfus tarafından seçilmesine dayalı olan Türkiye’deki yerel yönetim sisteminde yapısal nitelikte değişiklikler getirmesi ve bunların zamanla sınırlı olmaması nedeniyle durum daha da sorunludur.

99. Venedik Komisyonu, yerel yönetimlerin demokratik bir toplumun ana temellerinden biri olduğunu ve bunların yerel nüfus tarafından seçilmesinin yurttaşların siyasi süreçte katılımının sağlanmasında kilit rol oynadığını hatırlatmaktadır. Ayrıca, yerel özerklik ilkelerinin yeterli derecede uygulanması yerelde kamu işlerinin demokratik, etkili ve sorumlu yönetimini sağlamada önemli bir araçtır.

100. Bu nedenle Venedik Komisyonu, Türk makamlarına;

674 sayılı Olağanüstü Hal Kararnamesinin olağanüstü hal tarafından kesin olarak gerektirilmeyen hükümlerini, özellikle de belediye başkanı, başkan vekili ve meclis üyelerinin yerlerinin atamalarla doldurulmasına yol açan kuralları iptal etmesi;

674 sayılı Olağanüstü Hal Kararnamesinin getirdiği kuralların uygulamasının olağanüstü hal ile sınırlı kalması ve yerel demokrasiyi etkileyen tüm kalıcı tedbirlerin mecliste uygun şekilde tartışıldıktan sonra olağan kanun ve usuller izlenerek alınması;

Terörle mücadele bağlamında belediyelerde özel yetki verilen valiliklerin aldıkları tedbirler için yeterli yargı denetimi sağlayacak hükümlerin bulunması;

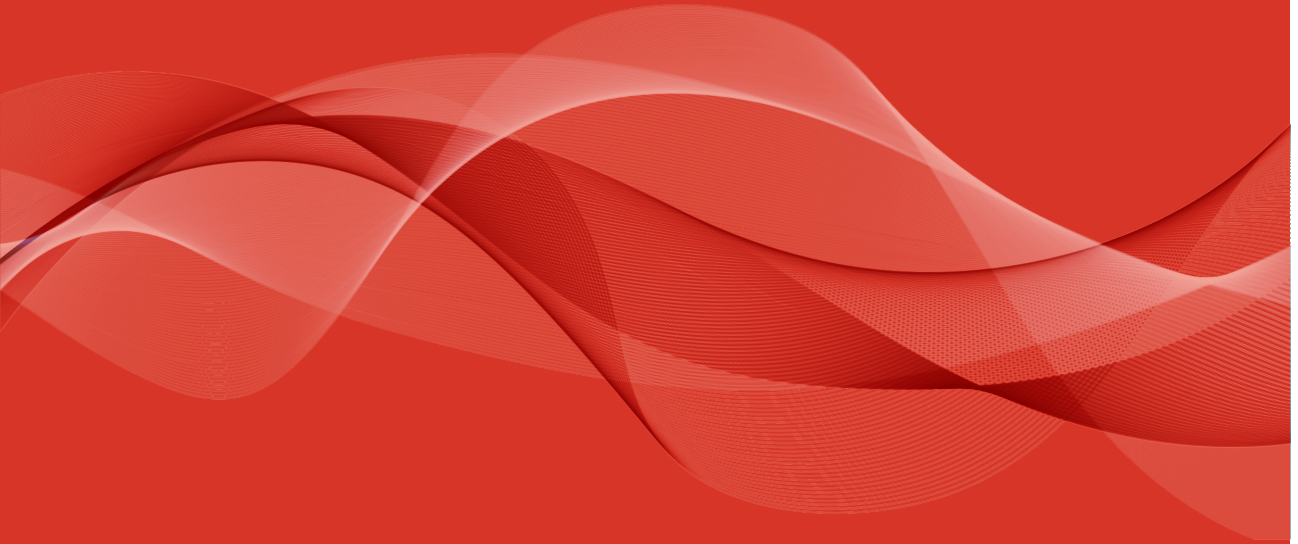
Haklarındaki terörle ilgili suçlamalarla ilgili hüküm giymeyen görevden alınmış/uzaklaştırılmış yerel temsilcilerin göreve iadesi için yeterli kural ve çerçevenin sağlanması çağrısında bulunmaktadır.

101. Venedik Komisyonu bu açılardan yetkililerin ihtiyaç duyabileceği her türlü yardımı yapmaya hazırdır.⁷³

73 Venedik Komisyonu, “Türkiye’de Yerel Demokrasinin Uygulanmasına dair 1 Eylül 2016 tarihli 674 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Hükümleri Hakkında Görüş”, Bkz. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)021-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)021-e)

BÖLÜM 9

OHAL DÖNEMİNDE YASAKLANAN
TOPLANTI VE GÖSTERİLER

9. OHAL DÖNEMİNDE YASAKLANAN TOPLANTI VE GÖSTERİLER

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’nun 11/1 m bendinde yer alan kapalı ve açık yerlerde yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklama, erteleme, izne bağlama, gözlem altında tutma ve dağıtma yetkisi OHAL döneminde bütün valilikler tarafından kullanıldı. Valilikler aynı zamanda 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nu ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununu da sıklıkla kullandılar.

9.1. Genel Yasaklama ve İzinler

İl valiliklerinin bir kısmı, genel yasaklama kararları olarak Olağanüstü Hal süresi boyunca açık alanlarda yapılacak her türlü toplantı ve gösteriyi yasakladı. Tunceli, Antalya Valiliklerinin kararları buna örnektir.

“Basın açıklaması dışında açık alanlarda yapılacak toplantı, gösteri yürüyüşleri, Oyun, temsil, stant durma, bildiri dağıtma, çadır kurma, oturma eylemi, konser, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamında düzenlenecek tüm etkinlikler ile 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu kapsamında düzenlenecek tüm etkinlikler OHAL süresince yasaklanmıştır. Aksine davranılması halinde mevzuat çerçevesinde adli ve idari işlemler yapılması Tunceli valilik makamının 27 Ekim 2016 tarih ve 2016/1001 sayılı onayıyla uygun görülmüştür.”

Bir kısım Valilikler ise, toplantı ve gösteri özgürlüğünü bütün OHAL süresince bazı valilikler ise belirli süreler için izne bağladı.

Söz konusu hüküm gereğince ve İçişleri Bakanlığının 18.10.2016 tarih ve 384 sayılı yazısı uyarınca; ilimizde toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile basın açıklamaları OHAL süresince izne bağlı olacaktır” (Konya Valiliği)

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 11/m maddesi, 2911 sayılı kanunun 17.nci maddesi, 5442 sayılı kanunun 11. Maddesi hükmü uyarınca ve İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün 10.11.2017 tarih ve 8972 sayılı yazısı gereğince; Devlet Kurum ve Kuruluşlarının yapacağı resmi programlar ve etkinlikler hariç, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamında yapılacak olan her türlü yürüyüş, basın açıklaması, toplantı, miting, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, afiş, pankart, bildiri vb. türündeki tüm etkinlikler ile 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununun Ek-1. Maddesi kapsamında açık ve kapalı alanlarda düzenlenecek olan oyun, temsil, çeşitli şekillerdeki gösterinin yapılmasını bu etkinliklerin öncesi, sırası ve sonrasında oluşabilecek şiddet hareketleri gerekçesi ile 14.11.2017 tarihinden geçerli bir (1) ay süreyle İl Merkezinde İl Valiliğinden İlçelerde ise Kaymakamlıklardan alınacak izne bağlanmıştır. (Artvin Valiliği).

Bazı valilikler ise belirli yerlerde toplantı ve gösteri yapılmasını yasakladı. Örneğin Adana Valiliği, bu sınırlamayı getirmiş ve aylık bazda yasaklamayı sürdürmüştür.

Terör örgütlerinin planlarının bertaraf edilmesi, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, can ve mal güvenliğinin temini, suç işlenmesinin engellenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu 11’nci maddesi (m) bendi “Kapalı ve açık yerlerde yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklamak, erteleme, izne bağlamak ve toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılacağı yer ve zamanı tayin, tespit ve tahsis etmek, izne bağladığı her türlü

toplantıyı izletmek, gözetim altında tutmak veya gerekiyorsa dağıtmak” ve 5442 sayılı İller İdaresi Kanununun 11’inci maddesi (c) bendi “İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindedir. Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır.” hükmü gereği yukarıda belirtilen yerlerde yapılacak olan toplantı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, imza standı, çadır kurma vb. her türlü faaliyetlerin 01-31 Mart 2017 tarihleri arasında yasaklandığı bildirilmiştir.⁷⁴

9.2. LGBTİ+ Örgütlerinin Faaliyetlerine Yönelik Yasaklar

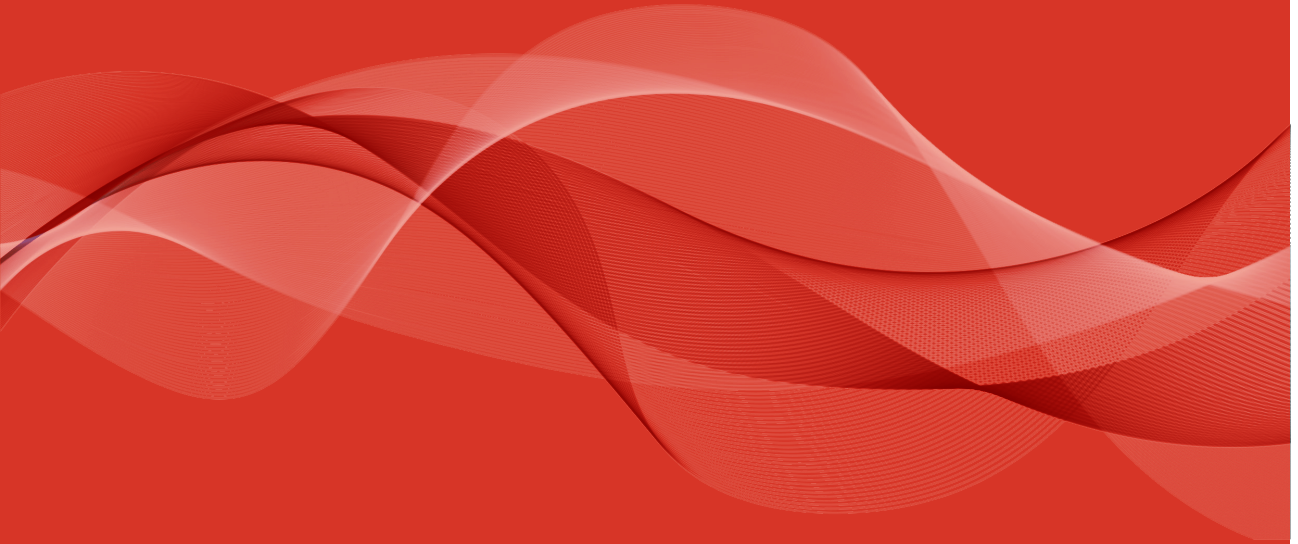
OHAL ile ilgisi olmaksızın, 18 Kasım 2017’de Ankara Valiliği Olağanüstü Hal Kanunu’nu (OHAL) bahane ederek, OHAL’in kaldırılmasının ardından da 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nu gerekçe göstererek LGBTİ+ etkinliklerini yasakladı. OHAL’in kaldırılmasının ardından itiraz başvurusu üzerine İdare Mahkemesi tarafından verilen yasaklamanın kaldırılması kararına rağmen Valilik bir dizi yasaklama kararı daha vermeye devam etti.⁷⁵

74 Adana Valiliği, Duyurular, <http://adana.gov.tr/toplanti-ve-gosteri-yuruyusleri-ile-ilgili-yasaklama-karari>

75 Ankara Valiliği, OHAL kaldırıldıktan sonra 3 Ekim 2018’de yine süresiz bir yasak ilan etti. Bu yasaklamayla ilgili KAOS GL Derneği’nin başvurusunu değerlendiren Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi 19 Nisan 2019 tarihinde yasağın kaldırılmasına karar verdi. Buna rağmen Ankara Valiliği, Pembe Hayat Derneği tarafından 4 Mayıs 2019 tarihinde yapılması planlanan ‘LGBTİ+’ların Hakları, Yasaklamalar Paneli ve LGBTİ+ Kısa Film Gösterimi’ etkinliği için yaptığı başvuruyu ve 10 Mayıs 2019 tarihinde Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde yapılacak olan Onur Yürüyüşü’nü ‘toplumsal duyarlılıklar’, ‘genel ahlak’, ‘genel sağlık’ ve ‘başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması’ gerekçeleriyle yasakladı.

BÖLÜM 10

OHAL KARARNAMELERİ İLE MEVCUT
MEVZUATTA YAPILAN KALICI DÜZENLEMELER
(LİSTE)

10. OHAL KARARNAMELERİ İLE MEVCUT MEVZUATTA YAPILAN KALICI DÜZENLEMELER (LİSTE)

Olağanüstü Hal döneminde çıkartılan Kararnameler ile en az 154 yasada binin üzerinde değişiklik yapıldı. Bu değişiklikler, yeni kurum ihdas etmek, mevcut kurumları kaldırmak, ek madde koymak, mevcut maddede ekleme, çıkarma yapmak, yetki değiştirmek gibi biçimlerde tezahür etti. Yapılan değişiklikler Kanun Hükmünde Kararnamelerin TBMM tarafından onaylanmasıyla mevzuata eklendi.

Tablo 59: Ohal Kararnameleri Üzerinde Diğer Ohal Kararnameleri İle Yapılan Değişiklikler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri													
	668	670	673	675	679	678	679	680	684	685	687	689	690	694
667 sayılı OHAL kararnamesi	X	X	X			X			X				X	
668 sayılı OHAL kararnamesi		X							X					
669 sayılı OHAL kararnamesi		X	X	X										X
670 sayılı OHAL kararnamesi				X	X							X		
674 sayılı OHAL kararnamesi				X				X			X			
672 sayılı OHAL kararnamesi							X							
673 sayılı OHAL kararnamesi							X							
675 sayılı OHAL kararnamesi							X					X		
677 sayılı OHAL kararnamesi							X							
678 sayılı OHAL kararnamesi							X							X
685 sayılı OHAL kararnamesi													X	X

Tablo 60: Askerlik ve Askerlik Kurumu İle İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri										
	668	669	671	674	676	678	680	681	690	694	696
1612 sayılı Yüksek Askeri Şuranın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun	X	X									
2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu	X	X	X	X	X		X		X	X	

Tablo 60 devam

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu	X	X	X	X	X		X	X	X
926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu	X	X	X		X	X	X	X	X
211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu		X			X		X		
1111 sayılı Askerlik kanunu				X	X	X	X		X
657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu									
6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununu	X				X		X	X	X
1324 sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanun		X	X						
1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı teşkilat kanunu	X			X	X	X	X	X	X
4566 sayılı Harp Okulları Kanunu	X	X			X				X
4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu	X				X				X
Milli Savunma Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulması	X								
6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirlerin Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun								X	
3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu					X	X	X		X
6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu					X			X	X
1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu					X			X	
3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu							X		X
257 sayılı Er ve Erbaş Harçlıkları Kanunu							X		
1453 sayılı Zabitan ve Askeri Memurların Maaşatı Hakkında Kanun		X			X				
2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu			X		X		X		X
4636 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Akaryakıt ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Kanunu				X					

Tablo 60 devam

353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Kanunu	X									
1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu		X	X							
5202 sayılı Savunma Sanayi Güvenliği Kanunu								X		
3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması kanunu					X			X	X	
6586 sayılı Millî Mayın Faaliyet Merkezi Kurulmasına İlişkin Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun			X					X	X	
5668 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Beslenme Kanunu								X	X	
2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu					X			X	X	
3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun							X			
4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanunun								X		X
5715 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Hasta Besleme Kanununun								X		
3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu										X
5201 Sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun										X

Tablo 61: İç Güvenlik ve İç İşleri ile İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri									
	671	674	676	678	680	682	684	690	694	696
3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanunu	X		X	X						X
3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun		X	X							

Tablo 61 devam

Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname							X	
1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanun							X	
2559 sayılı Polis Vazife ve Salhiyet Kanunu							X	
5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun							X	
2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu	X	X						
442 sayılı Köy Kanunu							X	X
2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun							X	
6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile diğer aletler hakkında kanun		X	X				X	X
5442 sayılı İl İdaresi Kanunu							X	
2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu							X	
5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun							X	
3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu	X						X	X
5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun							X	
6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu							X	X
4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun								X
7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun								X
3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş Hizmetleri Tazminat Kanunu								X
2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı kanunu							X	X

Tablo 62: Eğitim Alanı İle İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri									
	668	669	674	676	678	684	687	690	694	696
652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	X		X	X			X		X	X
1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu		X								
6721 sayılı, Türkiye Maarif Vakfı Kanunu			X	X						
5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu				X	X		X			
2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu	X									
2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu								X	X	
5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları									X	

Tablo 63: Adalet Alanında Yapılan Değişiklikler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri				
	676	680	690	694	696
2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun	X			X	X
2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu				X	
2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun			X		
5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun			X	X	X
2797 sayılı Yargıtay Kanunu		X	X		X
2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu		X		X	X
6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu		X	X	X	
6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun		X			
6100 sayılı Hukuk Mahkemeleri Kanunu		X			
5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu		X		X	X
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu				X	
5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama şekli Hakkında Kanun				X	
5275 sayılı Ceza ve güvenlik tedbirlerinin İnfazı				X	X
2575 sayılı Danıştay Kanunu					X
4769 Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri					X

Tablo 64: Ekonomi, Ticaret, Maliye Alanı İle İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri							
	676	678	680	684	687	694	696	
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	X						X	
5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu	X	X					X	
659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde kararname	X							
4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun		X						
4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun		X						
4734 sayılı Kamu İhale Kanunu		X	X	X				
5411 sayılı Bankacılık Kanunu		X		X	X			
3670 Sayılı Millî Piyango Teşkiline Dair Kanun	X							
320 sayılı Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname			X					
210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanununa bağlı “Değerli Kağıtlar Tablosunun (11) numaralı sırası yürürlükten kaldırılmıştır.			X					
399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi			X					
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu				X				
6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun				X				
6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun				X			X	
6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu							X	
2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu						X		
4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu						X		
5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu						X		
6102 sayılı Ticaret Kanunu						X	X	
4734 Kamu İhale Kanunu							X	
4749 Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun							X	
5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun							X	
4733 Sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun							X	

Tablo 65: Sağlık Alanı İle İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri					
	676	678	680	687	694	696
663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	X				X	
3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu		X	X		X	
1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun			X		X	X

Tablo 66: Çalışma Hayatı İle İlgili Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri									
	668	674	676	678	680	681	687	690	694	696
657 sayılı Devlet Memurları Kanunu	X		X		X				X	X
190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname			X							
6245 sayılı Harcırah kanunu		X			X					
5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu					X			X		
5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu					X	X		X	X	X
4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu							X			
1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanunu									X	
5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun										X
6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu				X						X
375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname			X	X	X				X	X

Tablo 67: Medya Alanında Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri			
	680	687	690	696
2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu	X			
6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun	X	X	X	
6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun				X

Tablo 68: Diğer Çeşitli Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler

Değişiklik yapılan kanun/KHK	OHAL Kararnameleri									
	671	674	676	678	680	681	687	690	694	696
Kayyumluk Yetkisinin Devri ve Tasfiye 'ye ilişkin düzenleme		X								
3533 sayılı Umumi Mülhak Ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler Ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete Veya Belediye Veya Hususi İdarelere Ait Daire Ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolu ile Halli Hakkında Kanun									X	
5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu	X									
3621 sayılı Kıyı Kanunu				X						
5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun				X		X		X		
233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname					X					
2893 sayılı Türk Bayrağı Kanunu					X					
5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu					X			X		
5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu					X					
1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu				X						
6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun					X					
298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun							X			
1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun									X	
2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası									X	
5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu					X			X		
2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik										X
6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu										X
6831 sayılı Orman Kanunu										X

Tablo 68 devam

7258 sayılı Futbol Ve Diğer Spor Müسابakalarında Bahis Ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun												X
2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu	X		X		X							
4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu	X											
OHAL Kararnameleri												
Değişiklik yapılan kanun/KHK	671	674	676	678	680	681	687	690	694	696		
237 sayılı Taşıtl Kanunu						X						
4634 sayılı Şeker kanunu												X
4848 Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun												X
6475 Sayılı Posta Hizmetleri Kanunu												X
633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK												X
639 Sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK												X
633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu												X

KAPASİTE GELİŞTİRME DERNEĞİ

Tunus Caddesi 87/8 **Kavaklıdere/ANKARA**

Telefon/Faks: +90 (312) 468 84 60

E-posta: kaged@kaged.org.tr

Web: www.kaged.org.tr